

КУНО С. ЩОЙБЕН

към златните извори на фараоните

ПРОФИЗДАТ

КУНО С. ЩОЙБЕН КЪМ ЗЛАТНИТЕ ИЗВОРИ НА ФАРАОНИТЕ

Превод: Симеон Тихов

chitanka.info

Той пристига в Адис Абеба да подготви своята експедиция. Двадесет и две годишният младеж решава да преплува Горния Сини Нил на сал и се впуска в приключението свършено сам, с доста оскъдна екипировка, с голямо самочувствие и кураж. Започва борба с природните сили и самотата, придружена от постоянна заплаха от диви животни в джунглата, от крокодили и хипопотами в реката, от туземци в каньона. Съвсем случайно в един приток на Нил открива злато. Това го кара да предполага, че там някъде наблизо се намират забулените в предания и легенди златни мини на египетските фараони...

В тази книга Куно Щойбен разказва увлекателно за пътешествието си по Синия Нил, разкрива свои мисли и схващания за живота, рисува природата и хората в една област, където преди него не е стъпвал още бял човек.

1

Хенри Мортън Стенли^[1]:

Слисан от хладнокръвието, с което ми възложиха задачата да замина за Африка, казах:

— Помислихте ли и за разноските, които би коствала подобна малка екскурзия?

— Колко ще струва тази работа? — запита рязко Бенет.

— Пътешествието на Бъртънс до Централна Африка струваше между 3 000 и 5 000 фунта стерлинги; аз се опасявам, че не ще мога да го направя за по-малко от 2 500.

— Добре — отвърна Джеймс Гордън Бенет — ще ви кажа какво да правите: изтеглете сега хиляда фунта и когато ги похарчите — изтеглете още хиляда, и когато свършите и тях — още хиляда, и така нататък. Но ми намерете Ливингстън!

Моето положение беше друго. Съвършено друго. Преди всичко аз не отивах да търся Ливингстън. Не притежавах и банкова сметка. С изключение на няколко приятели никой не знаеше, че се намирах в Африка. От Порт Саид пристигнах в Масауа с италиански параход, а един камион ме откара през Асмара в етиопската столица Адис Абеба. Това беше в края на ноември 1959 година. Пътните разноси за моята експедиция в Африка, едва 500 щатски долара, се намираха в една кесия. Екипировката ми се състоеше от торба с палатка, спален чувал, фотокамера, филмов материал, празни дневници и скициници. Личното ми облекло беше син ковбойски панталон, риза и яке.

Когато бях на петнадесет години, постоянно мечтаех за експедиции в Африка и за пътешествия с туземни носачи. Представях

си, че с тази работа могат да се заемат само сериозни учени или независими, дръзки авантюристи. Едните биха открили неизвестни туземни племена или биха хванали невиждани животни. И естествено ще издигнат националните си знамена било на върха на някоя неизкачена дотогава планина, било край извора на неизвестна в света река. Другите, така мислех аз, биха търсили някакво легендарно съкровище, биха прекосили някоя пустиня или джунгла при по-тежък маршрут или за по-кратко време, отколкото всички техни предшественици, и така ще поставят нов рекорд. В моята фантазия и двата вида експедиции разполагаха или с мощни транспортни средства — амфибии, или с най-малко петдесет туземни носачи, които между другото трябваше да пренасят различни модерни скорострелни оръжия и големи запаси муниции. За мене беше напълно естествено, че при екипировката не трябваше да липсват мрежи срещу москити, тропически шлемове, противозмийски серум и благословията на правителството и на науката.

Сравнен с всичко това, моят собствен старт седем-осем години по-късно беше наистина жалък. Целта на моето пътешествие определих при четенето на една книга, където пишеше: „Долината на Горния Син Нил, от езерото Тана до суданската граница, е една от малкото области на Африка, които до днес още не са изследвани напълно, като изключим някои пустинни райони край Рио де Оро и редица странични долини на Тибести“.

* * *

Ако бихте ме запитали сериозно защо от целия свят си избрах тъкмо тази част на Нил, ако желаете да узнаете от мен истинската *цел и причина* на моето пътешествие, тогава и днес още не бих могъл да дам едно задоволително обяснение. Естествено бих могъл да ви разкажа цяла редица внушителни, но в действителност маловажни неща. Бих могъл да говоря например за „дух на откривателство“. Прекрасни думи. Или бих могъл да кажа:

— Направих го, за да попълня една от последните още съществуващи празнини, за да разширя познанията за девствената земя на Етиопия и нейните неизследвани гори.

Също прекрасна фраза. Или:

— Чувствувах непреодолимото желание да изследвам тайните на едно от малкото бели петна, останали по нашия стар глобус.

Не би ли звучало това наистина героично? Някои читатели биха дори повярвали и биха се опитали да разберат моите „мотиви“.

Но това нямаше да бъде истината.

Може би бих могъл да кажа, че моето пътешествие беше нещо като екскурзия през ваканцията и нищо повече. Един малко по-продължителен излет наистина, но тъй като вече от години се намирам на такива екскурзии, не обръщам внимание на по-големите или по-малки разстояния. Трябва ли човек да дава отчет, когато желае да се катери някъде в планините? Или когато иска да посети някой природен резерват, или да кара лодка и да прекара няколко седмици във вила край самотно езеро? В края на краищата неговите и моите мотиви са едни и същи. Единственото различие е може би това, че аз си избрах път, който лежи встрани от обикновените маршрути, и че разполагах с неограничено време.

* * *

Беше късно, когато стигнах в Адис Абеба. Има малко градове, в които с удоволствие пристигам нощем. Адис Абеба определено не е от тях. Взах такси. Шофьорът говореше малко италиански и аз го помолих да ме откара в някакъв чист, но евтин хотел.

— Един евтин хотел никога не е чист — заяви категорично той и изрази мнение да ме свали пред хотел от средна категория. По пътя се интересува с колко пари разполагам. Като разбра, че с малко — учуди се защо въобще съм дошъл в Етиопия. Той беше човек, който би се учудил, ако в Етиопия пристигнеха и хора с много пари. От предпазливост му заплатих само една четвърт от исканата за возенето такса и понеже той не протестира толкова енергично, както очаквах, разбрах, че и така е получил повече, отколкото трябва. Двама слуги в хотела по на около дванадесет години ме отведоха в една тясна стая на първия етаж, разположена към задния двор, с бяло боядисан железен креват и железен стол, с тесен прозорец без пердета и един пукнат леген със засъхнала по него сапунена пяна, бръсната брада и коси.

Чаршафите на моя предшественик лежаха стънати на края на леглото. Това беше единствената още свободна стая. Тя в никакъв случай не беше евтина, но беше късно, много късно да търся друг хотел. Двете момчета разтребиха стаята. Донесоха чаршафи за леглото, които също изглеждаха употребявани. Аз им дадох бакшиш и след някое време наистина получих чисто бельо. Почувствувах се пребит като куче и исках само да спя. Хлебарките, които тъкмо сега се занимаваха с последните остатъци от храна по масата, не ме смущаваха така, както двамата будещи недоверие мъже от насрещния прозорец. Те ме наблюдаваха, докато се събличах и лягах в кревата. Вратата на стаята нямаше ключалка. След като загасих светлината, избутах леглото до нея.

Това беше моят първи ден, или по-точно — моята първа нощ, в столицата на Етиопия Адис Абеба. Преди да заспя, се зарекох да не оставам повече от три дни — в никакъв случай повече — и след това веднага да се отправя към „джунглата“, към Синия Нил.

Нямах никаква представа за онова, което тепърва ми предстоеше. Въпреки всичко днес чувствавам нещо като носталгия. По Адис Абеба. По-приятелските и не така дружелюбни туземци в Етиопия. Носталгия по АБАЙ, Синия Нил. Съвсем просто: по Етиопия. Аз не съм посетил всички страни на Африка, но не бих могъл да си представя, че другаде би могло да ми хареса повече.

* * *

Главното затруднение при писането на пътни бележки се крие в това, че авторът разказва извънредно субективно за своите лични впечатления и преживявания. Повествованието му бива или напълно положително, когато всичко се предава в най-розова светлина и се забравят отрицателните страни, или мрачно, когато, измъчван може би от мигрена или стомашни болки, пише за най-неприятните, т.е. за най-опасните или отвратителни преживявания.

Въпреки всичките ми приключения, които бяха всъщност повече авантюристични несполуки, и въпреки всичките трудности, които трябваше да преодолеем, аз ще извърша греха, за който споменах най-напред. Досега за Етиопия е писано малко и много от малкото е

заблуждаващо, невярно или напълно погрешно. Аз не предявявам претенции за точни географски познания, засягащи Етиопия. Не познавам и нейните социални и икономически проблеми. Не бива да се очаква в моята книга да се намерят официални статистики или сведения за състоянието на пътищата. Аз исках да опиша само няколко случки и събития, които преживях по време на пътуването си по Синия Нил. Затова мога да се надявам, че няма да ми се сърдят много за думичката „аз“. И тъй като цялото мое пътешествие беше необикновено, читателят не бива да прави грешката да счита това, което ми се случи, за нещо типично и всекидневно в Етиопия.

* * *

Сутринта след моята първа нощ в Етиопия напуснах хотела, отидох да закуся в бар „Крал Джордж“ и останах там до обед. Когато напусках бара, бях се запознал с цяла редица хора и бях научил много интересни неща. Например, че трябва да направя постъпки чрез вътрешното министерство за получаване на така наречения „Паспорт за свободно движение“, за да мога въобще да напусна Адис Абеба и да пътувам към Нил;

че касиерката на бара произхожда от Париж и че в девет и половина има почивка;

че цените на муниците в Етиопия са ужасно високи;

че чужденци не получават разрешение за носене на огнестрелни оръжия, ако вече не притежават оръжия;

че трябва да отида на тази и тази улица, ако искам скрито, на черно, да си купя пушка на относително достъпна цена;

че трябва да отида там и там, ако искам да сменя щатските си долари на по-благоприятен курс от официалния.

Покрай това научих нещо и за покупателната способност на етиопския долар: една чиста хотелска стая в Адис Абеба струва най-малко осем до десет етиопски долара, а обед или вечеря по европейски — пет. Значи, всеки ден в етиопската столица струва между двадесет и тридесет долара. (Местните общи работници печелят едва пет долара на ден!) Най-евтини в Адис Абеба са услугите на индийските шивачи, ваксаджиите, сребърните украшения, такситата (по време на

пътуването те качват на всеки ъгъл нови пътници, независимо дали колата е вече пълна или не) и местните продукти, като месо, яйца и плодове.

От бар „Крал Джордж“ се преместих в бара на хотел „Рас“^[2]. Това звучи лекомислено, но не е така. Портиери на хотели, шофьори на таксите, бармани, от една страна, и постоянни посетители и скитници, от друга — са хората, от които най-бързо и с минимум разноски и усилие може да се научи всичко интересно за града и неговите околности. Там срещнах например един скитник, предпочитащ преди всичко вермута, който седеше съвсем сам в бара. Той каза, че името му е Бил, но аз чух как миксерът го нарича Константин, а по-късно един гост — Рене. Затова ще го наричам по-добре „скитникът“. Той ми разказа, че е прекарал голяма част от своя живот в Кения и е напуснал страната едва тогава, когато в Найроби срещнал „затруднения“. Съгласно неговия съвет аз трябваше да се пазя от три главни опасности, на които един попаднал в Етиопия новак лесно можел да стане жертва:

1. Да се носи пред туземците огнестрелно оръжие, което те горещо обичат, но сами не притежават и по законен път никога не биха придобили.

2. Да се подценяват тропическите болести и безогледно да се пие повече вода, отколкото алкохол.

3. Да не се отдава нужната почит и постоянно дълбоко уважение към местните власти.

Попитах го за неговото мнение относно изгледите на едно пътуване с лодка по Синия Нил. Очите му станаха меланхолични като на болна маймуна — може би причината беше вермутът. Той се опита да отгатне възрастта ми и я надцени с три години.

— Не, аз съм едва двадесет и две годишен.

Скитникът поръча напитки за двама ни и сам ги разбърка, една чаена лъжица вермут на една водна чаша джин.

— Направих първото си самостоятелно пътешествие, когато бях десетгодишен — започна да разказва той. — Тогава притежавах пушка, три патрона, одеяло, джобен нож, кибрит и малко сол. С тях изкарах повече от седмица навън. Първия си слон застрелях на тринадесет години. Оттогава по-голямата част от живота си съм прекарал в

джунглата. Зная какво говоря. Повярвай ми, моето момче, по-добре се откажи от Синия Нил.

Този човек не беше единственият, който мислеше така. Всеки, който чуеше за моите планове, се опитваше да ме отклони, позовавайки се на легендарни и с всяко повторение все по-трагично украсени истории. Херберт Ритлингер, водачът на последната експедиция по Синия Нил, който искал да измине същия път, както и аз, пише в своята книга за предупреждения и съвети, давани му винаги и навсякъде в Адис Абеба:

„Безброй крокодили, разбойници, непроходими блата, гъмжащи от змии клисури; да носи винаги високи ботуши и дебело да ги маже с масло за кожа; треска, лепра и отровни изпарения в долината на Абай. Историята на нашия нещастен предшественик, който е бил завлечен в дълбочините на реката пред очите на своята жена, чухме с малки варианти не по-малко от двадесет и седем пъти“.

Преди мене вече бяха правени няколко опита по водите на Синия Нил. Първият пътешественик, впуснал се в това приключение преди около 35 или 40 години, бил един английски дипломат, който все пак скоро след старта се отказал и се завърнал: разбрал, че лодката му не е пригодена за бурна вода. Вторият бил австриец със специално изработена, сгъваема лодка. Но още маневрирайки с нея в реката, само на няколко удара с весла от брега, той бил нападат пред очите на жена си и на туземния носач от един крокодил. Лодката веднага се обърнала и с кила нагоре се понесла по течението. Мъжът изобщо не изплувал. Трети опит бил предприет от четиричленната експедиция на Ритлингер. Тези мъже преминавали добре през бързеите със своите каяци, но след като през първия ден били нападани три пъти от крокодили, се отказали от начинанието. Това направили, преди да стигнат мястото, където стените на каньона са толкова стръмни и течението на реката толкова силно, че връщането по вода или суша е невъзможно.

Тъй като знаех всичките тези истории, бях достатъчно подготвен за трудностите, които ме очакваха по реката. Онова обаче, което въобще не бях предвидил, бяха затрудненията, които ми предстояха в столицата Адис Абеба. Още в Европа трябваше да чакам повече от два месеца входната си виза. Но едва в Адис Абеба попаднах истински под петата на бюрократизма. За това отчасти си бях виновен сам. Аз

извърших непростимата грешка да съобщя на правителството планове си и да поискам официално разрешение за тяхното изпълнение. Отидох в Министерството на вътрешните работи и една седмица по-късно, след като внесох такса за гербови марки, ми беше съобщено, че министерството не е компетентно и трябва да се отнесе до Главната квартира на полицията. Отново същата последователност: молба, такса, гербови марки, подписи, представяне на снимки за паспорт, удостоверения...

— Иши, нахгах! (Да, утре!) — е най-употребяваното обръщение във всички бюра, във всички служби.

Отново една седмица по-късно, след повторно заплащане на гербова такса, научавам, че полицията също така не се счита за упълномощена да разреши моята молба. По всяка вероятност въпросът стоеше просто така — никой не искаше да поеме отговорността за мен и за изхода на моето пътуване. Посъветвах ме най-напред да поискам паспорт за свободно движение и продължение на визата си. В никакъв случай, така ми беше подчертано, не можех да отида до Синия Нил без разрешение. Военният пост при езерото Тана или при моста на шосето за Дебра Маркос без друго би ме арестувал и върнал в Адис Абеба. И тогава най-вероятно веднага биха ме изхвърлили от Етиопия.

Междувременно си купих на сметка една стара пушка и поисках необходимите документи.

— За какво ви е нужна пушка?

— За ловуване.

— Имате ли ловен билет? Не? Тогава снабдете се първо с необходимия документ!

В службата, отговаряща за издаването на разрешения за носене на оръжие, ми обясниха, че най-напред е нужно да притежаваш общо разрешение за ловуване, което струва... пари, и след това специално разрешение за движение в района, в който искаш да ловуваш, което струва още по-скъпо. Но това не беше всичко. Аз се нуждаех още и от разрешение за износ на ловни трофеи, което съвсем не желяех, но беше задължително. Най-накрая ми издадоха разрешение, което по скъпотия надхвърли всички останали документи. То изброяваше подред кои животни можех да убивам и кои не.

След всички тези перипетии научих, че по заповед на негово величество през тази година въобще не се издавали ловни билети. Но

ако бих дошъл следната година...

На изхода срещнах директора на Министерството на дивеча и горите. Един много любезен и учтив човек, германец. Неговият заместник — етиопец — беше следвал в Германия. Бе ми обещал помощ. Секретарките — германка и американка — не само ме поканиха на обед, но ми дадоха и безплатно разрешение за лов на вредни животни, брадавични свине, маймуни, речни свине и др. Освен това получих лично от директора официално писмено ходатайство за моите планове за пътешествие във формата на препоръчително писмо до други ведомства.

По-късно, плувайки по Синия Нил, често ме гризеше съвестта, когато трябваше да браконьерствувам и стрелям по животни, които не бяха отбелязани в моето разрешение. Но гладът ме принуждаваше да правя тези нарушения.

Времето до моето отпътуване използвах за една кратка непредвидена екскурзия из Южна Етиопия, до границата с Кения. При този случай научих за още едно разрешение, с което, изглежда, също е трябвало непременно да се снабдя.

В едно малко село бях арестуван, когато в ранна сутрин исках да направя филмови снимки на седмичния пазар. Зъл полицаи изникна пред мен и поиска моя „фотопаспорт“.

Аз нямах.

Той ме изгледа като ранен глиган, извади от джоба си свирка и я наду. Притичаха други четирима полицаи. Онзи, който ме бе попитал за „фотопаспорта“, отдаде заповед, един от новодошлите ми взе камерата, втори се домогна до фотографската ми чанта, а останалите ме бяха вече обкръжили. Те ми дадоха да разбера, недвусмислено дори, че трябва да ги последвам. Жителите на селото и хората от околността, които бяха дошли на пазар, се скупчиха. Макар преди това те да не отдаваха значение, че са фотографирани — тъкмо напротив: всички се опитваха да минат напред, само и само да се появят на снимките, така че едва имах възможност да работя — сега между тях се надигна сърдита глъчка, която бързо премина в гневни крясъци.

Стана такава бъркотия, като че ли се бях опитал да съблазня почтените девизи в селото. Бях доволен, че не бях линчуван на място, а само замъкнат в участъка. С помощта на преводач разбрах, че трябва

да заплатя глоба от двадесет долара, тъй като по най-престъпен начин съм бил фотографирал без писмено разрешение.

Не знаех нищо за съществуването на такъв закон, а освен това глобата от двадесет долара ми изглеждаше доста висока. Аз отказах. „Йеллум.“

В такъв случай, обясниха ми, би трябвало да конфискуват снимачните ми принадлежности.

Това също не помогна за решаването на спора. Ние говорехме, говорехме и разглеждахме положението от всички страни. Постепенно моите съдии станаха малко по-любезни. Изявих готовност да поръчам в близкия ресторант кафе за всеки от тях. Лицата им забележимо просветнаха. Изпратиха едно от децата, които следяха разпита през един прозорец, но най-старшият полицейски чиновник настоя да заплати своето и моето кафе. Междувременно разглеждането на „престъплението“ ми продължи. След два часа беше издадена нова присъда: общо десет долара — за глоба и за разрешение за по-нататъшно филмиране.

Аз отново казах „не“.

След още един час бях намалил на пет долара сумата, която трябваше да заплатя, и полицейският офицер заяви, че възнамерява да отиде в къщи на обед. Тогава аз го поканих да обядва с мен в единствения хотел на селото. Учтиво, но твърдо той отхвърли предложението ми и за да запази своето достойнство, ме помоли да му окажа честта да се нахраня у тях. Ние тръгнахме и преводачът беше така любезен да не намеква повече за разрешителното за фотографиране.

Щом се върнах в Адис Абеба, незабавно се осведомих за „фотопаспорта“.

Отговориха ми:

— В Етиопия не е нужно никакво разрешение, за да се филмира или фотографира. Етиопия прави всичко възможно, за да привлече туристи!

Фотографски разрешения не са били издавани вече от години.

Обаче само няколко часа по-късно бях задържан и в Адис Абеба.

— Вашият „фотопаспорт“, моля!

Исках да направя снимка на двама туземни носачи, които се биеха с тояги, понеже не можеха да се споразумеят кой да обслужи

току-що пристигналия пътник. Появиха се двама полицаи и без изобщо да се погрижат за бойните петли, ме арестуваха и отведоха в близкия участък.

Дежурният старши енергично жестикулираше: той поиска двадесет и пет долара, а също да му предам филма. Тъй като не можах да направя даже и една-единствена снимка на въпросната сцена и по-голямата част от филма бях заснел на границата с Кения, помолих да бъда отведен в германското посолство или в полицейското комендантство.

Преминах през града в открит джип, седейки между двама тежковъоръжени полицаи. Не към посолството. Но имах щастие. Бях отведен при същия полицейски офицер, комуто последен бях предал молбата си за разрешение за моето пътешествие. Той говореше плавно английски и френски и аз му изплаках мъката си. Офицерът веднага прати по дяволите охраната ми и четвърт час по-късно бях освободен. Аз не само взех обратно неотваряните си апарати, но получих и едно писмо със следното съдържание: бил съм дошъл, за да посетя Етиопия, и затова трябвало да ме третират като гост на страната. Искал съм да изследвам горното течение на Синия Нил и съм можел да получа съвет и помощ от всеки полицейски участък в империята...

Това беше решителният обрат, кризата беше преодоляна.

* * *

Най-отзивчивите и проявяващи най-голям личен интерес към моето пътешествие хора, с които се запознах в Адис Абеба, бяха американци. Американци, намиращи се в Етиопия съгласно Point-IV-Programm. На карти в къщата на един етиопски студент се запознах с Роланд Г. Ууд. Ние двамата бяхме единствените бели. Разговаряхме дълго и аз научих, че той и негови съотечественици изработвали карти на още неизследвани области на Етиопия, както и на Синия Нил. Между другото по-късно се установи, че нашият домакин организираше кражби и нападения. Но това е друга история. Ууди, както всички го наричаха, ме заведе на следния ден в Управлението на водните ресурси и ме представи на ръководителя на изследователската група г-н Бърнс, след това на началника Джонс, на Джибсън, Мебът, Чарли и на всички

останали. Никога досега не бях срещал в едно правителствено учреждение такава безкористна отзивчивост към приготовленията за моето частно пътешествие. Тук нямаше нужда да измислям основателни и дълбокомислени причини, за да оправдавам риска от едно пътуване по Нил.

— Синият Нил? Браво! Вие ще бъдете първият. Досега още никой не е успявал.

Обикновено имах наум винаги няколко подходящи оправдания:

— Аз снимама.

Или:

— Касае се за морфологично изучаване на речното течение.

Или подмятах:

— Интересуват ме възможностите за строеж на язовири.

За американците обаче изглеждаше да е най-естественото нещо на света именно някой да желае да направи само малка разходка, така да се каже, екскурзия до Синия Нил. Те ми показваха най-хубавите въздушни снимки и най-новите карти. Прекопирах една карта, която тъкмо беше завършена. Тя показваше цялото течение на реката в мащаб 1:500 000.

Макар всички да подпомагаха с желание моите приготовления, между тях едва ли се намираше някой, който с оглед на предстоящата авантюра би дал и пет пари за моя живот. Почти изглеждаше, като че ли всеки искаше да надмине другия в изброяването на заплашващите ме ужасни опасности: неизвестни водопади и прагове, крокодили, хипопотами...

— Като почнем от мухата „цеце“ и стигнем до слона, всички ви очакват! Всички ви очакват, за да ви унищожат!

Един лекар, с когото се запознах, ми даде освен обичайните съвети как да се предпазвам от всевъзможни болести от най-ужасен вид една кутия с лекарства и цял куп инжекции за из пътя.

От друг един нов приятел получих няколко кутии патрони и съвета:

— Винаги, щом нещо, което евентуално би могло да бъде опасно, ти пресече пътя, стреляй! После стреляй още веднъж! И едва тогава иди и виж дали е било необходимо.

* * *

Изминаха близо пет седмици, докато събера всички необходими документи. Мислех поне, че съм ги събрал всичките. Но тогава бях посъветван да взема и няколко препоръчителни писма до губернаторите или техните заместници на провинциите Годям, Шоа и Волега, на които Синият Нил служи като гранична линия. Всичко това пак отне цяла седмица и междувременно ми стана вече дяволски трудно да се усмихвам.

Определено знаех, че чак до Судан няма да срещна по Нил никаква жива душа, която би проявила и най-малък интерес към моите

документи. Наложилият се шестседмичен престой в Адис Абеба се беше оказал по-скъп, отколкото въобще можех да допусна. Почти напълно бях изразходвал паричните си запаси, без да прибавя към моята екипировка нещо повече от една пушка и няколко консерви. Наистина надявах се да убия по пътя няколко малки крокодила и по-късно да продам кожата им в Судан, обаче в момента аз бях в известен смисъл без пари.

Но тъкмо преди отпътуването ми се случи нещо, което сметнах за добро предзнаменование: Асоциацията на етиопските жени организираше своя годишен празник, който покрай народни танци, песни, изложби и други подобни предлагаше също така и едно игрално казино в офицерския клуб. Имах още цели тридесет етиопски долара. Нужни ми бяха най-малко двеста, за да си купя провизии за два-три месеца пътешествие. Размишлявах, дали да рискувам една малка игричка. Може би за момента би било достатъчно, ако за около десет долара закупя най-необходимото, като ориз, брашно, сол и захар. С всичко останало обаче по-късно трябваше да се снабдявам чрез риболов и лов. Решен, извадих от кесията си петнадесет долара и отидох в казиното:

Ако загубя, ще отпътувам утре сутрин, реших аз. Но може би ще спечеля, защото трябва да спечеля!

Имаше рулетка и бакара. Не обичам рулетката. Не мога да понасям търкалянето на топчето. На три маси се играеше бакара, около всяка седяха по десет души, петнадесет други стояха наоколо, плътно зад тях. Половината от играчите бяха бели, другата половина етиопци. Всички зрители бяха етиопци на съвсем млада възраст. Те се взираха в картите и изглеждаше, като че нетърпеливо очакват — не зная какво. Навярно никой от тях нямаше пари, за да играе сам. Те даже не купуваха напитки. Може би очакваха някакво чудо. Чудо, каквото, както младите мъже много добре знаеха, никога не би могло да се случи. Те се надвесваха над рамената на играещите, които залагаха стодоларови банкноти, и очите им жадно следяха ръцете, преместващи парите по изтърканата зелена игрална маса. Атмосферата в залата беше неприветлива и възбудена. Беше ми жал за младите хора. Защо бяха дошли тук? И защо и аз бях тук?

Исках вече да си тръгна, когато срещнах един познат. Той ми обясни правилата на играта, които се различаваха малко от

обичайните, а също и възможностите за печалба. После заложихме и двамата по пет долара, следвайки примера на един играч. Той загуби — и ние с него. Опитахме още веднъж и пак загубихме. За мен забавлението би свършило много скоро, защото в джоба си имах още само пет долара. На съседната маса забелязах един амхарец^[3] с аристократична осанка и тъжни византийски очи. Заради очите му заложих при него последните си пари. Крупното откри картите. Моят човек спечели. Залогът беше удвоен. Оставих го. Отново спечелих, оставих залога и спечелих още веднъж. Взех четиридесетте долара и следния път заложих двадесет. Пак спечелих. Когато два часа по-късно напуснах залата на казиното, бюджетът ми за пътешествието се беше увеличил шестнадесеткратно.

На следната сутрин купих допълнително муниции — сега имах общо 150 патрона; по-нататък: 10 фунта^[4] брашно, 10 фунта ориз, 10 фунта захар, 10 кутии датска бира, 10 фунта сол (нужни ми бяха по-големи количества, защото с нея исках да препарирам крокодилски кожи), 6 кутии смесени плодове, 6 кутии кондензирано мляко, 6 кутии фасул, 6 кутии концентриран лимонов сок, 1 фунт кафе и чай, 1 шише от два и половина литра олио, подправки, доста лук и чесън, 20 кутии водонепроницаемо опакован кибрит, 1 готварска тенджера, 1 чайник, 1 дълъг мачете (вид сабя, негърска секира), 20 десетметрови въжета, плетени на ръка, 5 шишета шотландско уиски, 3 кашона цигари.

Следобед отпътувах.

[1] Хенри Мортън Стенли, англичанин, който на тринадесетгодишна възраст бил осиновен от един американски търговец в Нови Орлеан и впоследствие като чуждестранен кореспондент писал пътни бележки за основателя и главния редактор на „Ню Йорк хералд“ Джеймс Гордън Бенет (1795–1872), изпълнил поръчката на своя работодател в буквалния смисъл на думата. През ноември 1871 г. той действително намерил, след преодоляването на големи трудности, край езерото Танганийка изчезналия от 1869 г. известен английски мисионер и изследовател на Африка Дейвид Ливингстън (1813–1873). Разноските на тази експедиция надхвърлили близо четири пъти исканата първоначално от Хенри Мортън Стенли сума от 2 500 фунта стерлинги. ↑

[2] *Рас* — княз-владелец. В началото на XIX век Етиопия се разпада на отделни княжества, чиито владетели се наричат *расове*. ↑

[3] *Амхарец* — представител на християнското племе амхара, населяващо етиопската провинция със същото име около езерото Тана.

↑

[4] *Фунт* — мярка за тежест, равна на около 0,5 кг. ↑

2

„Каньонът е почти необитаем, макар понякога да се посещава от туземни ловци на слонове. В преплетените с лиани гори, покрай речния бряг, живеят птици и маймуни.

Дори и туземците избягват голямата пропаст, а малцината изследователи, които досега са стъпвали в нея, обикновено загубвали своите носачи от треска. Всичко, което могли да постигнат, били малки екскурзии в дълбочина на тайнствената долина и те трябвало да се задоволяват с нанасянето на пунктирани линии по своите карти.

Само на животните е позволено да бъдат щастливи по Синия Нил! Защото там, където не ги заплашват копия, харпуни или пушки, лъвови, леопарди, хипопотами и крокодили могат да водят живот като в рая, необезпокоявани от хората, както никъде другаде в Африка.“

Емил Лудвиг

Моските не бяха така безжалостни и кръвожадни, както би могло да се очаква в района на една река на ширина десет градуса северно от екватора. Освен това трябва да призная, че бях малко разочарован, когато рано сутринта пристигнах на ръба на каньона. Бях си представял тази скална пропаст много по-величествена, много по-завладяваща. На някои места каньонът достига две хиляди метра дълбочина. Но там, където шосето се спуска надолу в стръмни последователни завой, за да прехвърли Синия Нил по единствения мост, който съществува между езерото Тана и Судан, стените на пропастта се разделят на четири или пет стъпалообразни широки

тераси. Горните краища на каньона са отдалечени един от друг на повече от десет километра. Едва когато слезете наполовина в пропастта, може да съгледате — и тогава дори само от няколко места — виещата се на дъното на каньона река.

Беше четвърти януари.

Камионът, който ме докара от Адис Абеба, спря непосредствено пред моста на Нил. Аз скочих и младите туземци, пътуващи отзад заедно с мен, ми подадоха екипировката: дузина стебла от евкалипти, бидоните и двата варела от масло, в които се намираше цялото ми имущество. Така се бях уговорил с шофьора, защото в никакъв случай не желяех да рискувам да бъда върнат обратно. Осемте или десетте войници, които живеяха в две малки къщи от двете страни на моста — къщи с масивни дебели стени и амбразури, — тичаха срещу нас, като размахваха пушките си. Шофьорът на камиона даде газ. С ревящ мотор колата прекоси моста, изкачи се по шосето от другата страна на каньона към Годям и изчезна зад първия завой.

Бях пристигнал.

Войниците ме гледаха втрещено с всички признаци на силно учудване. Подофицерът се обърна възбудено към мен на амхарски, без даже да изчака дали няма да приведа нещо в моя защита. После остро викна на английски:

— Вашия паспорт, моля!

Бях облекчен, че говореше този език, и се надявах, че всичко ще се уреди веднага и просто. Послушно му подадох паспорта си. Той го взе, запрелиства го и с интерес заразглежда различните таксови марки и визи.

След това затвори документа, поклати глава и повтори:

— Вашия паспорт, моля!

Сега му подадох паспорта си за „свободно движение“ и писмото от Главната квартира на полицията в Адис Абеба. Той кимна, огледа отново печатите и подписите и на края ги показва на останалите войници, дошли междувременно от другата страна на моста. След това той отново пристъпи към мен, направи отрицателно движение с ръка и предаде документите ми на войниците. Високо и с особено натъртване той още веднъж поиска:

— Вашия паспорт, моля! — И ме изгледа с недоверие.

Бях объркан, защото не знаех кой от многото мои документи всъщност искаше той. Накрай му предадох просто всички разрешителни, каквито притежавах: ловния билет, разрешението за носене на оръжие, писмото от Министерството на дивеча и горите, препоръчителните писма до губернаторите...

Войниците и подофицерът седнаха на перилата на моста и започнаха да изучават книгата. Учудвах се вече на начина, по който държат документите при четене, но когато след това подофицерът отново стана и каза: „Вашия паспорт, моля!“, разбрах, че това трябва да са единствените английски думи, които той знае, и че той, както и останалите, е неграмотен.

— Шест седмици чаках за тези проклети документи, идвам сега тук и никой не знае да чете!

Аз говорех на немски, високо и все по-високо. Наговорих им редица неучтивни неща, защото бях ядосан. Истински ядосан.

— Вървете по дяволите! — извиках им на амхарски: — Хид! Хид толлебелле! (Махайте се, бърже!)

Войниците бяха така изумени, че прибраха пушките си и действително отстъпиха. Взех от тях документите си и им дадох да разберат, че искам багажът ми да се пренесе по двадесет и пет метровия насип от моста до реката и още около сто метра надолу по течението.

Те не посмяха да се колебаят. Очевидно им направи дълбоко впечатление, че аз толкова сигурно и с навик да командувам се отнасям с тях. И тъй, прибрах документите си и тръгнах напред. Подофицерът също не знаеше точно как трябва да се държи. Пристигането ми, прилично на нападение, беше за него голяма загадка. Макар и да не можеше да чете, той вероятно знаеше, че понякога съдържанието на такива документи може да бъде от неподозирано значение. За да бъде напълно сигурен — хем да не пренебрегва дълга си като охрана на моста, хем да ми помогне, в случай че наистина имах право да заповядвам, — той вървеше, държейки в едната си ръка моя бидон, а в другата готовата за стрелба карабина.

Мостът на Нил се охранява строго. Защо, аз все пак не зная. Трудно мога да си представя, че някой би имал интерес да нанесе удар по този мост. Както и да е, но той всекидневно един час преди залез слънце се затваря за всякакъв транспорт и минаването по него се

разрешава едва след изгрев. Никое лице или превозно средство не може да спира на моста. Войниците не гледат с удоволствие, когато се фотографира преминаването през реката, и биха арестували всеки, който би решил „да обикаля“ около подпорите на моста. Бях чел, че на същото това място на Херберт Ритлингер и неговата експедиция са правени същите затруднения, които срещам и сега.

„Тук отново имах щастие“ — мислех си аз.

След като войниците за мое облекчение наистина пренесоха край реката целия ми багаж и евкалиптовите стебла, пратих ги обратно на моста и опънах палатката си. После легнах, тъй като беше извънредно горещо. Съдейки по височината на слънцето, трябва да беше около десет часът. Но можеше да бъде и пладне — стръмните стени на каньона правеха невъзможно точното определяне на времето.

Сухият период тук започва в края на септември — началото на октомври и свежата зеленина на растенията отдавна беше отстъпила пред сухия жълто-кафяв цвят. От долната страна на моста спадналото ниво на водата беше изкарало на суша една широка, бяла ивица чакъл между спокойно течащата река и дърветата на левия бряг. Гъстата галерийна гора се точеше като тънка нишка по дължината на брега, докато непосредствено зад нея до ръба на първата тераса се простираше един непроходим гъсталак от тръни, по-висок от човешки бой. Огромните дървета, под които бях опнал палатката си, изглеждаше, че стоят на мястото си от вечни времена. Малко по-надолу по реката, на отсрещния бряг, няколко павиана предпазливо се спускаха по стръмните скали. В Северна Етиопия вече многократно бях виждал павиани, но въпреки това беше забавно да ги гледаш тук как просто се разхождат. Никога в зоологическата градина не можех истински да си представя, че те действително живеят някъде напълно свободно. Няколко малки черно-синьо бляскащи птички подскачаха насам-натам възбудено и весело по най-долните клони на дърветата. Учудвах се, че никъде не се виждаше пеперуда или скакалец. По всяка вероятност за такива нежни създания слънцето беше много силно. Цялата долина приличаше на гигантски парник под стъкло. Реката беше спокойна и гладка и там, където протичаше под моста — около двадесет и пет до тридесет метра широка. Главното течение минаваше по средата. Макар водата да не беше бистра, изглеждаше необичайно чиста и прохладна. Предразполагаше за къпане. Тръгнах край брега.

Километър и половина надолу по реката, накрая на един плитък бързей, изненадах двадесет маймуни, които се къпеха. Те приличаха на шимпанзета. Очевидно бяха ядосани, че ги смутих. Те се магнаха от пътя ми едва когато ги приближих съвсем и заех тяхното място в реката. Край брега бързеят беше толкова плитък, че можех да легна надлъж и, подпрян на ръце, да държа главата си над водата. Макар да не открих крокодили нито нагоре, нито надолу по реката, оставих пушката си на удобно на брега място, така че достатъчно беше само да се пресегна, за да я взема. Дълбоките, широки следи в тинята на брега, които видях по пътя, не подлежах на съмнение. Водата освежаваше и аз се чувствах прекрасно.

Това беше осъществяването на моята мечта. Беше това, за което копнеех — да живея съвсем сам в една „непокътната, девствена“ страна...

Бях щастлив.

Изведнъж се гръмна.

Ехото се изтърколи през каньона. Видях куршумът да се удря във водата на двадесет метра пред мен. Бликна малък бял фонтан. Бяха стреляли войниците от моста. Те идваха тичешком. Отпред — подофицерът. Докато прескачаше през отломъци от скали, той наново зареди пушката си, като викаше:

— Анце! Анце! (Крокодили! Крокодили!)

Както се установи, веднага след моето пристигане подофицерът трябва да беше изпратил куриер до най-близкия полицейски участък или военен пост, за да получи инструкция. Във всеки случай той ми даде да разбера, че дежурният офицер желаел да ме види. Личеше, че сега нищо на света не можеше да спре подофицера да ме предаде незабавно на моите съдници. Бях наясно, че съм засегнал дълбоко неговите чувства. Трябва да му се е струвало като върха на нахалството, дето аз без заповед, даже без знанието на неговите най-близки началници така безсрамно се бях отнесъл с него. А сега дори имах и дързостта да се изложа на опасност да бъда изяден от някой крокодил. И това преди той, подофицерът, да бъде реабилитиран!

Облякох се и като пленник тръгнах обратно към моста от „непокътнатата страна“, от „рая на земята“. Подофицерът трябваше да остане на своя пост, но ми даде трима души охрана: единият беше авангард, а другите двама крачеха след мен. Беше дълъг и уморителен

път. Първо изкачихме една стръмна пътека, която скъсяваше шосето. Войниците не носеха пушките си през рамо, а ги държеха в ръце, готови за стрелба. Те бяха изцяло проникнати от важността на своята мисия и имаха ужасно сериозни лица. Внимавах много да не се спъна, нещо, което биха могли да изтълкуват като опит за бягство.

След около час и половина ход достигнахме едно малко туземно селище. Няколко покрити със слама хижи бяха разположени в кръг около тухлена постройка, на която се вееше знаме. Беше военният пункт на шосето пред първата тераса. Дежурният офицер вече чакаше. Той беше ядосан, че се бях осмелил да го пренебрегна, като не съм получил лично от него специално разрешение за слизване на моста. Това беше, значи, което войниците разбираха под „паспорт“. Обясних на офицера, че като чужденец не бих могъл да зная. Обаче той говореше само амхарски и затова беше вече заповядал да дойде преводач. Последният, лекарят на селото и на целия район, също владееше само дузина обръщения на английски и френски. Въпреки това, за да запази престижа си, той се постави на мое разположение. Както се разбра по-късно, той даже не беше и лекар. Беше следвал само два семестъра медицина в Адис Абеба и сега завършваше някакъв вид практика: за цяла година в своя участък имаше да раздава само хинин и таблетки срещу дизентерия. Макар да не разбираше какво се опитвах да обясня, той ми обеща да уреди работата на своя отговорност.

Той започна разпита, след като бях разтворил всичките си документи на масата пред офицера. Всяко отделно писмо беше грижливо проучено. Това продължи половин час. Тогава моят преводач и защитник постави странични въпроси: как съм, къде живея, къде съм искал да отида, имам ли родители, братя и сестри!... Понеже му беше все едно какво отговарям, предположих, че питаше само привидно, за да създаде у офицера впечатлението, че се касае за истинско разследване. Той вършеше добре работата си. Изобщо не можах да разбера за какво ставаше въпрос и какво желаше офицерът, но след още половин час опасността премина и аз получих необходимото разрешение. Един войник, който знаеше половин дузина италиански думи, беше командирован да ме придружи до моста и до отпътуването ми да бъде на мое разположение. Най-накрая, когато исках да си

тръгвам, офицерът помоли доктора да попита кога възнамерявам да се върна.

— Къде да се върна?

— При моста.

— Аз няма да се връщам. Ще слеза по реката — до Судан.

Отначало всички мислеха, че разказвам виц. След това докторът каза:

— Абай е безкрайно дълъг! По-нататък долу няма нищо! Просто нищо!

Офицерът нареди да ме запита дали зная, че там има безброй крокодили и шифта.

— Шифта — обясни докторът — са лоши хора. Те ще те убият. Разбойниците убиват всички. Разбойниците и крокодилите убиват всеки, който се осмелява да навлезе в каньона!

Сбогувах се бързо и тръгнах, преди офицерът да вземе обратно разрешителното си.

* * *

Всички, с които бях разговарял през последните седмици, можеха да разкажат някоя кървава история за злодеяния на туземци. В някои области те действително имат странни обичаи. Младите туземни бойци в отдалечените райони на Етиопия се намират пред голяма проблема, когато наближи да се женят. Те трябва да са в състояние да представят не само голяма зестра и сухи пари, за да обезщетят родителите за загубата на тяхната дъщеря, но освен това и два човешки трофея, които в известен смисъл да докажат тяхното мъжко достойнство. Тези трофеи се състоят от една шест до осем сантиметра широка ивица кожа от врата, гърдите и корема с половите органи на убития в единия край и с неговата долна устна на другия край. Кожната ивица се разрязва в средата почти по цялата ѝ дължина, така че когато отиват на огледа за момата, младите мъже да могат да окачат трофеите на вратовете на своите коне. Но през последните години „набавянето“ на тези трофеи е ставало все по-трудно. Не само поради това, че както и преди, боецът рискува да бъде хванат от съседните племена и сам да послужи за трофей, но сега може да му се случи да

бъде заловен и разстрелян от военна наказателна експедиция. Етиопското правителство прави опити да се бори срещу старите, жестоки племенни закони. Затова младите бойци на възраст за женене сега трябва да отиват в отдалечени „ловни полета“, в каньона на Синия Нил или в пустинните места на провинциите Воло и Тигре. Малко преди да дойда в Етиопия, чух с някои незначителни различия от много хора един и същ драматичен разказ за една шестдесетчленна експедиция, която никога не се завърнала. Девет или десет учени — италианци и французи — напуснали Адис Абеба с петдесет туземни носачи и войници, за да се отправят в западната част на Етиопия, в пустинните степи, граничещи с Френска и Италианска Сомалия. Никой не знае къде и какво се е случило с тях. Туземците устройвали засади и нападали. Експедицията притежавала модерно оръжие, а войниците били съвременно обучени. Затова туземците не могли да рискуват с открити нападения. Те нападали само из засада и всеки път убивали само двама или трима души от експедицията. Но нападали често. Те нападали толкова често, че никой от експедицията не можал да се измъкне. Сватбените тържества в тази област трябва да са продължавали седмици. Но когато била изпратена наказателна експедиция, тя намерила само изоставени хижи.

Колко от тази история е вярно, не зная. Не ми се удаде никога възможност да получа някакво сведение от официално място. Въпреки това трябва да има нещо вярно, макар за този случай да не се срещаше нищо или почти нищо в международния печат. Напротив, обикновени нападения по шосетата даваха почти всекидневна храна на печата. Във вестниците на Адис Абеба те се отбелязват в същата кратка форма, както при нас пътните произшествия. Междуградските автобуси пътуват с въоръжени полицейски ескорти и трябва да не е било много отдавна, когато даже шофьорите им при излизане от градовете са отваряли кутиите с патрони и са приготвяли пушките си, за да пазят себе си и пътниците от „шифта“ — професионалните разбойници.

Разбойниците никога не нападат сами, те са винаги по двадесет или тридесет. Те препречват шосето на някой завой с отсечено дърво, каменна преграда или стоманено въже. Докато след това няколко шифта ограбват принудената да спре кола, останалите лежат наоколо в засада и осигуряват „огнево прикритие“. Още от времето на абисинския поход на италианците разбойниците са запасени с

достатъчно италиански оръжия. След всяко нападение те изчезват за известно време в труднодостъпните планини. Но бандите са толкова много, че по шосетата никога не е спокойно за дълго. През седмиците, които прекарах в Адис Абеба, при едно нападение бяха застреляни двама американци — не защото бяха американци или бели, или защото бяха се съпротивявали, а защото разбойниците са предпазливи хора и не желаят да поемат излишен риск — повечето бели имат автоматично оръжие.

При друг случай група американски ловци се реванширала, като изненадала банда разбойници, която ограбвала някаква кола. Американците скочили от своя джип и открили по туземците огън с тежки ловни пушки, с експлозивни и оловни куршуми в стоманена обвивка. Четирима разбойници паднали на шосето, ала другите се измъкнали, отвличайки със себе си убитите и ранените. В етиопската столица американците бяха наградени с ордена за храброст на етиопската армия. От правителството са определени и големи награди за всеки заловен на местопрестъплението или застрелян бандит. Когато пленен разбойник бъде доведен в някой етиопски град, той свършва безславно на бесилката. Ако обаче някой, което по-рядко се случва, попадне жив в ръцете на местното население, тогава тежко му! Разбойниците преживяват преди всичко от кражбата на добитък и пожънването на чужди ниви. Затова селяните ги ненавиждат като чумата и когато заловят някого, бият го, замерят го с камъни и го мъчат дотогава, докато може да издържи. Но те винаги внимават да не го наранят сериозно. Той трябва да остане годен за последната си разходка до бесилката. Отвеждат го под някое дърво на пазарния площад. Събират се всички жители на селото, за да гледат представлението — мъжете, жените със своите бебета, старците и децата. Около врата на омразния бандит се връзва въже, прехвърлено на клон, но по такъв начин, че примката остава свободна и не го задушавя. Едната ръка се завързва към някой от краката. Неприятната наказателна процедура започва за престъпника едва когато го изтеглят нависоко и трябва сам, с едната си свободна ръка да се държи за въжето и да се повдига, за да не се задуши. Когато се умори, отново го спускат долу — да си почине и събере нови сили. После пак го вдигат. В това време зрителите се смеят до сълзи. Разказвах ми, че някои разбойници, които физически обикновено са тренирани добре,

понякога издържали повече от час, докато се изморят до смърт. В Еритрея, по пътя ми от Асмара за Адис Абеба, видях в едно малко село обесен шифта. Полицаят ми разказа с всички подробности историята на неговото залавяне и екзекуция, но не пожела да ми разреши да направя една снимка.

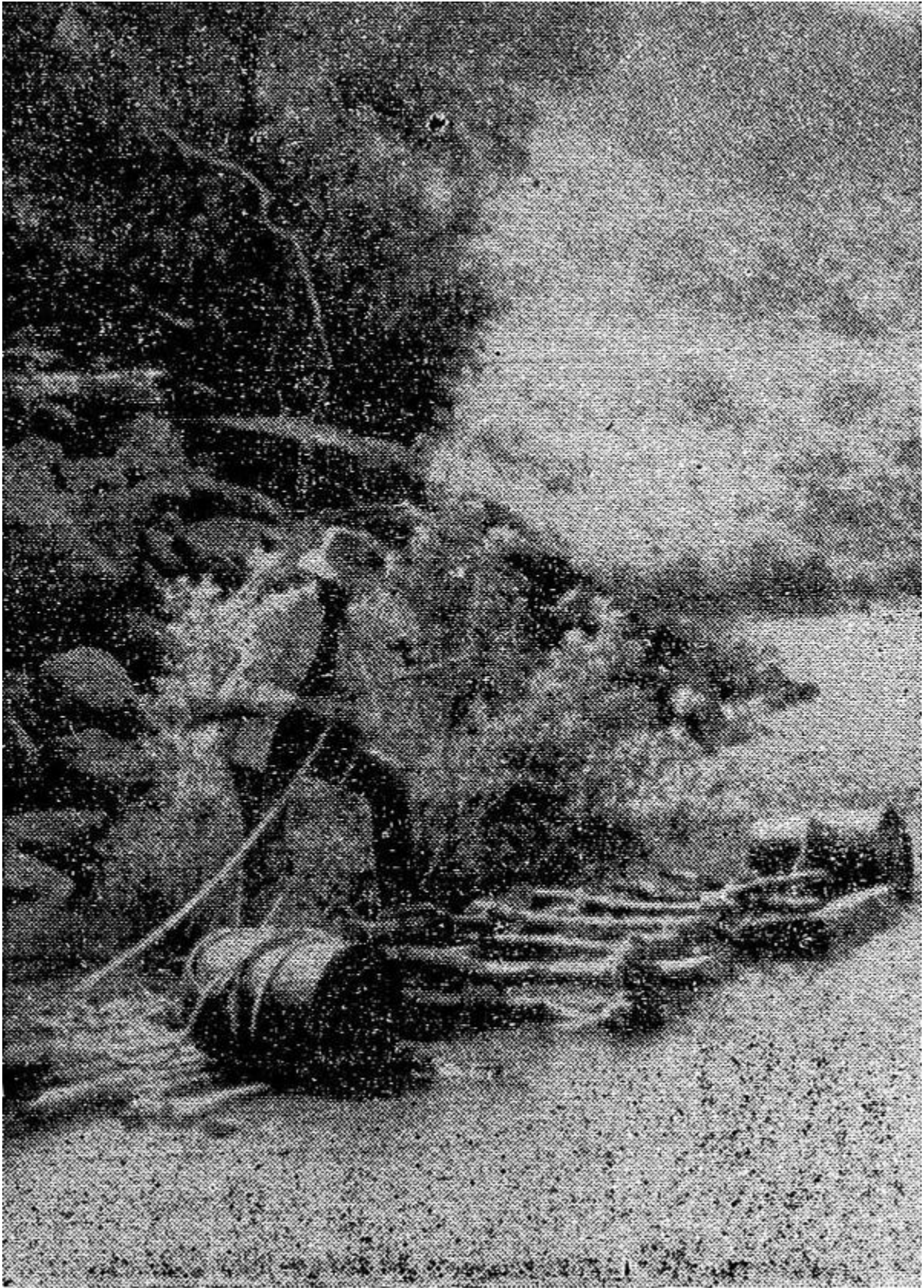
До не много отдавна престъпниците и разбойниците в Етиопия са били третирани много по-сурово и са били наказвани по доста кървав начин, който ни напомня средновековието. Струва ни се — поне днес — жестоко, че на крадците е била отсичана дясната ръка, а ако и това не помогнело — и лявата. Който бил уличен като клеветник, отрязвали му езика. На военнопленници отсичали единия крак, за да не трябва винаги да ги охраняват. Междувременно наказателните методи са били смекчени. Но затова пък престъпността цъфти.

Племената, които от време на време обикалят край Синия Нил, не се ползват с много добро име в Етиопия. Но каквото и да разказвах за тях, бях убеден, че с водопадите и крокодилите щях да срещна несравнимо по-големи трудности.

* * *

Завърнал се отново край моста на Нил, започнах да строя сала си. Тъй като бях разбрал, че в този район няма подходящи високи и праворастящи дървета, купих в едно малко село, недалеч от Адис Абеба, дванадесет обелени, изсушени евкалиптови стебла. Освен това бях взел два празни петдесетлитрови варела от масло и четири двадесетлитрови туби от бензин, които трябваше да послужат като плавоци-балансори и водонепроницаеми резервоари за моето снаряжение. От двете страни на всяко стебло изсякох по една вдлъбнатина, за да не се претриват въжетата, които трябваше да свързват сала. След това привързах осем стебла едно за друго, страна до страна. А две току-що отсечени, дебели колкото човешка ръка дръвчета поставих на двата края като напречни греди. По две от останалите четири стебла привързах отстрани на сала като своего рода бордови стени, поставих бензиновите туби в средата и върху тях построих платформа от бамбукоподобни пръти. Варелите завързах напърно на носа и кърмата на сала и той беше готов: пет и половина

метра дълъг, на носа 1,40, а на кърмата 2 метра широк. Дълбочина на газенето — 25 сантиметра. Горната платформа — 30 см над повърхността на водата. За пръв път се занимавах със салове. Една съвсем плоска, широка лодка от алуминий или фиброво стъкло с вградени плавоци, с водонепроницаем покрив или покривало естествено би била по-добра. Тъй като не разполагах обаче в момента с такава лодка, надявах се и с моя сал да стигна също толкова далеч. Но съществуваше още една проблема — управлението.

Първоначално мислех да тикам сала с прът и по този начин също да го управлявам. Но когато той лежеше готов на брега, изглеждаше така тромав и недодялан, че още преди спускането му във вода аз вече силно се съмнявах. Салът беше достатъчно здрав, за да мине невредим през бързеите. Беше също достатъчно голям, за да не се обърне веднага, ако би трябвало да се очакват нападения от хипопотами или крокодили, и достатъчно малък, за да може относително лесно да се маневрира с него поне в спокойна вода.

Реших първо да изпробвам превозното си средство и ако е необходимо, да направя промени по време на пътуването в каньона. Защото най-голямата ми грижа беше да отпътувам, колкото е възможно по-скоро. В последните дни въпреки всичко моите войници станаха значително по-доверчиви. През по-голямата част от деня седяха около мене и ме наблюдаваха. С пушки между колената си те клечеха в кръг и се усмихваха всеки път, когато ги погледнех. Никой от тях нямаше по тялото си повече от една или две части от униформа: един носеше пояс, друг — презрамен ремък, трети — фуражка, четвърти — хаки-блуза. Всички ходеха боси, само подофицерът носеше сандали. Той можеше да се гордее и с шапката си, която беше от същия вид, каквито носеха новозеландските войски през последната война в Африка. Това, че и аз носех подобна шапка, и то нова, правеше дълбоко впечатление на подофицера. Той наистина още не ми беше простил напълно, но беше учтив и когато го помолех, заповядваше на войниците да ми помогнат. С това не искам да кажа, че те не биха ми помогнали сами. Те бяха така изпълнени с достойнство и с толкова вродена сдържаност, че никога не биха се отзовали без покана. Макар да не им идваше наум, че тяхното постоянно присъствие и никога нестихващите разисквания могат да ме смуцават, те мислеха може би, че бих имал нещо против, ако ми заговореха или дадеха вид, че сами искат да ми помогнат в работата. Войниците обаче винаги напълно съзнаваха своята задача и отговорност като мои защитници. При това положение те ме канеха редовно на храна. Закуската се състоеше от две или три чашки кафе. Те имаха обичая всяка сутрин да пекат кафето на открит огън в един капак от колело, който някоя кола беше загубила край пътя, и да го счукват с два плоски речни камъка. Обедът беше около единадесет

часа, а вечерята — малко преди залез слънце. През четирите дни, които прекарах на моста, менюто никога не се промени. Имаше винаги „иншира“ и „ууд“ — националното ястие на Етиопия. Иншира се пече от богато на соли и витамини жито и замества хляба. Това са плоски, меки като сунгер, подобни на парцали палачинки, които имат диаметър приблизително половин метър. При ядене инширата се топи в ууда — убийствено люто подправен сос. Когато за първи път опитах ястието — беше в един малък туземен локал в Масауа, — имах чувството, че съм се превърнал на огнепръскачка. Усещах точно как пресекуващият дъха огън минаваше своя път — през устните и устата, през гърлото и надолу до стомаха. След това като че ли усещах как подобно на огнена лава се разпростира в червата ми. Но с лютивината обикновено се привиква бързо и след известно време на някои хора дори се струва вкусно. Нашата иншира, която всеки ден ни изпращаха от близкото село, биваше поднасяна по следния начин: след като една или две от кафявите тънки палачинки се намазваха с ууд и малко кълцано месо, върху тях се поставяше трета палачинка, покрита с ууд и счукан зеленчук. После се слагаше още една мазана палачинка и още една — докато се наслоят десет до петнадесет реда. Тогава всичко се увива в кърпа и се пресова в една кошница. Церемонията при яденето беше проста: всеки сядаше на земята, баницата-иншира се изсипваше от кошницата в средата върху една кърпа и всеки посягаше с почистата си ръка.

Исках да разнообразя листа ни за храна с два сома, които хванах в реката. Предадох рибите на подофицера и предположих, че той щеше да има грижата да се появят добре приготвени „на масата“. Е, да, може би имаше недоразумение. Или може би войниците не знаеха какво да правят с рибите. Все пак аз никога не видях хубавите сомове. На следния ден направих друг опит. Цяло ято диви гълъби гнездеше между подпорите на моста. Изчаках, докато дузина от тях кацнаха в една редица на перилата, и тогава стрелях с патрон със сачми № 5. Осем гълъба паднаха върху крайбрежния насип. Подофицерът се появи и предложи услугите си. Обясних му с езика на жестовете, че искам гълъбите оскубани, изкормени и опечени на шиш, за да може всички заедно да ги изядем на вечеря. Той кимна и, изглежда, наистина беше ме разбрал. Вечерта, както винаги, имаше иншира. И само иншира. Попитах за гълъбите. Те сочеха инширата и се смееха. Не

разбирах. Тогава един от войниците повдигна няколко палачинки и бръкна с пръста си в онова, което имаше между тях: кълцани гълъби. Кълцани гълъби!

И днес още се питам: дали изядохме по същия начин и рибите?

* * *

Не бих могъл да посоча разумна причина защо всъщност не съобщих предварително на войниците за моето заминаване. Казах им само, че строежът на сала вероятно би отнел една-две седмици. Но той беше готов още на четвъртия ден. Събрах тайно нещата си. Варелите със запасите ми от хранителни продукти бяха грижливо направени да не пропускат вода — с уплътнителни пръстени от гума в завинтващите се капаци. След обедата помолих войниците да ми помогнат да спусна сала във водата. Само така, за опит. Стеблата бяха невероятно тежки и когато най-сетне се плъзнаха в реката, за момент ме беше страх, че просто ще потънат. Действително салът напълно изчезна във водата, но веднага отново се появи. Плуваше с горната платформа на тридесет или тридесет и пет сантиметра над повърхността на водата и се люлееше на котвеното въже по течението в полукръг към брега. Отидох към празната палатка, сгънах я, стиснах ръцете на слисаните войници и се качих „на борда“. Бързо развилите се, непредвидени събития паднаха като гръм върху подофицера. Той ме гледаше безмълвно как се отблъсквам към средата на реката. Войниците бърбореха възбудено помежду си.

Салът се движеше надолу по течението. Войниците го следваха по брега. Подофицерът ми викаше нещо, което не разбирах.

Отвърнах му:

— Рас Хайле! Рас Хайле Селасие! Адис Абеба!

Друго не ми дойде наум.

Салът забърза. Сега войниците тичаха по брега, за да бъдат наравно с мен. Те размахваха оръжието си. Подофицерът зареди своята пушка. Той ми махна да се върна. В отговор му сочех „отчаяно“ течението.

После пак извиках:

— Рас Хайле Селасие!

Страхувах се, че щяха да стрелят — може би имаха нареждане още да не ме пускат да отплувам. Тогава първият малък бързей подхвана сала, течението стана по-силно. Войниците все повече и повече изоставаха, докато след втория бързей зад първия завой на реката ги изгубих напълно от очите си.

По-късно, когато отново бях в Европа, разбрах от един приятел в Адис Абеба, че разрешението ми за пътуване било отнето от някого един ден след моето заминаване и че била дадена заповед да бъда върнат обратно в етиопската столица.

Междувременно обаче бях вън от всяка опасност.

В началото всичко вървеше гладко. Не ме дебнеха нито зли хипопотами и да кажа истината: през първите два дни въобще не видях нито един — не ме нападаха крокодили, чийто брой без съмнение значително растеше, колкото по-надолу слизах по реката. Първия ден изминах около десет километра. Формата и конструкцията на моя сал имаха в сравнение с една обикновена лодка значителни предимства. Често от всички страни по стеблата удряха насрещни вълни от водовъртежи. Една лодка в най-късо време би се напълнила с вода и би потънала. При сала водата бързо изчезваше през пролуките. Въпреки че можеше да газии плитко, той често засядаше и всеки път трябваше да скачам в реката, за да го изтласкам в по-дълбока вода. Следобед си избрах едно красиво място, където да опъна палатката, закотвих сала, хванах един сом и се приготвих за моята първа нощ сам в каньона.

През следващите дни моят сал изминаваше за малко часове средно петнадесет до двадесет километра. Поради ниското ниво на водата край двата бряга бяха излезли на суша много чакълени, пясъчни и тинести наноси. Край брега имаше безброй идеални места за бивакуване, които сега се намираха на три до пет метра над реката, докато през дъждовния период биваха заливани. Реката обикновено беше спокойна, а с малките бързеи можех да се справям без особени усилия. Действително не беше нужен никакъв „опит за плуване в бурна вода“, за да се върви напред. Пропастта беше широка, реката лъкатушеше най-напред без голям наклон от една страна на друга; край бреговете се простираше повече или по-малко широката галерийна гора, прекъсвана само от странични долини или отвесни скали. От следите, които водните маси на последния дъждовен сезон бяха оставили, можеше да се добие представа за размера на

наводнението. Всяка година през лятото дъждовната вода се събира в широкото корито на реката, за да се промъкне след това бързо през отвесните стени на ставащия все по-тесен каньон. Истинският каньон започва едва след вливането на страничния приток Гудер.

Крокодилите, край които минавах, не бяха така лоши, както славата им. Бях изненадан, че всичко изглежда толкова обикновено. Като екскурзия в някой „национален парк“. По-другояче си представях първото от всички пътувания по ползувачата се с лошо име река в една прословута, гъмжаща от опасни диваци област. Туземци въобще не срещях. По-точно веднъж видях стълб дим да се издига от една странична долина, а друг път чух вечерно време барабани. Съвсем тихо и много далеко. Тогава намерих също и един стар разрушен капан за леопарди: гъсто набити в земята един до друг колове в четириъгълник, вход, незакрепен покрив с камъни отгоре му, привързана към един лост примамка. Леопардът, който влезе и закачи стръвта, бива пребит от сгромолясващите се върху него покрив и камъни.

След две седмици за първи път почувствувах присъствието на туземци. Казвам „почувствувах“, защото те въобще не ми попаднаха пред очите: докато през нощта съм спал на тридесет крачки от реката в палатката си, те ограбили моя сал. Туземците задигнали всичко, каквото бях наредил във варелите. Бяха оставили само следите си в крайбрежната тиня. Част от моя филмов материал, половината от мунициите ми, повечето от провизиите, уискито, бирата, облеклото, лекарствата и резервните части — всичко беше изчезнало. Съсипан, бях приклепнал край брега. Какво трябваше да правя сега? Салът беше в ред, аз също. Достатъчно основания, за да бъда благодарен и доволен.

Реших незабавно да тръгна и да продължа пътуването. Друга възможност нямаше. Най-лесният и добър път да се измъкна от каньона, така мислех аз, беше да се спусна надолу по реката до Судан. Обратният път по суша — все едно дали бих изминал шестдесетте километра по брега на реката до моста на Нил или от пропастта нагоре до високото плато и оттам до най-близкото шосе — би бил възможен само със съвсем лек багаж. С повече от десет килограма това не можеше да стане. Бих могъл следователно да взема само пушката, няколко патрона, спалния чувал, храна, вода и документите си. Всичко

останало би трябвало да захвърля край реката. Изведнъж ми хрумна, че туземците може би разчитат на това и че е възможно вече да ме дебнат из засада. Може би точно сега те ме наблюдаваха в нетърпеливо очакване на моето отстъпление.

Заредих пушката си, изтичах към палатката, прибрах я, сграбчих последното си имущество и замъкнах всичко на сала. Всеки момент очаквах изстрел, куршум или стрела в гърба. Прерязах въжето, с което салът беше привързан към брега, отблъснах се до средата на реката и тогава легнах по дължината на дърветата. Мястото, където беше палатката ми, изглеждаше също така пусто, както и при пристигането ми вчера. Но сега знаех, че туземците трябва да са наблюдавали идването ми. Смешно чувство, по-късно да установиш, че си бил дебнат, когато си предполагал, че си съвсем сам. Бях насочил сала към брега два или три часа преди залез слънце и го бях привързал за една скала. Бях опънал палатката си, бях се къпал, ловил риба, готвил и хранил. Бях правил снимки и се бях разхождал малко наоколо, бях пял и свирил — и през цялото време съм бил наблюдаван. Че туземците се задоволиха само с онова, което намериха на сала, трябваше най-вероятно да благодаря само на моята пушка. Именно вечерта при последните слънчеви лъчи бях ударил два диви гълъба...

Взирах се назад в приличния на джунгла гъсталак. Нищо не се помръдваше. Единственото живо същество, което можах да открия, беше един ибис, който гордо се разхождаше на другия бряг. Той само за момент прекъсна търсенето на храна. Когато отминах, промълвих нещо като благодарствена молитва. Последната нощ би могла да свърши лошо. Съдба? Предопределение? Или просто щастие?

Предстоеше ми дълъг път. Два месеца. Два дълги, тежки месеца, преди изтичането на които не можех да се надявам да достигна суданската граница. Отсега нататък за мене щеше да има само дни на тежък труд, дни с винаги повтаряща се програма, опъване на палатка, прибиране на палатка, спиране на брега и разтоварване, ловуване, одиране на кожи, разрязване на части и готвене на плячката.

Отсега нататък щях да мина през области, които не бе виждал никой бял, а и никой не бе имал основание и повод да желае да стъпи в тях.

Отсега нататък трябваше умишлено да избягвам туземците. За една нощ моето пътуване промени характера си.

3

Представата, че се храниш, така да се каже, от „плодовете на природата“, че всяка вечер опъваш палатката си на ново идилично място, че палиш огън, за да държиш далеч от себе си дивите животни, и отиваш на лов с пушката, за да се сдобиеш с вечеря, беше без съмнение част от романтичната илюзия, с която започнах пътешествието си. Но тази представа трябваше да си остане илюзия. Да живееш от „плодовете на природата“ няма нищо общо с романтиката. Много скоро всичко се превърна в навик и тъй като за остатък от пътуването ми бях длъжен да се задоволявам само с лов и риболов, трябваше преждевременно да разбера, че това „прекарване на времето“ съвсем не беше толкова приятно, колкото го рисуваше моята фантазия. Тъкмо напротив — то беше един тежък, заангажиращ всички сили труд!

В началото нямаше никакво основание да се безпокоя. За двата месеца, които ми бяха необходими да стигна до първите селища в Судан, разполагах още с малко кафе, чай, може би сто грама сол, съвсем малко подправки, три фунта ориз, една кутия мляко, една отворена консерва със сладък лук, два и половина кашона цигари и едно полупразно шише уиски. През нощта тези неща се намираха при мен в палатката, в кухненския сандък. Освен провизиите бяха ми останали още пушката и около шестдесет патрона, всичките ми фотографски принадлежности, половината от заснетите филми, една малка кутия 2 лекарства, дневниците ми, готварска тенджерка и чайник,

кибрит, рибарски куки и корди. Случайно патроните бяха добре подбрани: приблизително една четвърт с едри сачми, една четвърт с ловни куршуми и остатъкът със сачми №3, №4 и №5. Тъй като освен това разбирах малко и от залагане на примки, а каньонът буквално гъмжеше от дивеч и Нил от риба — мислех, че всеки ден ще мога да се снабдявам с достатъчно храна. Това направо щеше да бъде детска игра. Аз отново добих кураж.

През целия ден плавах без прекъсване надолу по реката до залез слънце. Имаше много плитчини и аз напредвах бавно. Въпреки това този ден поставих най-добрия рекорд досега: над двадесет и пет километра. Беше се стъмнило вече, когато опнах палатката си. Не се решавах да запаля огън и хапнах само няколко резенчета билтонг (сушено месо). На следната утрин, още щом се зазори, отново потеглих. Истински трудности още не срещах: бързеите не бяха много силни и не попаднах на „непроходими, бучащи водовъртежи“, на „всичко унищожавачи водопади“, както ми бяха предсказвали. Затова бях радостен.

Само два бързея изглеждаха малко опасни. Аз разтоварих багажа си, пуснах сала да преплува сам, вързан за котвеното въже, и след това отново го натоварих. Но и тук можех да си спестя тези затруднителни предохранителни мерки. Салът плуваше превъзходно. Но не исках да рискувам. Всякога, когато чувах пред себе си реката да шуми по-силно, спирах, за да вържа сала, и продължавах пешком край брега. Едва когато от сушата запомнях най-добрия път през бурната вода, връщах се, минавах оттам със сала и се движех по-нататък до следващото съмнително шумолене. Естествено този начин на действие отнемаше много време и беше изморителен. Но аз не трябваше да се впускам направо. Не съществуваше никаква точна карта, никакво описание на речното течение: зад всеки завой на реката можеше да следва водопад...

Стените на каньона ставаха по-стръмни, долината се стесняваше, краищата на високото плато се приближаваха един до друг. Скалните стени често приличаха на замръзнали водопади. Жълто-червен пясъчник, висок шестстотин метра. Жълто-червен със сиви и тъмносиви оттенъци. Почти черни скални пластове до първата тераса. Изсъхнал трънак. Самата река се промъкваше между базалт. Нямахме вече толкова много ниски пясъчни наноси, както в началото. На места

стените на каньона се извисяваха отвесно до първата тераса от едната страна, докато от другата сипеи притискаше речното корито. Огромни, с остри ръбове каменни блокове стърчаха над водата. Салът трябваше да понася силни удари. Всеки път благодарях на своя създател, че не се намирах в някоя малка лека лодка.

Когато късно следобед от дясната страна се откри една неголяма странична долина, аз спрях в малкия защитен залив, по-долу от пресъхналото корито на потока, който минаваше през нея. Реших да остана тук един ден да си почина. През двата дни, откакто туземците бяха ограбили моя сал, бях изминал приблизително четиридесет и пет километра и вярвах, че имам достатъчно преднина. Ако туземците искаха, може би щеше да им бъде възможно да изминат пешком край брега това разстояние. Обаче според моята преценка за тази цел щяха да им бъдат необходими най-малко четири дни. Отвесните стени, непроходимите гъсталаци от тръни и приличните на джунгла галерийни гори, тръстиковите блатата и стръмните сипеи те можеха при известни условия да преминат за три дни.

Но не и ако трябваше да мъкнат със себе си храна или да ловуват по пътя.

Макар че всъщност трябваше само да се оставя на сала да ме носи, тогава се чувствах така изтощен, че си внуших незабавно да почина един ден в безопасност. Беше дивно красива местност и затова назовах делтата на страничния приток „Райски къмпинг“. Но когато по-следващия ден прибирах палатката си, бях принуден да ревизирам своето становище и в дневника си покръстих делтата на „Къмпинг на виещите хиени“.

Над цялата широка пропаст с нейните фантастични скални образувания се носеше глухият шум на един огромен бързей. Гъсто обраслите с храсталаци скали се издигаха отвесно двеста до двеста и петдесет метра до първата тераса и образуваха дълбока котловина. Слънцето се отразяваше в базалтовите пластове. От мястото, където бях опнал палатката си, виждах двадесет и два крокодила. Двадесет и два крокодила от всички големини. Те лежаха гъсто един до друг и един зад друг върху гладкия тинест нанос на отвъдния бряг на реката. Докато спирах, във водата плуваше само един крокодил, а в тинята на залива, където закотвих сала си, открих няколко следи от тези влечуги. По тази причина направих бивака си малко по-навътре в сушата, на

една равна полянка, където можех да се чувствам сигурен срещу изненадващи нощни посещения поне от страна на крокодилите. Съвсем близо до палатката по скалата ромолеше вадичка. Изворът ѝ сигурно се намираше на ръба на първата тераса. Само малко вода стигаше до дъното на котловината, тя беше леденостудена и необикновено бистра. Наоколо растяха високи колкото човешки бой папрати, а от дърветата и скалите висяха диви лози.

Прекарах следобеда при най-долния разлив след бързея и когато надвечер, както обикновено, се появи вятър и стана по-хладно, се върнах отново към палатката. Направих си кафе, изядох остатъка от билтонга и след една глътка уиски пропълзях в спалния чувал. Десет минути по-късно премина стадо маймуни. Бяха от вида, който най-често се среща в каньона, но аз никога не можах да науча техните истински имена. Приличаха на шимпанзета, но заради тяхното поведение аз ги наричах „шифта“ — разбойници. Те се разположиха по дърветата около моята палатка и очевидно се съвещаваха. Някои от тях късаха малки клонки и парчета кора и ги хвърляха върху палатката ми. Аз не се помръдвах. Те ме ругаеха. После се спуснаха на най-долните клони, а най-храбрите от тях скочиха дори на земята, за да могат по-добре да огледат палатката ми. И все повече стесняваха своя кръг. Наблюдавах ги през мрежата против москити и се забавлявах, без каквото и да е лошо предчувствие.

Изведнъж един от бандата предприе истинска „атака“ и се хвърли право към моя чайник, който бях оставил пред изхода на палатката. Грабна плячката си и се затича към най-близкото дърво. Преди още да мога да отворя ципа на москитната мрежа, той достигна дървото и се заизкачва нагоре — с чайника в едната ръка. Неговите братя и сестри скимтяха от удоволствие. Аз се затичах след него, като се наведох да взема няколко камъка. В това време изгубих от погледа си злосторника с чайника. Стадото се разбяга.

Силно ядосан, обикалях четвърт час из гъсталака под дърветата, след което се отказах от преследването и се върнах в палатката, защото ставаше все по-тъмно. Не самата загуба, колкото и неприятна да беше, ме бе ядосала, а фактът, че маймуните се бяха осмелили да откраднат чайника просто под носа ми. Зарекох се да им отмъстя. Но трябваше да призная, че бях загубил вече „доброто си име“ и голяма доза от самоуважението си. Едва се бях мушнал отново в спалния чувал, когато за мой ужас чух съвсем наблизо да ръмжи един леопард. Грабнах пушката си и вдигнах куроците. Миг по-късно чух шумолене — първо отдясно и след това току зад палатката. Малко след това отново ръмжене, прилично на кашлица. Чуваше се съвсем близо, стръвно и възбудено. Държах пушката си в лявата ръка, за да мога да

гръмна предупредително през москитната мрежа, и барабанех като луд с една лъжица върху готварската тенджерка. Отвън се изквича малко уплашено. Протрумоля и всичко утихна. Никога още не бях чувал, че леопардът квичи. Бавно отворих палатката и предпазливо погледнах навън...

Не беше леопард. Бяха павиани, които уплашени избягаха към близките дървета.

Опитах се да заспя отново. Цвъртяха скакалци, щурци полагаха ядни усилия взаимно да се надсвирват, а и жабите започнаха да подемаат своята партия в този оркестър. Въпреки това аз пак бих потънал в сън, ако някой не се беше изкашлял отново в непосредствена близост до мен. Този път „леопардът“ се оказа брадавична свиня. Когато след това се стъмни напълно, долу по реката почнаха да тръбят хипопотамите, а една нощна птица си избра тъкмо баобаба над палатката ми, за да отвърща оттам на тъжните плачливи викове на някаква друга птица. Нещо изръмжа в гъсталака. Изпращяха клони. Вейка падна върху палатката ми. Беше тъмно като в рог. Изведнъж отвън се чу смях. Съвсем близо. Беше такъв див смях, че по гърба ми полазиха тръпки. Един проточен дяволски смях, който завърши с детски кикот.

След това за няколко секунди бе мъртва тишина.

После отново смехът. Бях така ужасен, че едва си поемах дъх.

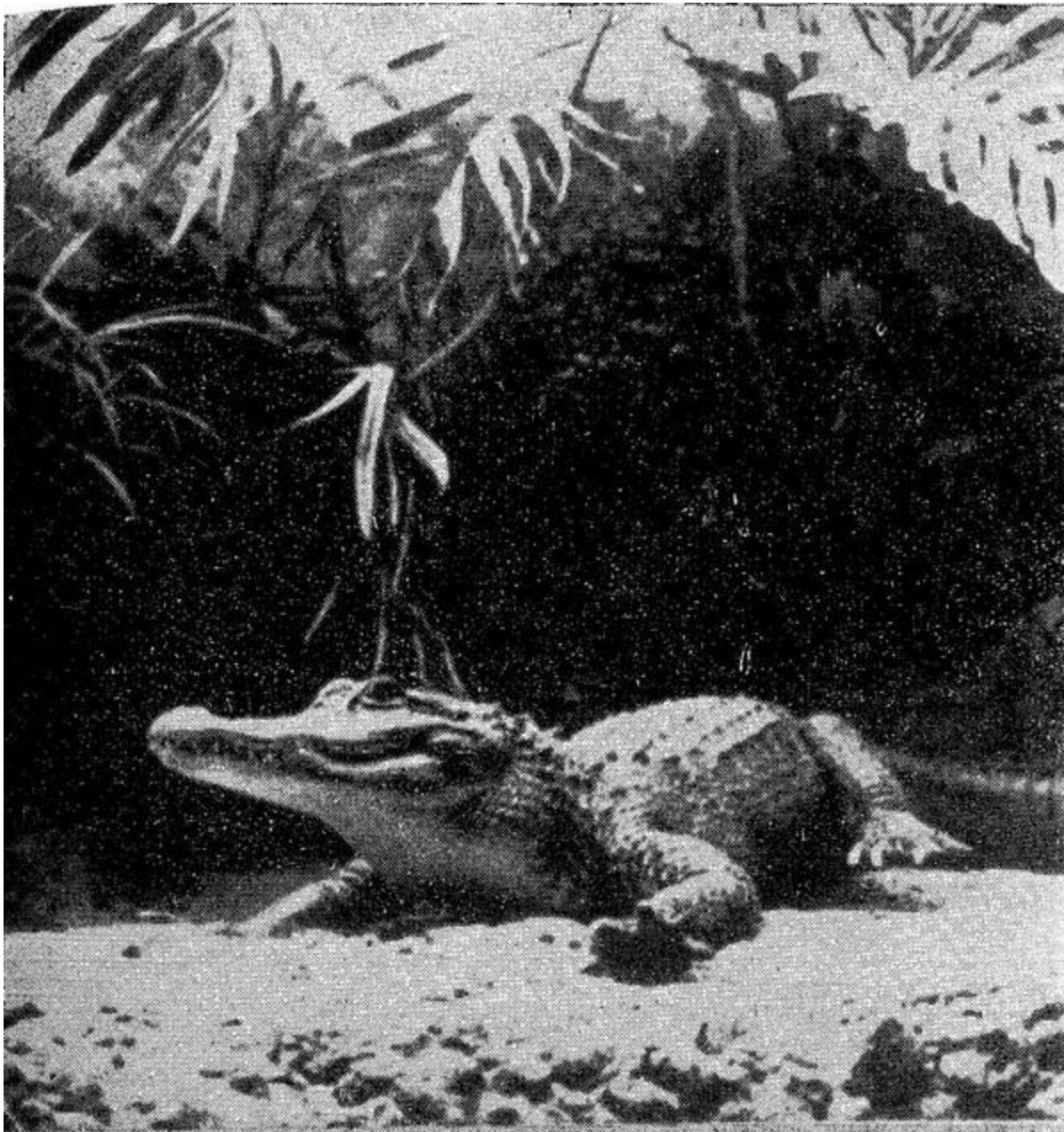
След малка пауза отдалеч отвърна пронизителен и проточен вой.

И отново смехът — трети, четвърти път.

Хиени!

Всички други шумове в каньона бяха замрели. Птиците не издаваха никакъв звук, а щурците продължаваха своя концерт от време на време и в заглушени тонове. Гласовете на хиените се извисяваха и замираха. Вероятно хищниците бяха шест или седем. Те се смееха и ридаеха от различни места. Всеки имаше свой собствен и особено отворителен регистър. Те никога не се смееха или не виеха в хор — единият сменяше другия след по-продължителни или по-кратки прекъсвания. От рева на лъв чиния може да подскача на масата, но хиените с техния репертоар от вой и смях могат да накарат човек да полудее. Много скоро заглъхнаха и жабите и от минута на минута ставаше все по-зловещо. Изглеждаше като че ли зверовете се приближават. Можеше да се помисли, че рота буйствуващи хора търчи

наоколо из каньона. Запушвах си ушите, но нищо не помагаше. Постепенно ме обзе парализиращ ужас. Устата ми пресъхнаха, а стомахът ми беше близо до разбунтуване.

Исках да гръмна веднъж, за да ги сплаша. Но веднага ми хрумна, че това може да са туземците... Възможно ли беше да са ме

застигнали? Да са открили моя сал, да търсят сега палатката ми, да искат с тези крясъци да ме примамят?

Но не — виковете звучаха толкова неземно, че не можеше да произлизат от хора.

След два или три часа изгубих окончателно нервите си. В своего рода пристъп на буйство изскочих от палатката и гръмнах наслуки с двете цеви на пушката по посока на реката, като при това изкрещях всички ругатни, които знаех. Тичах в кръг наоколо и удрях с приклада на пушката по най-близките гъсталаци, докато изведнъж забелязах, че хиените бяха замлъкнали. Вместо тях сега една през друга крещяха всички изплашени птици в долината. Около мене в тъмнината се шумолеше и прашеше. Хипопотами пляскаха в панически ужас нагоре по реката, а високо от скалите зад мен чувах ядосаното ръмжене на едно животно, което този път действително изглеждаше да е леопард. Постепенно се осъзнах. Смутен и засрамен пропълзях обратно в палатката си.

Рано на следната утрин дойдоха на посещение разбойниците-маймунни и ме събудиха. Изпълзях от палатката с готова за стрелба пушка в ръка, решен да отвоювам обратно своя чайник. Бавно тръгнах срещу маймуните. Те също така бавно заотстъпваха. Аз закрачих по-бързо — и те по-бързо побягнаха. Тръгнах по-бавно — те също. Ние се движехме в голям кръг. След един час аз все още не се бях приближил достатъчно, за да мога да видя дали някоя от маймуните носи моя чайник. Мислите ми за разплата отдавна се бяха превърнали в дива ярост.

— Изглежда, на животинчетата им прави удоволствие да ме водят за носа! — скръцнах аз. — Още никой не е убивал някое от тях и те не знаят какво нещо е пушка. Но те вече разбраха колко бавен и тромав е човекът и не се страхуват да използват по най-безсрамен начин по-голямата си ловкост и телесно превъзходство... Ако все пак ми се удаде да ги примамя да слязат от дърветата? Озоват ли се веднъж на полянката, тогава бих могъл веднага да застрелям онази с чайника.

Естествено това беше решението! Аз излъсках малко готварската си тенджерка с пясък и я завързах с три парчета въдичарска корда за корените на баобаба край палатката. При това умишлено правех много шум, после взех пушката и без да се оглеждам, се магнах. Тръгнах напреко през полянката към пресъхналото корито на потока и

продължих нагоре по него. Бях сигурен, че ме следят най-малко тридесет чифта любопитни очи. След като прецених, че те вече не ме виждат, направих кръгом и се запромъквах обратно, предпазливо и наведен под дърветата. Бях само на около сто и петдесет метра и скоро чух маймуните да крискат на полянката. Съвсем тихо, ходейки на четири крака, аз се приближих. Последното разстояние припълзях както индианец по пътеката на войната. Погледнах през крайните храсти и видях, че полянката беше изоставена и пуста и че привързаната готварска тенджерата вече не беше на старото място. Значи, маймуните бяха идвали, макар сега от тях да не бе останала и следа. Търсех предпазливо навсякъде из дърветата. Не се чуваше никакъв звук, освен високото, вибриращо цвъртене на скакалците. Моите мъчители, изглежда, бяха пропаднали вдън земя.

Изведнъж изпитах странното чувство, че някой ме наблюдава отзад. Аз рязко се обърнах и установих, че през цялото време маймуните са ме следвали плътно по петите. Те ме бяха открили дълго още преди да достигна полянката, бяха се промъкнали край мен и докато пълзях напред, са вървели отзад и са наблюдавали мълчаливо и със злобно задоволство моите смешни усилия.

Половин час по-късно си бях вече толкова отдъхнал, че поисках да направя втори опит. С обмислена небрежност и най-безобидно изражение на лицето, с праметнатата през рамо пушка аз тръгнах бавно и спокойно по посока на маймуните. Те също ме наблюдаваха привидно без всякакво внимание, но нагласиха така работата, че между нас постоянно оставаше едно и също разстояние. Срещу всеки мой трик те изиграваха друг, по-добър, докато на края трябваше да се признае за победен. Никога вече не видях своя чайник.

По-късно, когато запасите ми от патрони все повече се стопяваха, тези маймуни-разбойници трябваше да се превърнат в мой основен източник за храна. Тяхното месо наистина беше тлъсто и доста жилаво, но относително големият черен дроб беше направо превъзходен. Дори днес по всяко време бих отстъпил срещу него един гъши дроб! С течение на времето аз развих една действително сложна, но никога неотказваща техника при тяхното ловуване: когато видех стадо маймуни, тръгнах право срещу него, без да правя най-напред опит да бъда тих и предпазлив — маймуните и без това щяха да ме открият. Приближех ли се, те във всички случаи изчезваха. Не

изоставаше нито една. Никакъв вик и никакво шумолене в дърветата не издаваше пътя на бягството им. Но те и не бягаха. Те само се криеха зад стеблата на дърветата и дебелите клони и изчакваха, докато премина. Обаче аз спирах винаги там, където ги бях видял за първи път, навеждах, се, шумолях в опадалата шума, разривах я малко насамнатам, правех кръгом, изминавах десет или петнадесет крачки и мигновено се обръщах. В повечето случаи и тогава също не можеше нищо да се забележи, но аз бях сто процента сигурен, че поне няколко маймуни не са в състояние да противостоят на своето любопитство, че са се подали извън скривалищата си и ме наблюдават. Като правех десет-петнадесет крачки в обратна посока, т.е. към тях, две или три маймуни винаги мислеха, че любопитството им е станало причина да ги открия. Тогава тези две или три се изплашваха и стремително побягваха, а останалите, които не можеха да знаят какво се е случило, ги следваха в паническо бягство. Много пъти ми се удаваше с патрони №5 да убия с един изстрел три или четири маймуни.

* * *

Това, което също се научих да ценя като храна, беше крокодилското месо. Само веднъж, когато ядох крокодилски дроб, ми потръгна зле. Беше първият, освен това сравнително голям крокодил, който убих на Синия Нил. Той дремеше на вечерното слънце в един плитък страничен ръкав на реката, когато аз насочих моя сал към тясното и плитко устие. Чудовището се събуди с шест дряма^[1] в главата и свърши, преди да може да размисли накъде да избяга. След като го изтеглих на брега, веднага започнах с одирането на кожата. Исках да имам цялата кожа — от носа до върха на опашката и с всичките четири крака, включително и ноктите. Притежавах известен опит в одирането и препарирането на животински кожи, защото веднъж през училищната ваканция работих като доброволец във франкфуртския музей Зенкенберг. И така, аз разрезах тялото от долната челюст до опашката, т.е. исках да го разрежа. Но след като разпорих половината корем, на крокодила изведнъж му се прииска да ме ухапе. Трябваше да му завържа муцуната с въже. Когато му изтръгнах вътрешностите, животното подскочи във въздуха и опашката

му ме улучи отстриани. В стомаха намерих две полусмлени риби глави и едно копито от антилопа. Крокодилът лежеше по гръб, но беше извил главата си встриани и изглеждаше, че ме наблюдава със зловни, мразещи очи, които поред непрекъснато се отваряха и затваряха. Първоначалното ми отвращение от изкорменото животно се превърна постепенно в ужас, когато държех в ръката си неговото все още разпущащо се и свиващо се в ритмични движения сърце. Трябваше да прекъсна. Но и след половин час — междувременно бях опънал палатката и разтоварил багажа си от сала — крокодилът продължаваше да се движи. Щом го приближех, краката му започваха да рият, очите се въртяха и опашката потрепваше. Чудовището просто се противеше да умре. Струваше ми се, че то като че ли напруга всеки свой нерв, за да предотврати одирането на кожата си. И това му се удаде: стана тъмно и трябваше да прекратя. Взех само дроба му, за да го изпека. Вкусът му не беше лош. Но омразата на крокодила, изглежда, го беше отровила. Всеки случай наложи ми се да повърна, получих силни болки в стомаха, на следната утрин имах треска и диария. През целия ден ме боляха очите и виждах всичко замъглено. След като изпих цялото шишенце с рициново масло, което имах, и изгълтах половин кутийка таблетки въглен от аптечката, най-сетне се почувствувах малко по-добре. На последния ден отново бях на крака.

* * *

За да не допусна да се създаде грешна представа, още отначало искам да изясня, че съвсем не се числя към онези известни африкански ловци, които познаваме от книги и филми. Аз не притежавам херкулесовите способности на легендарния „Хуайт Хънтър“^[2]. Не мога от двадесет метра разстояние с първия изстрел на пистолета и без да се меря, да разцепя на две кибритена клечка. И даже с една добра ловна пушка не бих могъл да стрелям никога върху животно, което е отдалечено на повече от сто метра, освен ако имам оптически мерник. Не мога да разбере по едно пречупено стръкче трева дали е минала томсонова газела^[3] или антилопа импала. Не бих рискувал всичко онова, което за прословутите африкански ловци изглежда всекидневие: никога на шега не бих дръпнал за опашката един носорог, не бих могъл

никога да застрелям с моята пушка, елегантно и без да се премервам, един нападащ леопард, и никога не бих имал куража да се впусна сам срещу цяло племе кръвожадни туземци.

Точно казано, това беше първият път в моя живот, когато се намирах в гъсталаците на Африка и бях зависим изключително от лова. Наистина и по-рано през седмичната си почивка бях ходил няколко пъти на лов в Западна Африка и после в Алжир, веднъж също ловувах цяла зима в Северна Скандинавия, но при всички тези случаи бях съпроводен от приятели или познати — никога не съм бил както сега сам-саменичък. По онова време ставаше дума повече или по-малко за спорт. Но тук, на Синия Нил, всичко беше свършено друго. Ако не исках да умира от глад, трябваше да се науча да живея от това, което страната можеше да ми предложи. Следователно налагаше се да ловувам и да хващам риба. Хранех се с месо и риба и нищо друго.

В първите дни, когато още разполагах със своите провизии, срещах в каньона всички видове животни и трябваше само да избирам между тях. Многократно изненадвах при водопой водни антилопи, когато плувах със сала край брега. Но след като опитах месото на една — само бърчих носа си, когато отново ги срещах. Месото на тези огромни и лесни за убиване антилопи беше жилаво и миришеше сладникаво. Кожите им бяха обложени с гноящи рани, които гъмжаха от малки ларви и от които изтичаха мазно-лепкави секрети и воняха отвратително. Тлъстината им беше като лой и замръзваше в месото, веднага след като се свалеше от огъня. Брадавичните свине също не бяха вкусни, с изключение на най-младите. Но причина за това може би бяха в голяма степен моите готварски способности. Обикновено пържех вътрешностите в тенджерата и изпичах парче месо на шиш върху открит огън. Остатъка нарязвах на ивици и го суших: билтонг. Но сушеното месо, което приготвяха от газели, не можеше да се сравнява с това от свинете. След седмица то ставаше наистина сухо и жилаво, но просто не искаше да изсъхне и да се втвърди напълно. Имаше отвратителна миризма на гнило и всякога трябваше да се насилвам да го ям. Най-вкусни ми бяха токачките. Те бяха — както всички кокошки — най-глупавите птици, които човек може да си представи. Все едно дали става дума за червеношиестите или жълтошиестите, за големи или малки — има около двадесет различни вида — всички те можеха еднакво лесно да се убият и бяха извънредно вкусни.

Обикновено те бяха големи колкото угоени домашни кокошки и имаха съвсем бяло месо — чак долу до кълките. Те въобще не бяха наплашени и се хващаха невероятно лесно. Все едно, че вървиш в селски двор и си избираш кокошка за клане. Даже белите яребици в Арктика не са толкова несъобразителни. Не намирах, че е съвсем спортменско да стрелям по тези токачки със сачми, но те бяха великолепна храна и освен това пестях патрони. Не беше нужно човек да ги дебне, нямаше нужда да пълзи — трябваше само да се разходи из околността. Рано или късно те му пресичаха пътя — една или две дузини на куп. Сега беше нужно само да ги следваш и да изчакаш, докато се съберат и тръгнат една след друга. Тогава стреляш от едната цев по линията на главите, а от другата по останалите още живи птици, които се опитват да излетят.

По-големи животни се мъчех да убивам само край брега на реката, където можех да опна палатката си до плячката. Веднъж преследвах една импала далеч в някаква странична долина и на края я убих. От чиста ловна страст обаче не помислих как ще пренеса плячката си до палатката. Напразно се опитвах да вдигна на плещите си животното, както лежеше. Тежестта беше извънредно голяма. Не ми оставаше нищо друго, освен да го изкормя на място и да го разрежа на части. Наведнъж можах да отнеса само половината от най-хубавите парчета и когато се върнах да взема остатъка, върху него вече се беше нахвърлила дузина лешоядни птици.

* * *

Колкото, по-надолу слизах по реката, толкова по-рядък ставаше дивечът и толкова повече се топяха моите запаси от патрони. Опитвах се колкото е възможно да внеса разнообразие в листа си за храна: печех маймуни на шиш, печех сомове в тяхната собствена жилава кожа в гореща пепел. Ако убиех по-голямо животно, пържих дроба, сърцето и бъбреците, както и няколко парчета филе в собствената му мазнина, която отделях от вътрешностите. А от главата и от големите кокали правех супа. Останалото месо суших. На месец можех да мина с десет до петнадесет патрона. Но дори и тогава, когато едва можех да сложа още само една хапка в уста, когато стомахът ми беше толкова пълен, че

трябваше да полегна, все още изпитвах глад — силен глад за зеленчук, плодове и сладкиши. Подправките, които бях взел със себе си от Адис Абеба в достатъчни количества и бях складирали във варелите, изгубих наведнъж през нощта, когато туземците при своя грабителски поход ги бяха опразнили. Бяха ми останали само стотина грама сол и една кутийка подправки. Това можеше да стигне при крайно икономична употреба за двадесет дни. После трябваше да живея без никакви подправки, което щеше да направи ограничената ми храна още по-непривлекателна. Положението с кибрита беше същото. Най-големият запас беше опакован във варелите, а остатъкът без една-единствена кутия се намокри, когато веднъж при спиране се подхлъзнах и паднах във водата. Лупата, която трябваше да ми служи като резерва, за нещастие изгубих или забравих някъде една седмица след моя старт. В спасената кутия кибрит имаше петдесет и шест клечки. Десет от тях и малко драскало увих като „последен запас“ в пластмасово фолио и го прибрах при фотоматериалите във водонепроницаемата гумена торба. Останалите клечки увих отделно по четири или пет също във фолио и ги сложих в една празна кутия от кафе. Поставих си за правило да използвам на ден само по една клечка. Така паленето на огън всяка вечер се превърна в тържествена церемония. Рядко, само много рядко не ми се удаваше да запаля огнището отведнъж. В тези случаи се придържах към правилото — ядях студено: билтонг.

* * *

Понеже огънят беше толкова важен за мен, прекарвах често много часове пред огнището и наблюдавах танцуващите пламъци. Аз гледах огъня с най-хубавите, най-сухите дърва и се отнасях с него толкова нежно, като че той беше чувстващо живо същество.

Лагерен огън може да замени огнище, дом или дори обществото. С лагерен огън в „джунглата“ се чувствуваш защитен и сигурен. За него копнееш още през деня и запалването му вечер е като завръщане у дома. Когато после, след храна, легнеш край него, отпочиваш си и през пламъците се вираш в тъмнината, която те обгръща като висок зид, забравяш най-бързо трудностите от деня. Изгледът на елин лагерен огън поражда същото възвишено чувство, което те обхваща, ако седиш

сам в празна катедрала или пък самотен се унасяш в залеза на слънцето; то е нещо като безмълвно богослужение. Заглушените и все пак ясни, далечни и тъжни викове на кукумявка, ромолещата река, шумящите листа и тихото прашене в храсталаците наоколо бяха само декори.

Аз осъществявах мечтата си. Бях на Синия Нил в една от най-единените области на Африка. И бях способен да си пробия път! Понякога се чувствах като сомнамбул: страхувах се, че ще се събудя и ще се озова на съвсем друго място — зад някоя писмена маса или в университет, или пък в някой голям град. Това, което най-много ме объркваше, беше, че аз твърде бързо привикнах към новата обстановка. След първата — втората седмица всичко изглеждаше толкова естествено, толкова разбираемо. Не намирах вече нищо особено в това, че денем минавам край крокодили, че виждам маймуни да се премятат по дърветата и че нощ след нощ лежа в палатката и слушам някакви диви животни да обикалят отвън. Всичко беше дотолкова естествено и разбираемо, че едва можех да го проумея.

Какво правех тук — на горното течение на Синия Нил? Какво търсех? Исках сам да се изпитам ли? Или да разбера колко страх мога да събера? Исках ли да открия какви и колко психически и физически натоварвания мога да понеса? На изпитание ли исках да подложам самоувереността си? Или просто желях да видя своя късмет? „Враждебна атмосфера“ ли търсех? Или гонех дъгата? Кой бях аз всъщност и около какво се въртеше моят живот? Познавах ли своите цели? Не — поне не с разума си. Бях ли дошъл на Синия Нил затова, че не исках да се приспособя към обществените форми, защото не исках да призная законите на живота в „цивилизования социален свят“? Може би. Но това не можеше да бъде главната причина. Хората трябва да познават своите собствени мотиви, вътрешните причини на своите действия, на своя начин на живот. Но нямат ли и мечтите своето оправдание? Та всеки някога мечтае за „свобода“, за „независимост“. За едно съществуване далеч от действителния живот. Накъде отлитат такива мечти? Защо не можем винаги да летим заедно с тях? Нашите криле ли са недоразвити? Или парализирани, или само неукрепнали? Или не си правим труда да се научим да летим? Възхищавам се от целеустремените мъже, които за всичко имат своите определени цели и мотиви, които винаги знаят точно защо вършат това или онова —

признак на неуязвимост и вътрешна уравновесеност. Но за себе си държа на мечтите. Всеки човек мечтае някога за „велик, свободен живот“. Само че в моя случай беше за учудване, че аз вече реално осъществявах тази мечта за абсолютната свобода, осъществявах я наистина и действително безнаказано и вече от години...

[1] Дрям — най-едрата сачма, употребявана за лов. ↑

[2] „Хуайт Хънтър“ — Белият ловец. ↑

[3] Чифтокопитно животно от семейството на антилопите. ↑

4

„Ако някой крокодил успее да те хване — все едно, че си мъртъв. Несъмнено крокодилите убиват повече хора, отколкото което и да е друго животно на земята...

Най-изразителната, снимка, която някога съм виждал, беше на едно новоизлюпено крокодилче. Една част от неговото тяло още се намираше в черупката на яйцето, а то вече посягаше да захване един пръст, който някой показваше пред носа му.“

Х. Зергел

Може би не най-голямата опасност, но сигурно най-голямата злина по Синия Нил са крокодилите. Няма никакви туземци, които да ходят на лов за крокодили в отдалечените области на каньона. А цялата област между езерото Тана и моста на Нил, и оттам до Судан, е в истинския смисъл на думата отдалечена. Най-близките търговски селища са на такова голямо разстояние и транспортът на тежките кожи е толкова труден, че изобщо не може да става дума за професионален лов на крокодили. Всеки крокодил — ветеран, който през последните двеста-триста години е преживял всички битки със своите съперници, притежава собствена територия в реката — най-често в близост до някой много посещаван водопой. Такива чудовища могат да достигнат девет метра дължина! Най-големият крокодил, който аз видях, беше по-дълъг от шест метра; но съм сигурен, че там има и по-големи.

Един от странните обичаи на крокодилите, с който изобщо не можах да свикна, беше да следват моя сал по цялата дължина на своя участък. Като подводници. Почти неподвижно. Виждаха се само едно съвсем слабо накъдряне на водната повърхност — от движенията на опашката — и съвсем леката следа от малко издадените над

повърхността ноздри. От време на време изплуваха и изпъкналите очни гърбици, а стъклозелените очи сезираха за няколко секунди в мен. След това главата изчезваше като призрак, без да остави и най-малка следа в реката. По водата нямаше мехури, нямаше кръгове, нямаше нищо. Това постепенно появяване, приближаване и безследно изчезване, което по-скоро се чувствуваше, отколкото забелязваше, превръщаше тези мигове в кошмари. А те се повтаряха десет-двадесет-петдесет пъти на ден...

* * *

Първото открито нападение преживях четири дни след моя старт. Ловях риба. На това място долината беше широка. Бях опнал палатката си в една малка горичка. Клоните на високите дървета растяха толкова гъсто, че макар поради сушата да бяха почти голи, все пак хвърляха достатъчно сянка. Един тесен, мъртъв ръкав на реката се врязваше между дърветата и една стръмна скала в странична долина. Той не беше нито дълъг, нито широк, но сигурно имаше около два метра дълбочина. Мястото изглеждаше добро за риболов. Взех две найлонови корди и завързах краищата им за клоните на един храст. Исках само да заложа въдиците и после да се върна. Пружиниращите клони щяха да предотвратят евентуалното скъсване на влакното и аз щях отдалеч да забележа кога рибата кълве. На двете куки сложих за примамка по половин жаба и ги хвърлих във водовъртежа, образуван при вливането на страничния ръкав. Втората кука едва беше потънала, когато усетих нещо да кълве първата. Засякох и почнах да навивам влакното. Теглех предпазливо, отпусках и пак прибирах — така, както желаше рибата. Прецених, че тежи около пет килограма. Но изведнъж усетих страшно дърпане. Не успях достатъчно бързо да отпусна влакното и то се скъса. Когато го изтеглих, видях, че е разкъсано и че липсват куката и оловото.

Тогава нещо клъвна и втората въдица. Стана точно както и първия път. Рибата диво побягна на десет или петнадесет метра, преди да се реша да я спра. Тя се бореше бясно, изтощи се и след минута се отпусна: типично държане на африканския сом. Сега вече можех да го изтегля. Но изведнъж той пак започна да се бори. Изглежда, беше

забравил цялата си умора. Сомът силно потегли, но този път аз внимавах и успях да отпусна кордата. После рибата и влакното се омотаха в средата на реката. Ново внезапно дърпане — и влакното се отпусна. Изтеглих го и установих, че куката се беше изправила. Бях много заинтригуван да разбера каква беше тая риба, която си играеше така с мен. Върнах се при палатката да взема други влакна, тежести и куки и направих нов опит с по-здрави въдици. Рибата отново клъвна, още преди да успея да хвърля втората въдица във водата.

— Сом, най-малко пет килограма! — определих аз.

Задърпах рибата, направих три крачки във водата, хванах плячката си за хрилете и я измъкнах. Когато се изправих, видях, че рибата кървеше. От средата на нейното тяло до опашката имаше пресни драскотини. Виждах, че е била нападната, след като е захапала въдицата. И другите риби също! Та тук в реката не можеше да има хищна риба, която да захапва цели петкилограмови сомове? А може би крокодил? Естествено крокодил — това беше решението на загадката.

В същия момент забелязах някакво движение в реката. Един малък водовъртеж по повърхността на водата се приближаваше срещу течението към мен. Беше само на два метра от краката ми. Незначителна промяна в цвета на водата, един дълъг тесен силует. Движението замря. Аз скочих назад. Когато вдигнах пушката си, на мястото във водата, където току-що се бях намирал, имаше вихрушка. За миг изплува назъбената горна страна на крокодилска опашка, после една V-образна вълна се оттегли към средата на реката.

Зарекох се да намеря този крокодил и да го убия. Повървах малко надлъж край брега и видях осем крокодила... Не стрелях по никой от тях, но реших в бъдеще да бъда по-предпазлив.

И така, да се стреля по крокодили съвсем не е трудно. Вярно, ако под „стреляне“ се разбира само „улучване“. Но ако искате да одерете кожата на животното, работата става съвсем друга. Дори с дузина куршуми в тялото един крокодил ще намери сили да се плъзне във водата и да направи маса пакости, преди окончателно да потъне. Затова всички африкански ловци, които държат на името си, имат собствени специални трикове за лов на крокодили. Някои казват, че трябвало да се улучи мозъкът — а крокодилският мозък е по-малък от кокоше яйце! Други казват:

— С първия изстрел трябва да се раздоби гръбначният стълб непосредствено зад главата. Тогава крокодилът остава да лежи парализиран.

Или трябвало да се стреля отпред под остър ъгъл в очите. Някои пък твърдят, че най-доброто и сигурно попадение си остава прострелването на сърцето. Но или крокодилите по Синия Нил още не бяха чували за тези „смъртоносни изстрели“ и затова не знаеха, че в известна степен са длъжни да умрат на място, или пък за лова с тях е необходима наистина тежкокалибрена ловна пушка, а не остаряло чифте, каквото имах аз.

Скоро въобще се отказах да стрелям върху по-големите крокодили. Изглеждаше като че ли парченцата олово не правят на дебелата им кожа нищо повече, отколкото на нас хората — ухапванията на насекоми. Но когато след време видях на един тинест нанос спокойно да спи триметров красавец, реших да направя последен опит.

Крокодилът лежеше отдалечен на пет метра от брега и очевидно правеше слънчева баня. Промъкнах се на десет метра до него. Едната цев на пушката заредих с патрон, най-едри сачми, а другата с куршум за ловна пушка — патронът с единственото, но голямо колкото коркова тапа оловно ядро. По мое мнение от това късо разстояние той трябваше отведнъж да пробие дебелата кожа и да разкъса вътрешностите на крокодила като куршум „дум-дум“. Стоях косо към моята плячка зад един храст близо до брега. Седнах, опрях лакътя си на коляното и дълго и грижливо се мерих в сърцето. Крокодилът във водата изглежда зъл и опасен. Крокодилът на суша е само грозен и противен. Късите силни крака, неподвижните очи с техните гърбици, устните, които приличат на покрити със струпеи парцали кожа, стърчащите напред зъби... От всичко обаче най-лошо е зловонието, което един такъв крокодил разпространява. То е непоносимо. Като от купчина мърша.

Да се стреля по спящо животно не е точно това, което се разбира под „спортсменство в лова“. То прилича по-скоро на разстрел, на убийство. Въпреки това натиснах спусъка. Чух пляскащия удар на куршума. За част от секундата видях и кръглата входна рана — точно на мястото, където се мерех. Крокодилът се изправи с фучене. Той шибаше не само с опашката, но и с цялото си тяло. С бясна скорост крокодилът се въргаляше около собствената си ос, после изведнъж се

отпусна спокойно. Куршумът беше преминал през тялото му. Изходната рана беше толкова голяма, че в нея можеше да се вмести футболна топка. Сkochих, стрелях с втората цев и улучих черепа на една педя над очите. Поради късото разстояние сачмите не можах да се разпръснат и целият заряд попадна в главата като едно-единствено парче олово. Първоначално изглеждаше като че ли крокодилът се гърчи в последни конвулсии. Обаче след втория изстрел той отново оживя. Фучейки и с прекъсващо мучене, той побягна на зигзаг край мен и се гмурна във водата. Като ударен от гръм аз гледах пушката си, гледах мястото, където лежеше крокодилът, и реката, където беше изчезнал. Отворих механично пушката, заредих я отново и отидох до мястото на брега, където свършваше кървавата диря. Крокодилът повече не се показва.

Употребих единствените сполучливи, но неподходящи за печат думи, с които повечето хора имат обичая да резюмират подобни положения, и реших вече да не пиляя нито един патрон за подобен лов. Само две минути по-късно видях множество крокодили да плуват нагоре срещу течението. Те се движеха тържествено и с достойнство — отиваха на погребение. Гладните наследници се събираха на погребален пир. Водата течеше бавно, никакъв белег не разкриваше какво става под нейната повърхност.

* * *

Има най-ужасни разкази за „жестоките и опасни крокодили“. Често се питах дали крокодилите действително са толкова различни и дали разликата не зависи по-скоро от авторите, които са ги описвали. Още си спомням добре колко дълбоко бях поразен, когато, отплувал от моста на Нил, видях зад близкия завой на реката първите крокодили. Салът изведнъж ми се стори много малък и съвсем не толкова сигурен. Твърде скоро обаче свикнах с отвратителната гледка и разбрах, че крокодилите не са „носеци смърт чудовища“, за каквито ги смятат. Обикновено те повдигаха само главите си, когато вървах пешком по брега или минавах край тях със сала. Те ме наблюдаваха, докато се приближа на двадесет-тридесет метра, и тогава се смъкваха от брега в реката. Никога не се движеха бързо или уплашено. Не бягаха. Те просто се плъзгаха във водата, като че ли вършеха това по свое собствено желание. Крокодилите се чувствуват несигурно на суша и когато ги обезпокоят на брега, те инстинктивно се обръщат към спасителната вода. Естествено, ако някой има нещастieto да се изпречи на пътя на спускащ се във водата крокодил, тогава лесно може да се случи нещо, което да се оприличи на нападение, но в действителност не е.

Веднъж, през първите седмици, исках да спра с моя сал край един гъсто обрасъл стръмен бряг. Хвърлих котвата в един храсталак и тогава, докато течението тласкаше сала към брега, неочаквано насреща ми се плъзна един двуметров крокодил. Той се изправи и оттам се

хвърли в реката. Салът издържа и не се преобърна. В една обикновена лодка не бих преживял това приключение. След този ден винаги се движех на шест до осем метра разстояние от бреговете и спирах само на гладки наноси, които можех да огледам добре.

* * *

През сухия сезон по реката се срещат средно един до два малки или големи бързея на всеки километър. Между бързеите се намират вирове с тинести наноси, през които водата тече бавно. Те се владеят от крокодили. Когато след дъждовния период водата спадне, животните са принудени да водят съвместен живот в най-тясно пространство. И тъй като с намаляването на водата повечето риби се изтеглят надолу по реката, крокодилите остават гладни. При това състояние те не бива да се винят, че посягат на всичко и на всеки, който се приближи до тях. Един възрастен крокодил може без затруднение да се справи с голяма брадавична свиня или с петстотинкилограмова антилопа. Дори се твърди, че може да хване бивол и даже слон! Затова не трябва да се учудваме, че крокодилите се решават да нападат човек, лодка или сал. На всеки километър от течението на горния Сини Нил се падат най-малко пет или шест възрастни, достигнали пълния си ръст крокодили. С оглед на този факт мога да кажа, че по време на цялото си пътуване за щастие не преживях повече от седем истински нападения от тяхна страна.

Когато говоря за „истински нападения“, нямам предвид тактиката на сплашване, която винаги и на първо място използват както младите, така и старите крокодили. Видът на една разтворена крокодилска паст кара всяко създание да се вцепени на място. И крокодилите знаят това. Ето защо те винаги и навсякъде опитват този номер. Те го опитаха и с мен. Появявах се отзад и отстрани срещу сала — много рядко крокодилите нападат отпред — и ми показваха редиците на своите неправилни дълги зъби и небцата си с цвят, подобен на тиня. Те изчакаха няколко секунди да видят какъв е резултатът и тъй като нищо не се случваше, светкавично щракваха своите челюсти и изчезваха. Сигурно аз бях голямо разочарование за тях. С време така свикнах с това появяване и изчезване, с мнимите

нападения, че даже не посягах и към пушката си. Тяхното поведение вероятно почиваше на същия импулс, който кара пъстървата или щуката да ухапе изкуствената примамка. Рибите виждат по водата неестествено да се движи нещо непознато. Те искат да разберат какво е то и посягат към него. Също така постъпваха и крокодилите. Туземците, които от време на време прекосяват каньона, не познават никакви лодки. Те винаги преминават реката през плитки бродове. А никога преди мене друга лодка не беше напредвала толкова надолу по течението. Трябва ли при тези обстоятелства да се сърдим на крокодилите от Синия Нил, които с право се считаха за господари на реката, за това, че искаха да разберат какво е това свършено ново и непознато нещо, което минава през тяхната територия? Ако една лодка оцелее след проявата на тяхното любопитство — т.е. ако не се преобърне, което биха могли да изтълкуват като паническо бягство, а продължи спокойно да плува — крокодилите загубват интерес и се оттеглят. Те могат да се славят като най-злите и нападателни чудовища, като „преднамерени убийци“, но в никакъв случай не са храбри борци. Въпреки това аз винаги се сещах за предупреждението на един германец в Адис Абеба преди отпътуването ми, което ми беше направило дълбоко впечатление:

— Крокодилите няма да ви изядат веднага! Щом хванат някого, те го завличат в дълбоката вода и стоят там, докато се удави. Именно те, крокодилите, не могат да дъвчат! Затова ще разкъсат тялото ви на парчета и ще ги скрият из дупките в тинята под водата. След това ще чакат наблизко, докато месото стане донякъде годно за ядене, или по-точно, докато се разложи и угние. Едва когато месото почти само започне да се отделя от костите, те ще ви опитат, едва тогава те ще ви изядат с истинско удоволствие!

От крокодилите, по които бях стрелял досега, само два действително останаха на място. Единият беше едно четиридесетсантиметрово крокодилско бебче, което хванах с ръце в един почти пресъхнал страничен ръкав на реката и чиято кожа одраха цяла. Другият беше онзи, чийто чер дроб не понесох и който изоставих, без да взема кожата му. Тъй като обаче за Судан ми трябваха няколко по-големи кожи, реших да ловя крокодили с въдица. Да ги хващам с кука и въже.

Огънах във вид на кука едно метално колче от палатката си, източих върха му и го завързах за котвеното и резервно въже — двете дълги около стотина метра. За примамка взех главата и кожата на една маймуна, с която бях обядвал, и заложих „въдицата“ в плитката вода край брега. След като завързах края на въжето около едно дърво, седнах зад някакъв храст и зачаках. На петдесет метра по-надолу реката правеше доста широк и дълбок завой. Там сутринта бях издебнал няколко средно големи крокодила.

Половин час не се случи нищо. Искях да отложам вече моя „риболов“ за вечерта и тъкмо се канех да ставам, когато видях как водата пред стръвта се разтвори и едва забележимо промени цвета си — сигурен белег, че ще изплува крокодил! Виждаха се вече върхът на носа му и очните гърбици, след това се появиха гърбът и главата... Както винаги при това появяване нямаше никакво пляскане, никакви пръски или кръгове във водата — никакъв звук, даже и най-малката следа от тях. Крокодилът се появява изведнъж, без преход, като мираж из нищото.

Макар да бях свикнал с това явление, по гърба ми полазиха тръпки. Не вярвах на очите си: онова, което излезе от водата, беше истинско изчадие на дявола, някакво чудовище! Най-малко шест до шест и половина метра дълго! Най-големият крокодил, който някога съм виждал! Бавно, но без колебание той приближаваше моята въдица. Тъй като брегът беше съвсем плитък, по-голямата част от тялото на крокодила се подаваше над водата. Ако един мъж би го яхнал, нямаше да му бъде възможно да достигне земята с краката си — толкова висок и широк беше този гръб!

— Никога не мога да се справя с това чудовище! — помислих си. — Ако драконът глътне въдицата, ще се лиша от нея завинаги!

Изскочих зад храста, махах с ръце и виках. По-точно аз исках да викам, но не можех да издам нито звук. Естествено би трябвало да стрелям веднага, но поради силната възбуда тази мисъл въобще не ми мина през ум. Крокодилът не се смути. Той се плъзгаше напред, повдигна примамката с върха на устата си, обърна се и се върна в дълбоката вода. Моето „въдичарско влакно“ се размотаваше. Котвеното въже беше вече почти на края, когато се сетих да го хвана. Крокодилът се обърна най-напред към средата на реката, а след това надолу по течението. Той не криволичеше, не дърпаше. Той плуваше

упорито, с еднаква скорост натам и като че ли нищо на света не би могло да го спре. Опитвах се да задържа въжето. Единственият успех беше този, че прежулих ръцете си. Постепенно започна да се размотава и дебелото сантиметър и половина резервно въже и аз едва сега забелязах, че от глупост бях завързал по-здравото котвено въже пред по-тънкото резервно. Още двадесет метра и то щеше да се свърши. Щеше да се опъне и най-вероятно да се скъса. И то в по-тънкия, задния край. Без въжетата обаче аз не бях в състояние повече да закотвям сала, нито пък да го привързвам. Нямаше да мога също и да го поправам. Чувствувах се така изигран, че ми идеше да се разрева като малко момче. На всичко отгоре кракът ми попадна в една примка на развиващото се въже, но за щастие в момента, когато крокодилът — чудовище се пригответи да легне на речното дъно. С надежда, че той още не беше погълнал стръвта, започнах да тегля въжето. Със същия успех бих могъл да дърпам с въдицата някое потънало дърво — драконът не се помръдваше. Той здраво държеше стръвта. Изминаха десет минути — сториха ми се цяла вечност. Дръпнах с всичка сила. Нищо! Вече бях убеден, че въжето сигурно се е замотало, около някоя подводна скала, когато то изведнъж изхвърча из ръцете ми. Преди да го хвана отново, последните метри се изнизаха, въжето се опна — и се отпусна.

Почнах да го навивам с голяма бързина. Благодаря на небето, отново имах въжетата си, макар и плячката да беше загубена. Наблюдавах без съжаление изправената празна кука.

Естествено за този ден се отказах да ловя крокодили. Но от идеята не се отказах. Случи ми се нещастие, че още от първия път попаднах на динозавър. Трябваше да опитам да закача с въдицата някой „младеж“, с който можех да се справя. Преди всичко обаче трябваше да подобря своя въдичарски уред. Не можеше да става и дума още веднъж да поставя на карта котвеното си въже. Но може би бих могъл да направя нещо с дебелото сантиметър и половина резервно въже. Може би то щеше да издържи, ако към него привържех някой от плавоците на сала и хваналият се крокодил би се видял принуден по този начин да се бори до изтощение срещу подезната му сила.

Но тук съществуваше още една проблема: привързаната непосредствено зад куката бензинова туба щеше да се стори подозрителна на всеки крокодил — смелчага, колкото и гладен да е

той. От друга страна, тубата нямаше да изпълни своята задача, ако се влачи на пет или десет метра зад куката, защото реката беше два, най-много три метра дълбока. Аз опитах по следния начин: за куката — повторно огънатото колче от палатката — завързах един метър от дебелото котвено въже и направих на края му една двойна примка. Това беше поводът. През примката прокарах половината от дългото шестдесет метра резервно въже, завързах краищата в един подвижен възел, а към него привързах здраво бензиновата туба — така, че куката всъщност висеше на една голяма примка. Това имаше предимството, че крокодилът можеше да плува тридесет метра с примамката и куката, преди да дръпне тубата. В случай че той продължеше да плува, или ако аз започнех да издърпвам другия край на въжето, примката щеше да се стегне и автоматически да придвижи тубата към крокодила, т.е. към повода с куката. Тубата трябваше да действа като постоянна и все по-силна спирачка и да предотврати едно внезапно опъване и евентуално скъсване на въжето, след като то се размотае докрай. И по-нататък: подемната сила на двадесетлитровия бидон трябваше рано или късно да накара всеки крокодил да изплува.

Бях ужасно горд с изобретението си и се учудвах само как досега не съм дошъл до тази славна идея. Представях си, че моята система ще може отлично да се използва и при лов на акули, и твърдо реших да я изпитам, щом се измъкна от каньона и отново заплувам някъде по море.

Тъй като не исках в никакъв случай още веднъж да се залавям с някое огромно животно, измислих още нещо: да праметна тънка найлонова корда през един клон на някое крайбрежно дърво, да вържа единия ѝ край за примамката, а с другия в ръка да се скрия. Нахвърлеше ли се върху примамката голям крокодил, който имаше изгледи да спечели в „дърпането на въже“, нужно беше само да изтегля влакното и стръвта щеше да се издигне във въздуха към дървото...

Отлично! Едва имах търпение да дочакам изпитването на моето „изобретение“.

Два или три дни по-късно спрях на подходящо място в средата на един дълъг и дълбок вир. Брегът също отговаряше на изискванията. Опнах палатката си на една тясна площадка в крайречния склон — само на петнадесет метра от мястото, където исках да заложа стръвта. Найлоновото влакно прекарах през един чатал на надвесило се над

брега дърво. Единия от краищата завързах за опашката на избраната за стръв маймуна, но само толкова здраво, колкото да издържи нейната тежест. Ако някой крокодил ухапеше примамката, възелът щеше да се отпусне. Водата на брега под дървото достигаше едва петдесет сантиметра дълбочина. Забих куката изцяло, така, че само отново наточеният ѝ край се подаваше от устата на маймуната. Бидона на въжената примка замаскирах с клони, края на въжето завързах здраво за един дънер. Всичко беше готово и на място. Седнах в палатката, заредих пушката си с патрон дremки за сърни, взех още няколко патрона, убедих се, че ножът и секирата ми бяха готови под ръка, и тогава плъзнах маймуната по найлоновата корда от дървото във водата.

Една минута по-късно се появи първият крокодил, който правеше впечатление на извънредно гладен. Без колебание той плуваше стремително към стръвта. Този път нямаше никакво предпазливо промъкване към плячката, касаше се за открито нападение, атака! Но крокодилът се оказа бебче, нямаше даже петдесет сантиметра. И понеже не желаех това сукалче да ми развали стръвта, дръпнах кордата и маймуната се върна на дървото. Крокодилчето беше смаяно. То се застоя като ударено от гръм и гледаше люлеещата се

насам-натам маймуна. Изглеждаше, като че наистина размишлява за причините на това странно явление. Надявах се, че скоро щеше да изгуби интерес и да изчезне. Но то остана. Крокодилчето плуваше възбудено подир падащите от маймуната капки кръв. Десет минути по-късно към него се присъедини втори, още по-малък крокодил. Дватама взаимно разпалваха лакомията си — беше просто смешно. В продължение на четвърт час наблюдавах комедията, после станах да прогоня малките. След около тридесет минути направих още един опит — напразно, защото отново се появиха само двете предишни момчета.

Отказах се за известно време от играта и отидох да се разходя. Когато по-късно се промъквах към палатката, видях малко надолу по реката главата на един средно голям крокодил да плува срещу течението по посока към дървото, на което висеше примамката. Животното сигурно беше надушило маймуната и аз я спуснах във водата. Веднага едно от крокодилчетата се стрелна от своето скривалище, но направи кръгом, щом видя своя по-голям брат да се приближава все по-бързо и по-бързо към мамещата стръв. В плитката вода можах да разпозная, че големият беше дълъг около три и половина метра. Той захапа маймуната, обърна се на място и потъна във водата. Размота се само половината от двойното въже — приблизително петнадесет метра. Крокодилът легна на дъното в средата на реката, за да погълне там, необезпокояван, своята плячка. Почаках пет минути, после отидох до брега, взех примката, дръпнах я бавно и предпазливо, докато почти се опъна — и „засякох“, за да забия куката. Усещах само твърда съпротива, но нищо не се случи. Посегнах към завързания около дървото край на въжето и започнах да го навивам. Примката се стесняваше и придвижваше тубата към крокодила. Всичко вървеше отлично — точно така, както си го бях представял. При издърпването на последните метри трябваше да преодолееа подезната сила на тубата и можех да я държа под водата само като увих още веднъж въжето около дървото.

Не се случи нищо. Изминаха две, три, пет минути. Тогава в реката стана истинска експлозия. Крокодилът изхвъркна с по-голямата част от тялото си във въздуха, като ядосано биеше водата около себе си с грозната си глава. После се нахвърли върху тубата. Вероятно мислеше, че тя е виновна за болките, които търпеше. След това почти

побеснялото животно се опита да разкъса бензиновата туба и аз вече се уплаших, че щеше да сполучи. Не можех обаче да направя нищо. Не се решавах да стрелям. Един патрон сачми в кожата можеха да накарат крокодила да побеснее още повече, а неговите събратя щяха да се нахвърлят върху моята плячка от всички страни, след като усетят кръвта от раните му. Но жертвата скоро промени тактиката си. Крокодилът опита да се потопи във водата и когато това не му се удаде, започна да удря с опашката към тубата. Понеже поводът беше дълъг само един метър, тубата подскачаше встрани всеки път, щом опашката на крокодила искаше да я удари. Нито един удар не попадна в целта. Нямах повече какво да правя, освен да държа отпуснатото въже и да наблюдавам бясната борба. След четвърт час крокодилът показва първите признаци на умора. Колко радостен бях, че плячката ми трябваше да се бори с бензиновата туба! Никога в живота си не бих могъл да се справя с чудовищната сила на това животно. У нито една от големите морски риби, които бях закачал на въдицата си и изваждал, не бях срещал подобно държане. Наистина крокодилът познаваше всички трикове, които обичаха да използват в борбата притиснатите на тясно риби. Както те, така и той се въртеше с бясна скорост около собствената си ос, както те и той танцуваше на опашката си, правеше внезапни скокове и побягваше ядосано напосоки. Междувременно обаче той често и дълго се залежаваше неподвижно на дъното на реката и ако не беше подемната сила на тубата, в тези паузи животното би могло да си почине и да събере нови сили. Така обаче то нямаше възможност за истинска отмора. На края крокодилът изплуваше все по-често и по-често и видимо изтощен се движеше по повърхността. След един час се стигна дотам, че можех вече да тегля въжето, без да срещам съпротива. Крокодилът изобщо не помръдваше. Но когато се приближи, той ме забеляза и разчекна устата си. Очите му бяха изпълнени с омраза: сега той знаеше кой беше виновен за неговите мъки. А аз знаех две неща: първо — видях, че куката се беше забила в гърлото му. През време на борбата крокодилът сигурно беше нагълтал много вода, което вероятно беше причината да се признае относително скоро за победен. Второ — поводът! Той представляваше жалка гледка. Три четвърти от него беше проядена. Куката се държеше още само на нишки от въжето. Посегнах към пушката. В този момент крокодилът се хвърли напред, после подскочи назад и заплува по

течението на реката. Мислех, че полудявам. Въжето се свършваше, а аз не се решавах да го спра. Поводът можеше всеки момент да се скъса. Ловиш ли риба с пръчка и макара, тогава не е толкова трагично, ако някое хубаво парче се откъсне и избяга. Понякога изпитваш не по-малко вълнение и задоволство от това, че си изгубил една засечена риба, отколкото ако я извадиш на брега. Но когато за първи път в своя живот хванеш крокодил — при това голям — и го разиграваш до състояние на пълно изтощение, тогава би трябвало и да го получиш, защото честно си го заслужил.

Но моят крокодил започна отново и още по-ядосан, отколкото преди, да се бори с тубата. Така поне ми се струваше. След всеки тласък, след всяко опъване на въжето с намиращия се в плачевно състояние повод аз малко по малко губех надежда. Чувствувах се преобразен в малко момче, което с лесковата си пръчка е хванало своята първа едра риба и трябва само да я изтегли, без помощта на кука и кепче. Треперех от възбуда. Без да искам, дрънках разни глупости. Ако преди по време на борбата бях уморен и безразличен, то сега изведнъж всичко се промени. Видът на повода при куката ме караше да забравя всичко друго на света: сега най-важното беше крокодилът — а той висеше „на косъм“.

Вторият бунт на крокодила продължи само пет минути. Той се отпусна и аз бавно го притеглих. Отново разтворената му уста и погледът даваха ясно да се разбере, че той далеч още не е изпаднал в апатия и че не е склонен да се предаде. Когато най-после легна с главата и предните си крака в плитката вода край брега, хванах въжето с лявата си ръка, а с дясната вдигнах пушката като пистолет. Стрелях по животното отдолу, през небцето в главата. Отново двойна експлозия: крокодилът зашиба водата с опашката си и тръгна обратно към средата на реката. Захвърлих пушката и се опитах да задържа въжето, да го спра. Със същия успех бих могъл да опитам да спра един тръгващ локомотив. Ръцете ми бяха като изгорени. Увих ги с ризата си, за да не се наложи да пусна въжето. Крокодилът изплува след десет метра. Успях да го изтегля наблизко и стрелях втори път в главата му само от три метра разстояние с патрон дремки за сърни. Крокодилът се завъртя още няколко пъти около собствената си ос и се отпусна. Той издаваше звуци подобни на кашлица. Заредих пушката и стрелях трети път.

Крокодилът беше мъртъв. Само потрепваше. След малка почивка започнах да изтеглям влечугото на брега. Здрачът беше вече отстъпил място на тъмнината. Бях много уморен, за да мисля още и за одирането. Имаше време за това. Но сега в реката отново се появиха крокодилите, които се бяха изплашили от пукотевицата на моята пушка: те всички плуваха срещу течението, като над водата се подаваха само ноздрите и очните им гърбици. Знаех, че са усетили кръвта на своя брат и чакаха. Ако не исках през нощта да ми отнемат толкова трудно спечелената плячка, трябваше да я махна от техния обсег на действие. С последни усилия ми се удаде да извлека трупа нагоре по склона, през храсталаците, до моята палатка. Макар още отсега да вонеше страшно, исках да бъда близо до него, за да не рискувам нищо. Вмъкнах се в палатката, убедих се, че пушката ми беше заредена, а патрондашът е наблизил, и заспах така дълбоко и здраво, както никога през моя живот.

Когато на следната утрин се събудих, веднага забелязах, че нещо не е в ред. Малко по-късно разбрах: не вонеше. Излязох навън — плячката ми я нямаше! Следи показваха, че най-малко пет крокодила се бяха изкачили по склона, за да отнесат своя мъртъв другар у дома му, и че някой от тях беше се приближил на половин метър от входа на палатката ми. Бях спал като в рая и не бях чул нищо, абсолютно нищо. Разглеждах покритите си с разкъсани мехури и кръв ръце, от които кожата висеше на парцали, прибрах палатката си, отвързах сала и заплувах нататък с допълнителното бремене на един гнетящ опит.

* * *

Няколко дни по-късно имах друго нощно посещение. Но този път то не дойде изненадващо и не остана незабелязано. Бях опнал палатката си при последните лъчи на слънцето и бях отишъл да ловя риба. Щом чух малко по-надолу по реката да пръхтят хипопотами, изтичах до палатката, за да взема фотоапарата и светкавицата. В бързината не обърнах внимание дали палатката е затворена добре. Когато се върнах с една риба и две снимки, вече се беше стъмнило. Не можех да видя дори ръцете си. Джобното фенерче отдавна беше престанало да ми служи. Пропълзях в палатката си толкова уморен, че

даже не чувствах глад. Завързах най-напред вървите на входа, а после затворих ципа на москитната мрежа. Съблякох се, поставих както обикновено заредената пушка и ножа си край мен и се изтегнах върху спалния чувал. Почти бях заспал, когато върху краката ми се плъзна нещо тежко, студено и сухо на пипане. То се движеше ритмично, бавно и с плъзгане. В мозъка ми се оформи представата и моите вкочанени устни я превърнаха шепнешком в една дума:

— Змия!

Влечугото се движеше предпазливо и ритмично, с разпускане и свиване. То като че ли опипваше пътя с главата си.

Вцепенен от ужас, без да се мръдна, очаквах онова, което трябваше да се случи: убождане някъде по краката от два остри като игли зъба — и след това все по-лоши болки. Изпитвах толкова голям страх, че желях вече всичко да се е свършило. Змията се плъзгаше сега с края на опашката си върху единия ми крак. След това повече нищо не усетих. Животното се беше свило някъде в палатката. Някъде. Палатката ми се намирал на един склон и аз лежах с главата си към входа.

Каква ли беше змията? Някои видове са отровни, повечето — не. Макар вече да бях срещал и убил в каньона няколко змии, те никога не ми бяха изглеждали така опасни и нападателни, както ми ги бяха описвали. В действителност в Африка възможността да бъдеш ухапан от змия е много по-малка, отколкото например да попаднеш в някой голям град под колелата на автомобил. Но сега, когато змията беше в моята палатка, фантазията ми рисуваше ужасни картини: след ухапването — силни, от минута на минута увеличаващи се болки, виене на свят, гърчове, кръвоизлив от носа, очите и ушите. След три минути — парализа и изгубване на съзнание, след пет минути — смърт.

Така ми бяха казвали.

Беше тъмно. Не можех нищо да видя. Имаше само една възможност да установя на място дали змията е отровна или не: като се оставя да ме ухапе. Двамата бяхме затворени в палатката, змията и аз, и дали сега желях или не, имах другарка по легло. От дълго време вече копнеех за общество, но решително не за такова. За момент размислих дали да се пресегна за пушката си и да стрелям. Но беше тъмно. Змията можеше да лежи до краката ми или близко до моята

глава, или пък някъде встрани. Единственото, което можех да направя, беше да остана да лежа спокойно, за да не дразня змията. Да лежа до сутринта, до зазоряване. Толкова близко до екватора нощта продължава от седем часа вечерта до пет часа сутринта. А в дълбините на каньона утринният здрач се прокрадва едва един час по-късно.

Никога от сътворението на света не е имало по-дълга нощ. Копнеех за слънцето като за самото спасение. Не трябваше да заспивам. В съня си бих могъл да мръдна. И така аз лежах неподвижен и изтръпнал. Змията също беше спокойна. Видях я, когато на сутринта през лененето платнище на палатката се прокрадна първата светлинка. Беше метър до метър и двадесет дълга и лежеше навита в единия ъгъл до краката ми. Гърбът ѝ беше черен, главата триъгълна. Можеше да бъде отровна змия, но аз не познавах този вид. Никога още не бях го срещал. Възможно най-предпазливо и бавно протегнах лявата си ръка и започнах да разтварям ципа на москитната мрежа. За първи път през четирите години, откакто притежавах палатката, ципът заяде. Змията се размърда. Главата ѝ се издигна над навитото ѝ на кълбо тяло. Най-сетне ципът се разтвори. Светкавично разхлабих вървите на входа на палатката. Змията наблюдаваше с интерес. Погледнах косо към ножа си: в случай че влечугото нападнеше и ме ухапеше, трябваше най-напред да му отсека главата, а след това да разрежа мястото на ухапването и да изтискам кръвта. Първият възел се развърза, после вторият, третият — палатката беше отворена. Едва се решавах да дишам. Бавно, съвсем бавно изтеглих краката към себе си. Змията наблюдаваше всяко мое движение. Аз я гледах със същото съсредоточение. В дясната ръка държах ризата си, за да я хвърля срещу змията, в случай че тя ме нападне. Бавно се проврях заднишком през москитната мрежа. Щом тялото ми излезе навън, не можех повече да се владея: измъкнах краката си от палатката, преобърнах се назад и се изправих. Сега змията лежеше в палатката разпусната, с вдигната глава, но не ме последва. Искаше ми се да крещя от облекчение, обаче не можех. Гърлото ми беше залепнало и съвършено сухо. Мокър от пот, аз се заклатих като пиян надолу към реката, за да се изкъпя и си почина. Когато след близо час се върнах, влечугото още се намираше в палатката. С един дълъг клон разтворих москитната мрежа и човърках из палатката дотогава, докато змията излезе. Тя, изглежда, се страхуваше не по-малко, отколкото аз. И без да ми хвърли даже поглед,

се скри в най-близкия храст. Вярвам, че змията също не е била щастлива с мен като нощен партньор.

Бях устроил лагера си в една горичка от огромни дървета, чиито имена не знаех. Дебелите восъчни листа оцветяваха сянката в стоманеносиньо. Бях задрямал след късния обед. Събудих се два часа преди залез слънце. Верига от розови облаци висеше над западната страна на каньона, а един непостоянен, но силен вятър се спускаше от стръмните скали на пропастта и се измъкваше през страничните долини. Малки вихрушки от прах и листа се носеха надолу по реката.

Лежах на сянка пред палатката и се опитвах да си представя какъв е вкусът на чаша студена бира. Няколко големи, пищно оцветени бекаси се появиха и изчезнаха в тревата, а непосредствено зад тях тичаха токачки. Не бях гладен и нямах желание да ставам. Още дълго време чувах тяхното „кваранг-кваранг“. Освен един павиан, който клечеше от другата страна на реката и от време на време ме лаеше, и като изключим няколко дребни птици, за това време на деня наоколо ми беше необичайно спокойно. Струваше ми се, като че ли никога досега в каньона не е било толкова тихо. Но аз определено знаех — през нощта ще има буря!

Дълъг, широк бряг от дребни речни камъни се простираше между реката и дърветата. Сред камъните се виждаха растения, подобни на тиква, и някакви високи кичури трева.

Дали тези растения, ако бяха в състояние, биха се оплакали от своята съдба, размишлявах аз. От съдбата, която бе отговорна за тяхното появяване и съществуване и която им бе предписала като единствено занимание да пуснат корен, да растат и да се размножават?

През следващия дъждовен период те всички ще бъдат отнесени от водата, всички, които сега растат тук. И само техните семена ще преживеят. Реката ще отнесе семето и то ще попадне може би на някой тинест нанос, който през зимата излиза на суша. Тогава щеше да се появи ново растение и ако имаше възможност на него да се посвети една житейска хроника, в нея щеше да пише: „Родено тук, оплодено, умряло на същото място“. Един целеустремен, съдържателен живот.

Не знаех дали трябваше да съжалявам растенията или да им завиждам.

* * *

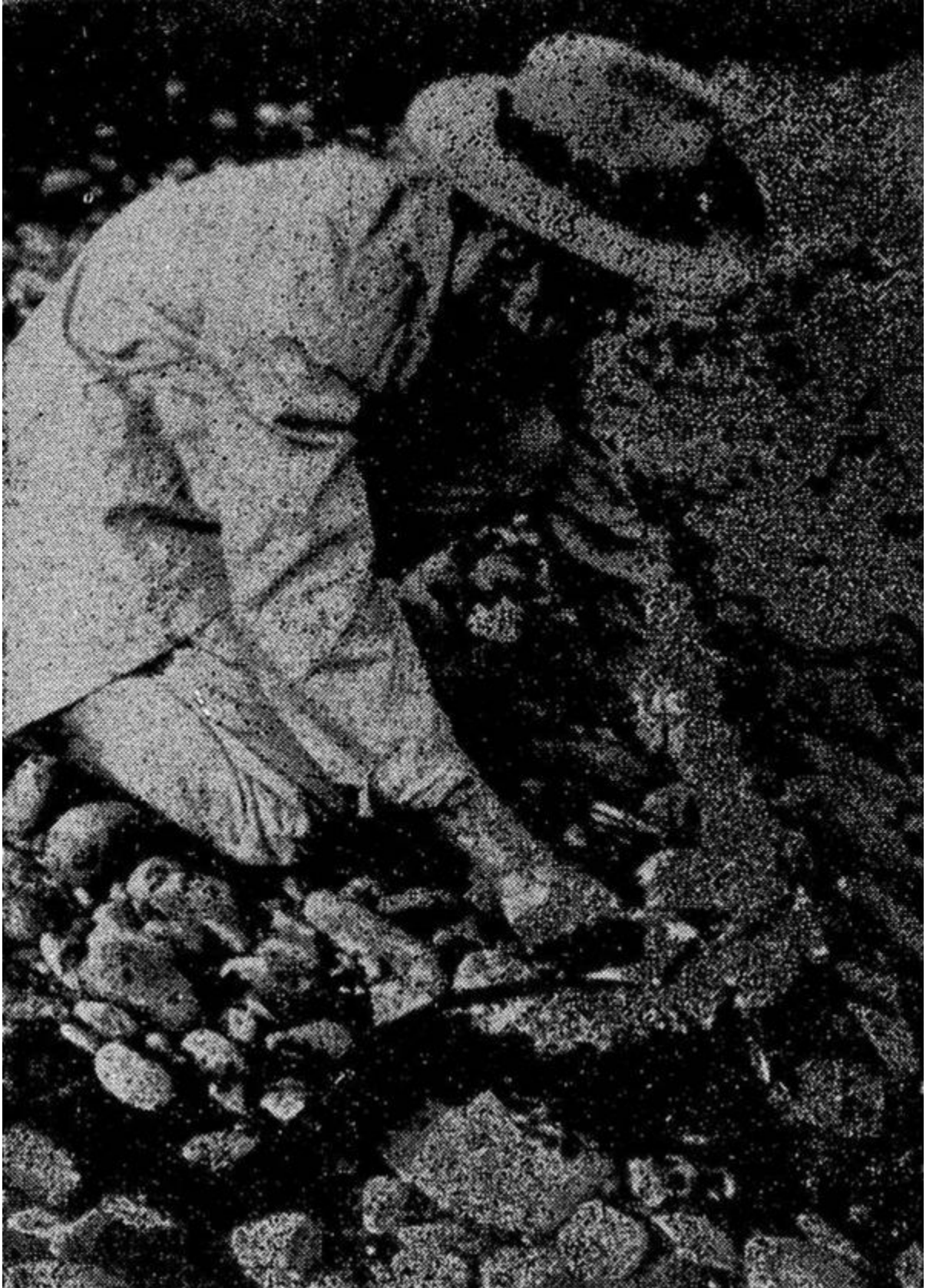
Изведнъж зад себе си почувствувах някакво движение. Без да мърдам тялото си, бавно извърнах глава. Онова, което видях, спря дъха ми. На разстояние само четиридесет метра стоеше най-красивата куду^[1] на земята: един мъжкар-великан! Тя стоеше на една V-образна просека между дърветата в коритото на малък пресъхнал поток. Стоеше съвсем свободно, осветена от лъчите на залязващото слънце. Беше по-голяма от най-голямата куду, с най-дългите рога, за която въобще бях чувал.

Рогата на възрастна куду — едва ли някой ловец ще отрече това — са дълги между седемдесет и пет и сто сантиметра. Рога между метър и метър и двадесет и пет са добър трофей и аз познавам ловци, които са ги закачили в домовете си над камините и страшно се гордеят с тях. Куду с дължина на рогата от един и тридесет до един и четиридесет е отличен екземпляр и дори най-капризният ловец не би се поколебал да я убие. Бях на един банкет с още петдесет души, даван в чест на една куду с рога един и тридесет и два, която домакинът беше убил. Най-голямата в света куду, убита от Бауман, е отбелязана в „Rowland-Ward-Register“ с дължина на рогата петдесет и девет инча — почти един метър и половина.

Моята куду обаче беше по-голяма. Никоя антилопа не можеше да се мери с нея.

Тя стоеше тук, виждаше ме, но не ме подушваше. Не беше страхлива, а само внимателна. Държеше главата си високо изправена. Нейната брада сочеше към мен. Рогата се извиваха в две спирали на

гърба и далеч надхвърляха къча на антилопата. Виждах точно: рогата бяха по-дълги от световния рекорд — най-малко с десетсантиметровите си бели като слонова кост върхове. Почна да ме тресе, трябваше да убия тази куду. При всички обстоятелства! Но не се решавах да посегна към пушката си. Сетих се, че най-напред трябва да сменя патроните. Сутринта, когато исках да ударя една малка дива гъска, я бях заредил с патрони със сачми №5. Сега трябваше първо да взема патрондаша, който бях праметнал над палатката си...

Всичко това обмислих за няколко секунди, през които антилопата гледаше насам. Знаех, че трябва да лежа неподвижно и да чакам, докато тя мине край мен. Едва тогава можех да заредя пушката си и да се промъкна след нея. Трябваше на всяка цена да я имам, да я притежавам! В момента не съществуваше нищо друго на света, освен мене и антилопата. Никога през целия си живот не бях изпитвал толкова силно желание да убия едно живо същество. Аз никога не убивах с удоволствие, но обичах лова. Откакто съм проходил, винаги съм се увличал от лова и рибарството. Но гледката на стоящата в просеката куду беше съвършено различна от всичко, което въобще бях преживял по време на лов. Бях като хипнотизиран, като в транс. Сърцето ми се качи в гърлото. Антилопата беше повече от някакъв трофей. Тя беше символ на всички животни в Африка, чисто и просто символ на африканската земя и живот. Виждах нейната красота, нейното величие. Трябваше да я задържа в ръцете си, да я притежавам. Не виждах повече в нея живото същество, а нещо възвишено, нещо вечно. Бях сигурен, че тази прастара антилопа нямаше да загуби нищо от достойнството си, когато умре. Нейното тяло трябваше да бъде нещо повече, отколкото един безсилен, грозен, опръскан с кръв колос от хиляда и петстотин фунта месо, кожа и кокали. Не исках да я убия, защото желях нейното месо. Исках да я убия, защото желях нейното величие. Почти всекидневно през последните седмици убивах животни в каньона. Забравах за тях още щом изяхдах месото им. Но споменът за тази куду няма никога да умре, докато съм жив.

Желях антилопата.

Може би затова я желях така силно, защото няхах почти никакви изгледи да я получа. Чифтето ми не предлагаше големи възможности. С една автоматична пушка, евентуално дори с помощта на оптически мерник, щеше да бъде лесно да я убия от разстояние 150 или 200 метра. Но тогава надали щях да я желя така страстно. С обикновена пушка за съжаление работата изглеждаше съвсем друга. Трябваше да се приближа най-малко на двадесет крачки до антилопата, за да разчитам на сигурно попадение. А това щеше да бъде трудно.

Ходенето на лов трябва да е винаги равнозначно на един поход от десет мили през места без пътеки, на продължително пълзене „по корем“ през блата или трънливи храсти. То трябва да е свързано с облаци москити и мухи „цеце“, с прах, с ярка светлина, страшно студени нощи и безмилостно жарко слънце...

Това оправдава лова. Оттам идва удоволствието.

Исках да убия антилопата, но не исках да оправдая убийството. Възнамерявах да убия едно същество, защото му се възхищавах.

* * *

Когато антилопата приближи и спря полускрита зад един храст, тя обърна главата си точно към мен и аз видях как ноздрите ѝ душеха въздуха. Но вятърът духаше срещу ми. Антилопата беше видимо обезпокоена, макар да не подуши нищо. Не можеше да разбере какво не беше в ред. Ако беше виждала хора, когато и да било в своя живот, тя междувременно отдавна би избягала през девет гори в десета — изплашена и завинаги изгубена за мен. Тя можеше да ме види. Беше отдалечена на не повече от тридесет метра и ме поглеждаше. Козината ѝ беше сплъстена и много прашна, но въпреки това относително тъмна, с осем или десет светли, тесни, вертикални линии по страните. Срещу антилопата грееше слънцето, а аз лежах неподвижно на сянка. Тя трябваше да забележи също и палатката ми. Куду отново тръгна бавно и ме приближи още повече. Сега изглеждаше повече любопитна, отколкото страхлива. Едва се решавах да дишам. Антилопата продължи, без да души, приближи се на двадесет метра и величествено премина склона в полукръг през тинестия нанос надолу към каменистия бряг и плитката вода. Преди да изчезне зад последните храсти, тя се спря, обърна глава и отново подуши въздуха по направление към мен. Куду още веднъж показва своите прекрасни, извити като тирбушон рога, които се клатушкаха леко нагоре-надолу, като че ли кимаха. Тогава тя се спусна надолу край брега. Не можех повече да я виждам, но знаех, че ще нагази в плитката вода, за да пие. Вдигнах пушката си и пропълзях до палатката. Взех патрондаша. Когато отворях пушката и вадох патроните с дребни сачми, ръцете ми трепереха. В дясната цев поставих едно „едро момче“ — куршум за

ловна пушка, а другата цев — шоквата — заредих с един специален винчестеров патрон дремки за сърни. Затъкнах още няколко от тези патрони в патрондаша и запълзах в посоката, която антилопата беше поела преди минута. След десет метра спрях. Имах чувството, че някой ме наблюдава. Огледах се и видях две антилопи импала да стоят в пресъхналото корито на потока точно на същото място, където преди пет минути се появи куду. Тези антилопи трябва да са ме наблюдавали през цялото време, докато аз съм пълзял встрани от тях. Почувствувах как вратът и ушите ми се зачервиха. Чувствувах се като малко момче, което са заварили да се криви пред огледало.

— Махайте се вие... — прошепнах аз. Не се решавах да изрека думите високо, защото се страхувах, че куду също може да ги чуе и разбере.

Женската импала стоеше малко по-назад, но малкият мъжкар направи крачка напред и приглушено замуча. Изправих се наполовина, за да изплаша и двете. Но те очевидно любопитствуваха да видят как ще продължи моето представление. Положението беше комично, а същевременно и отчайващо. Никога досега не бях срещал в каньона толкова доверчиви животни. Положението ми припомни една карикатура, която някога бях виждал: ловец, който най-напред трябва да отстрани няколко крави и телета, за да може след това да стреля върху един лос.

Не можех безогледно да изплаша импалите. Трябваше да върша предпазливо това, за да не могат те да разтревожат куду. Когато се приближих, мъжкарят отново измуча, но след това се обърна кръгом. Преди да изчезне двойката, мъжкарят се обърна още веднъж и изрева толкова продължително и силно, колкото можеше. Очаквах всеки момент да чуя как куду бяга през храсталака. Но или този прадядо на всички антилопи беше толкова стар и немощен, че освен своя харем не само беше загубил обонянието си, но и беше оглушал, или той просто не знаеше що е страх. Изглеждаше, че нищо не е в състояние да смути вечерния му водопой. Но на вятъра аз въпреки това не трябваше да се излагам, защото това абсолютно сигурно щеше да го накара да побегне.

Вятърът се въртеше. Да припълзя повече не смеех. Значи, оставаше ми да дебна!

Куду не можеше да тръгне наляво заради надвисналите непосредствено до брега скали, нито пък да премине реката заради крокодилите. Тя имаше две възможности. Или трябваше да се върне по пътя, по който беше дошла, или да се обърне надясно и да тръгне по протежение на брега, за да може, след като пресече чакъления нанос на другия му край, да изчезне там в гъсталака. Беше най-вероятно да избере последната възможност, защото допусках, че край дърветата е забелязала не само мен, но и палатката. Но какво щеше да стане, ако тя все пак се върне от любопитство по пътя, по който беше дошла? В този случай тя трябваше отново да използва коритото на потока, понеже храстите от двете страни бяха непроходими. Какво щеше да се случи, ако ѝ преградех този изход?

Да! Взех от палатката спалния си чувал и пропълзях с него към коритото на потока. С помощта на няколко клони успях да го издигна като бариера напъряко през потока. Ако това не беше достатъчно да спре стадо тичащи биволи, бях готов да ми отрежат главата! Цяло село туземци не можеше да мирише по-силно на човек, отколкото моят спален чувал!

Внезапно се издигнаха вихрушки прах. Далечно, далечно в каньона тътнеше гръмотевица. Нямаше нужда повече да бъда толкова предпазлив и тих. Изтичах прегърбен от коритото на потока през крайнината на гората към горния край на свободния склон на брега. В същия момент, когато слънцето се скри зад ръба на каньона, достигнах едно изкоренено, довлечено от водата старо дърво, което предлагаше добро прикритие. Антилопата трябваше да премине най-много на двадесет метра разстояние от мен... Естествено, ако моите разсъждения се окажат правилни.

Едва залегнах зад дънера и намерих добра опора за пушката, когато куду започна да се изкачва по брега. Движеше се точно тъй, както предполагах. Нейните движения бяха грациозни, като на малка газела. Тя носеше рогата си тъй, като че те никак не ѝ тежаха. Чувствах как възбуждението ми расте. Устата ми изсъхна и аз напразно се мъчех да преглътна. В съзнанието ми се запечата миризмата на въздуха и нежното ромолене на реката. Чух токачките да се оплакват тихо една на друга. Но аз виждах само антилопата. Тя се отклони от реката и се насочи към моето скривалище. Пушката ми лежеше заредена на един чатал, предпазителят бе освободен. Куду

беше още на около тридесетина метра и вървеше точно срещу мен. Светкавично насочих пушката си в нейните гърди и се прицелих. Прикладът лежеше удобно на рамото ми. Сърцето ми започна лудо да бие. Затворих очи. Чудех се защо ръцете ми не трепереха.

„Тази куду няма вече семейство — мислех си аз. — Тя е самотна. Отблъсната.“

Когато отново отворих очи, антилопата се намираше на около двадесет метра разстояние и продължаваше още да се приближава.

Тя се движеше без колебание. На осем или девет метра пред мен се намираше един храст.

— Когато мине край него, ще стрелям! — реших аз.

Куду се спря малко зад храста и откъсна няколко листа. След това се появи пред него. Целех се в средата на гърдите и се учудвах, че бях напълно спокоен, когато дръпнах спусъка. Антилопата спря като закована и погледна изненадано към мястото, където лежах. Тя не беше засегната. Изведнъж ме прониза мисълта, че аз въобще не чух изстрел. Наистина чу се твърдото щракане на спусъка, но пушката отказа да гръмне. Обезкуражен разглеждах затвора, спусъка... Точно в този миг обаче патронът експлодира. Пушката ритна силно, но аз все пак видях кървавата дупка в плешката на куду. Тя се изправи с рев, понечи да се обърне и падна. Скочи веднага пак, завъртя се и побягна през тинестия нанос към гората. Вдигнах курока на втората цев, но вече беше късно. Куду падна още веднъж. Когато искаше да прескочи един висок треволяк, тя подклекна с предните крака, препъна се, вдигна се отново и изчезна в гъсталака.

Цялата възбуда, както и ловната треска от последния половин час бяха изчезнали. Стана ми лошо. Пожелах въобще да не бях виждал антилопата. Или най-малкото — да не бях стрелял по нея. Куршумът беше разкъсал само нейната плешка, беше направил дълга, дълбока рана. Само я бях ранил.

Аз ще я намеря! Трябва да я намеря, ако това би продължило даже и седмица!

Заредих отново пушката и забързах към мястото, където куду беше изчезнала. Вятърът налетя с вой и по-силно откогато и да било. През последните минути не бях обърнал внимание на небето и внезапната промяна на времето ме свари неподготвен. Центърът на бурята се беше приближил и без всякакво предупреждение и преход

започна да вали. Затичах се, спасих спалния си чувал, като го хвърлих в палатката. Взах ножа си, малко билтонг и парче мушама, за да предпазя затвора на пушката от дъжда. Грижливо затворих палатката и тръгнах.

Слънцето наистина беше изчезнало от каньона, но аз разполагах още с час или час и половина време, преди да се стъмни, за да открия антилопата. Тя беше променила пътя си през гъстите храсталаци на галерийната гора и беше побягнала нагоре по пресъхналото корито на потока, по което беше слязла към реката. Дъждът беше измил веднага всички кървави следи, но дълбоките отпечатьци от копитата в размекнатата пръст се виждаха ясно. Можех бързо да следвам антилопата, но правех усилия да се придвижвам напред колкото е възможно по-предпазливо и тихо, за да не подплаша отново животното, ако го застигнах.

След половин час за първи път изгубих следата на куду. Там потокът минаваше през широк сипей. Пресякох го направо и се опитах пак да хвана дирята от другата му страна. Дъждът беше хладен и отдавна ме беше намокрил до кости. Страхувах се да не би патроните да се намокрят, но срещу това не можех нищо да предприема. Светлината гаснеше все повече и повече и аз пълзях на четири крака в широк полукръг около сипея, като търсех пресни следи в малките пясъчни ямки. Трябваше три пъти да претърся горния край във все по-голям радиус, докато отново намеря следата. Междувременно дъждът се беше усилил. Следата водеше през един гъсто обрасъл с трънливи храсти склон и след това по-високо към планината — по една утъпкана от диви животни пътека. По-нататък тя водеше на серпентини до първата тераса, на височина повече от сто и петдесет метра над реката.

Изтощен достигнах ръба и се покачих на една висока, издигаща се над всичко наоколо скала, за да си почина и да се огледам. Беше една малка тераса, която всъщност приличаше повече на малко плато. Като изключим страната, от която бях дошъл, тя се ограждаше от високи стръмни скали, които можеха да се изкачат само на три-четири места по дълбоко врязани корита на малки рекички. Още на идване гъст трънлив храсталак ми беше издраскал ръцете и лицето, беше ми раздрал ризата. Но този, който сега се намираше пред мен, изглеждаше непроходим. Антилопата сигурно се беше скрила някъде там, ако не беше вече пресякла платото и не беше тръгнала нагоре по коритото на някой поток.

Стъмни се бърже и макар че дъждът постепенно отслабваше, трябваше да се откажа от търсенето. Беше много късно за връщане до палатката, а ако пренощувах на платото, спестявах си трудното изкачване на следната утрин. Обаче скалите бяха неудобни за нощен лагер. Не се решавах да спя и на някоя малка полянка сред гъсталака. Най-сигурно място ми се стори коритото на един от потоците от другата страна на платото и аз започнах да търся път през трънливите храсти. Стана толкова тъмно, че не беше възможно повече да оглеждам за следите на куду. Освен това, за да бъда искрен, трябва да кажа, че бях премного уморен.

Аз все не можех да намеря пътя през гъсталака, попадах на глухи просеки, трябваше да се връщам и много да заобикалям. Колкото повече бързах, толкова по-малко напредвах. Не ми оставаше нищо друго, освен да пренощувам там, където бях. Изведнъж, точно пред мен, чух шумолене и прашене от счупени клони. В следния миг видях да изскача нещо голямо, което побягна в направление на най-близкия поток, точно там, където исках да отида и аз. Случи се така неочаквано и аз бях така уплашен, че не реагирах достатъчно бързо. Преди да сваля предпазителя и да вдигна пушката, привидението вече беше изчезнало. В тъмнината аз наистина не можах да разпозная нищо, но когато след няколко метра се натъкнах на едно опръскано с кръв леговище, разбрах: беше моята куду! Аз я последвах по една тясна, отъпкана от дивеч пътека и само след петстотин метра излязох на просторното, широко корито на пресъхнала рекичка. Намерих едно място с измит ситен пясък и легнах да спя. Беше неспокойна нощ. Москитите бяха усетили моето пристигане и бяха изпратили посрещачи да ме поздравят. Недалеч от мен имаше някакво животно, което хъркаше на правилни кратки интервали и нарушаваше техния ритъм само когато в гъсталака се чуваше кашлица „като на леопард“. През цялото си пътуване не можах да се науча да разпознавам кашлицата на леопарда от кашлицата на павиана и затова винаги се чувствах несигурно. Понякога ми се струваше, че павианите подражават на леопардите, понякога — обратното. Беше доста изтощително за нервите и аз спях крайно неспокойно. Все пак нощта мина без произшествия. Рано сутринта отново се опитах да хвана дирята на куду. Повече от дванадесет пъти пълзях направо из речното корито, за да търся на различни места отпечатъци от копитата.

Напразно. Най-сетне, беше около обед, тръгнах наслуки нагоре по рекичката. След един широк завой се изкачих на друга тераса, откъдето можех да огледам доста голяма част от околността. Изядох последното парче сушено месо и зачаках да свърши денят. Надявах се, в случай че антилопата беше тежко ранена, да се появят лешояди и със своите кръгове във въздуха да ми открият скривалището ѝ. Следобед действително се появиха два орела, но те отлетяха на различни страни. Късно следобед трябваше да се откажа от търсенето. Не можах да намеря вода и нямах нищо за ядене. Трябваше да се върна при палатката.

От ловната ми треска не беше останала и следа. Бях изтощен и безразличен. Днес дори не си спомням вече как преживях тогава загубата на куду. Но се сещам много добре, че сам се мразех. Не считам, че е недостойно да стрелям по антилопата. Но мисълта, че само я бях ранил и че тя може би щеше да умре мъчително, беше непоносима. Чувствувах се като човек, извършил убийство в гръб. Прекарах нощта в палатката, а сутринта взех храна, кибрит и едно шише с вода и се изкачих по пътя до първата тераса. Търсих в продължение на два дни, но не видях моята куду...

Никога вече през остатъка от пътуването си не стрелях по животно, ако не бях принуден. Стрелях винаги само за защита или когато се нуждаех от храна.

* * *

С течение на времето обаче научих, че съвсем невинаги стрелбата по животни означава още пълна тенджера. Така например с блестящо оперените египетски гъски имах само ядове. Когато плувах надолу по реката, често ги виждах да стоят на брега, откъдето ме наблюдаваха доверчиво и с благородство. Първия път, когато стрелях по такава гъска, бях заредил пушката с патрон № 5. Гъската беше отдалечена от мен на десет-дванадесет метра. Всъщност не беше гъска, а гъсок. При това доста тежичък. Той имаше стоманеносини пера по крилата си, шия, която блестеше в зелено, жълто и червено, и гърди с безброй цветни вариации. Да се убива птица при такива обстоятелства изобщо няма нищо общо със „спорта“. Не беше по-

спортсменско, отколкото да излезеш на пазара и да си избереш коледна гъска. Нужен беше съвсем обикновен изстрел и бе невъзможно да не улуча гъсока.

Целият заряд сачми попадна в гърдите му. Но въпреки това той започна да бяга по водата, да пляска с крила и да кряка. След тридесет метра гъсокът се вдигна във въздуха и изчезна зад следващия завой на реката: повече не го видях.

Няколко дни по-късно минах край ято гъски, които стояха нагъсто една до друга. От петнадесет метра стрелях по тях от двете цеви с патрони № 3. Изглежда, бях улучил само една гъска. Тя изпърпори с криле няколко метра и падна в реката. Въпреки всичките й опити тя не можа да се вдигне отново във въздуха. Заредих с патрони дремки за сърни и стрелях още веднъж. Улучих гъската с всичките сачми, но тя продължи да бие водата с криле и крака и бързо взе аванс от сто метра пред моя сал. Изведнъж настана вихрушка и плячката ми беше замъкната под водата. В продължение на две седмици бях толкова ядосан на тези гъски, че предпочитах изобщо да не ги поглеждам, когато минавах край тях. Само веднъж още стрелях по един особено строен „младеж“. И за моя изненада след изстрела той наистина падна мъртъв. Бях улучил гъсока едновременно в главата, врата и гърдите. Той тежеше цели тридесет фунта. Но скоро след това разбрах, че при яденето тези гъски оказват също такава твърда съпротива, както и при стрелбата по тях!

* * *

Един ден реших да опитам вкуса на млад павиан. След като бях изминал половината от разстоянието по течението на реката, по което още не беше плувал човек, вече не бях така придирчив към менюто си. При това налагаше се да пестя и патроните. Една дива или брадавична свиня например с половин дузина куршуми в тялото си все още може да се държи на крака, докато маймуните след първото попадение веднага умират или най-малкото падат в несвяст. Веднага след изстрела те се строполяват, все едно дали са улучени тежко или леко. Така естествено се пестят муниции и затова този път взех на мушка един млад павиан, който беше дошъл на брега да пие вода. Улучих го в

гърдите и след изстрела повече нищо не се чу. Успях да спра тридесет метра по-надолу, привързах сала и се върнах по брега назад, за да прибера плячката си. Преди да стигна мястото, чух в дърветата ядосано крякане, което бързо се превърна в гневни викове. Бях обграден от три страни от буйни, силни и жадни за отмъщение павиани. Ядосани, павианите са животни, с които е по-добре да не се захващаш. Два павиана например могат лесно да убият леопард. Със своите дълги жълти зъби те несъмнено могат с едно захапване да откъснат човешка ръка.

По движението на клоните и шума в дърветата разбрах, че подлуделите отмъстителите се приближават. За мен имаше само един изход: назад към сала и към реката. И така побягнах с всички сили, скочих върху сала, развързах въжето и се отблъснах в реката. Мислех, че там ще бъда в безопасност. Надявах се, че маймуните ще ме оставят на мира, за да дадат „първа помощ“ на ранения. Но те ме следваха по брега, а и от другата страна на реката към тях се присъедини някакво приятелско племе. Течението беше бавно и лъкатушеше от бряг на бряг. Трябваше да полагам усилия, за да държа сала в средата на реката. Двете орди павиани ме преследваха почти два часа. Слушах със смесени чувства техните ругатни и шума в дърветата, по които скачаха от клон на клон. Намирах се в малко комично положение. Ако чуех пред себе си шума на бучащ водопад и след това се опитах да насоча сала към спасителния бряг, както от лявата, така и от дясната страна на реката щяха да ме чакат войнствени павиани — мъжкари, които, изглежда, не обичаха да се шегуват. Те фактически ме накараха да рискувам и сляпо да се доверя на един тесен бързей с високи бели насрещни вълни, което не бих сторил толкова лесно, ако не беше тази заплаха отляво и отдясно. Държах се здраво за въжетата и се бях вкопчил в стеблата на сала, за да не бъда изхвърлен във водата. Едно огромно изкоренено дърво, довлечено от последното наводнение, се беше заклещило напърно между скалите и преграждаше по-голямата част от бързея.

Голите му клони стърчаха над водата. Течението ме влечеше точно срещу него. Салът се блъсна в дървото и се изправи. Изпращяха клони. Водата ме заливаше. Тогава салът се освободи по някакъв начин, завъртя се наоколо и като се блъскаше в скалите, се стрелна надолу с кърмата напред. Веднага след първия следваше втори бързей

и аз не можех да направя нищо, освен да предоставя на сала сам да избира пътя си. Той на два пъти се блъска в скални отломъци, изправяше се, полягаше настрана и всеки път мислех, че това ще бъде краят. Но салът плуваше отлично. Само за четвърт час той стремително измина пет мили надолу по реката между стръмно издигащи се крайбрежни стени и остави далеч зад себе си буйствуващите орди маймуни.

Час по-късно спрях и построих бивака си. Никога вече по време на моето пътуване не стрелях по павиани, а и през целия си живот не ще се опитвам отново да правя това.

[1] Куду — африканска антилопа. ↑

6

*„От известно време виждам пред себе си
серия картини от японския художник Сесон.
Истинското му име е Шекей.*

*Много от картините не ми бяха познати.
Но сега ги виждам съвсем ясно!*

И съвсем близо.

Небе: тонирано в розово пастелни нюанси.

Ситни линии.

Ситни и неясни.“

(Извадка от моя
дневник)

Струваше ми се, че отново съм на шест години и седя в противовъздушното скривалище (много уморен, много безразличен, за да изпитвам истински страх) и че се ослушвам за детонациите на бомбите, хвърляни върху града. Струваше ми се, че наоколо скача някакво гигантско чудовище, което нанася наляво и надясно смъртоносни удари. Никога не можеше да се предвиди кого щяха да засегнат те.

Ти чуваш експлозиите да се приближават, те идват още по-близо — две, три, четири... Отминаха! Пропуснаха те, прескочиха те. Може би само един-единствен път, но този път те прескочиха. И ти можеш да чуваш как следващите експлозии постепенно се отдалечават.

Но ето че изведнъж удари точно върху мен. Съвсем изненадващо. Събудих се с мисълта да побягна. Тогава видях, че лежа в палатката си. Платнищата се вееха и вятърът на тласъци виеше през каньона. Буря. Сега разбрах, че през цялото време съм слушал в съня си ехото на търкалящите се една след друга гръмотевици. Лежах върху спалния си чувал. Той беше пропит с кръв. Ризата ми също беше кървава. Но кръвта вече беше засъхнала и лепнеше. Не можех да си спомня какво

се беше случило след нападението и как се бях озовал тук. Размишлявах известно време дали не сънувам и дали събуждането ми не е част от съня. Ръцете ми тежаха толкова, като че ли съвсем не ми принадлежаха. Бавно заопипвах с ръка гърдите си, докато стигнах раната в лявата ми страна...

Когато се събудих следващия път, беше късно следобед. Спомням си, че разглеждах рибата, която бях хванал още в деня на пристигането си и бях закачил на една пръчка пред палатката, пред мрежата срещу москити. За това време тя цялата се бе свила и беше изпоядена от мравки. Не знаех защо, но видът на рибата ме извади от летаргията, в която се намирах. Ако съдех по състоянието си, бях лежал в безсъзнание най-малко два дни.

Имах висока температура.

Изведнъж усетих, че в палатката се носи ужасна воня. Едва тогава забелязах, че докато съм бил в безсъзнание, отново съм имал пристъп на диария. Колебах се доста дълго, преди да се реша да видя дали раната в страната ми действително съществува. Когато разкопчах и дръпнах встрани залепналата си риза, установих, че раната беше вече възпалена и наоколо ѝ имаше оток — на места тъмновиолетов, на места син.

Затворих очи и се замислих какво трябва да правя по-нататък. Може би този период — периодът между събуждането и изпадането в ново безсъзнание, беше всичкото време, което още ми оставаше да живея. Просто не знаех какво да правя. Не знаех как трябва да движа тялото си, как да контролирам отново своите мисли. Намирах се в състояние на човек, комуто са прерязали нервите на ръцете и който въпреки това се опитва да движи пръстите си. Чувствах се кух и разбит. Като че цялото ми тяло се беше концентрирало в стомаха. При пипане ми се струваше, че той е станал двойно по-голям. Лежах неподвижно и се опитвах да не вярвам на онова, което знаех: бях се отървал от туземците, но раната ми се беше възпалила и моите шансове да остана жив и да се измъкна от каньона бяха незначителни. Защото почти не разполагах с лекарства.

Не знаех дали отново бях изпаднал в безсъзнание или бях заспал, или пък се бях унесъл буден в мислите си. Но когато дойдох на себе си, несъмнено бях преодолял сковаващата ме паника. Взех шишето за вода и изтръсках в него петорна доза хлор и малко калиев перманганат за

дезинфекция. Макар че бях страшно жаден, изпих само половината, а остатъка излях върху една кърпа, за да мога да омекотя раната. Не изпитвах болки. Внимателно разгърнах ризата и измих засъхналата кръв. Разтворих с пръсти раната колкото беше възможно и сипвах в нея кислородна вода, докато престана силно да се пени. Външния ѝ ръб намазах с йод, а отгоре я поръсих с пеницилин. Нямах други лекарства и не можех да направя нищо повече. Няколкото движения на ръцете ме бяха изтозили. Но аз се чувствавах по-добре. След като поставих временна превръзка — парче от ризата си и върху него еластичен бинт, за да го държи — съблякох всичките си дрехи и заедно с вонящия спален чувал ги изтиках през москитната мрежа във от палатката.

Настана нощ. Взех двойна доза хинин и се усилих да изям остатъка от запаса ми билтонг. Но стомахът ми се разбунтува и веднага повърнах. Някъде наблизо се обаждаше нощна птица и аз си мислех за туземците. Бях ранил двама от тях. Те вече не можеха да ме преследват. Но другите? Ще ми устроят ли хайка? Ще ме гонят ли като ранен звяр? Те знаеха, че бях ранен. Междувременно към тях може би се бяха присъединили други туземци от племето. Ако бяха ме последвали, трябваше да ме застигнат, трябваше да са някъде наблизо. Дали бяха открили моя сал?

Най-сетне заспах.

* * *

Нападението стана в неделя, 5 февруари 1960 година. По това време бяха изминали близо пет седмици, откакто се намирах на път, и още не бях се срещал лице с лице с туземци. След нощното покушение върху моите хранителни запаси винаги се опитвах да избягвам каквато и да било среща или да бъда открит. Стрелях само когато плувах със сала или малко преди тръгване, така че, ако туземците чуеха изстрела и дойдеха до реката, аз отдавна щях да съм отминал далеч. Палех само малки огньове, които не димяха, и никога не опъвах палатката си на открито.

Неделните дни бях свикнал да прекарвам в гората. Да „празнуваш“ неделя, означаваше лека промяна в нормалния дневен режим: не ставах толкова рано, както обикновено. Всъщност събуждах

се както винаги при изгрев слънце, щом птиците и маймуните започнеха своето представление по околните дървета, но се излежавах в спалния чувал или върху него, вместо веднага да закуся и вдигна лагера си. Радвах се, че мога да мързелувам.

На мястото, където бях опнал палатката си, реката беше широка, дълбока и течеше бавно. В сравнение с тъмните сенки на джунглата на другия бряг зеленината на дърветата и храстите от моята страна блестеше светла и свежа. Слънцето се отразяваше в билото на каньона и базалтовите скали изглеждаха по-черни от нощта. Пет прекрасно оцветени египетски гъски минаваха лекомислено по тесен тинест нанос близо до един спящ крокодил.

Рай?

Не! Но това беше подходящо за молитва място.

* * *

Пристигането ми предния ден, събота, в никакъв случай не беше спокойно и прелестно. Извадих дневника си от водонепроницаемия гумен чувал и записах:

„Лагер 21. 4 февруари 1960 година.

Бях нападнат веднъж от хипопотами и два пъти от крокодили — малко множко за един ден! Поведението на крокодилите не подлежеше на съмнение. Първия път един крокодил се спусна по стръмния склон в реката и заплува с бързо темпо направо към моя сал. Този път над повърхността на водата не се подаваха никакви ноздри. Крокодилът се приближаваше под водата като стрела и аз можех да разпозная неговия път само по вълните, които образуваше опашката му. Не бях преживял досега нападение от подобен вид и не знаех как да се държа. Крокодилът изплува с разчекната уста непосредствено зад дърветата на сала, почака няколко секунди и отново изчезна. Втория път се случи нещо подобно, само че сега към нападащия хищник се присъединиха още четири. Не зная как се бяха разбрали помежду си, как успяха всички в едно и също време да се появят на различни места в реката. Да видиш пред себе си наведнъж пет големи крокодила е внушителна картина. Два от тях останаха, три отплуваха. Внезапно усетих удари по сала отдолу. Под краката си, в пролуката между две стебла, съгледах

бронираната кожа на крокодил. Вдигнах единия курок на пушката си и в суматохата гръмнах с патрон №5. Тъй като устието на цевта почти докосваше крокодила, този заряд успя да свърши работа. Крокодилите мигновено изчезнаха.

* * *

Съвсем близо тук, само на двеста метра от моя лагер нагоре по реката, насмалко щеше да ме прегази един истеричен хипопотам. Премавах бавно последния завой на реката, когато видях по средата ѝ да плуват осем хипопотама. На разстояние сто — сто и двадесет метра от мен. Те ме усетиха, станаха неспокойни, почнаха да лъкатушат от бряг на бряг. Очевидно не бяха решили кой от двата бряга да изберат. Те се държаха също така смешно, както кокошките, чието поведение при влизането във всяко село е едно и също: пред опасността от приближаващата се кола те тичат безразборно от една на друга страна по улицата, като призовават всичко живо на помощ. Но никога не могат да се решат веднага да освободят пътя и да се оттеглят на сигурно място. Щом разстоянието между хипопотамите и мен намаля, изведнъж разбрах, че положението не е толкова забавно. Тъкмо размишлявах кой в този случай трябва да има предимство — хипопотамите или аз, — видях, че стадото се раздели. Три хипопотама се изкачиха по левия бряг, другите пет взеха курс вдясно към тръстиката в устието на широк приток, който се вливаше малко по-надолу в реката. Никой от тях не бързаше. Всички обаче изглеждаха ядосани от това, че ги смуцавах. Много пъти те намалявах своя ход, за да се обърнат, а аз все повече и повече се приближавах. Най-сетне разстоянието помежду ни намаля на двадесет и пет метра.

Хипопотамите са единствените животни в каньона, които приемат борбата с крокодилите и които могат да бъдат опасни за един сал. Крокодил, който се реши да досажда на хипопотам, рискува да бъде набързо разкъсан на две. Хипопотами в река, по която случайно пътуваш сам с лодка или сал, правят значително по-голямо впечатление и са значително по-опасни, отколкото би могло да се допусне. Не е като да гледаш някоя от тези грамади зад дебелиите железни решетки в зоологическата градина. Вдигнах пушката си и

пресмятах дали да гръмна веднъж предупредително. Но изстрелът можеше да има и обратен ефект. Хипопотамите можеха да нападнат в паника и да ме преобърнат ведно с моя сал.

Продължавах да плувам срещу стадото. Когато се изравних на една линия с хипопотамите на левия бряг, един от групата на десния бряг направи кръгом и се насочи точно срещу мен. Беше женска. Може би тя искаше само да премине от другата страна на реката и да последва другарите си, които тъкмо се скриваха в храсталака. Или пък имаше малко, което мислеше, че трябва да защити. Тъй или иначе, но хипопотамът плуваше срещу моя сал с разтворена уста. През изтеклите седмици многократно бях минавал край такива животни. Те винаги ме наблюдаваха с любопитство или отегчение, понякога изобщо не ми обръщаха внимание — също като крокодилите. Но даже и на сън не можех да си представя, че един хипопотам може да развие такава бързина, каквато тази женска демонстрираше сега пред очите ми. Изглеждаше, че нищо на света не би могло да я спре. Вдигнах пушката и стрелях от двете цеви във водата. Да стрелям по женската не се решавах. Защото ако не я убиех, а само я ранех...

Хипопотамът се уплаши и изрева, потопа се под водата и отново излезе на повърхността. После доплува по-близо. Приличаше на истинско нападение... Извадих от пушката една от празните гилзи и поставих нова. Един куршум за ловна пушка... Когато животното се приближи на три метра, стрелях в отворената му уста. Куршумът мина през края на небцето и отхвърли назад главата му.

Хипопотамът потъна веднага. Хвърлих се върху сала, вкопчих се здраво за въжетата — и зачаках удара отдолу.

Салът продължи да плува. Два, три, пет метра, десет метра — нищо не се случи. Женската изчезна. Спрях двеста метра по-надолу и завързах котвеното въже за едно дърво. След половин час бях вече достатъчно отпочинал и можах да разтоваря сала и да построя бивака си“.

* * *

Затворих дневника си и го скрих. Според височината на слънцето беше девет и половина или десет часът. Станах и слязох до реката да

уловя обеди си. За примамка поставих на куката малко месо, останало ми от вечеря. Всеки път, щом стръвта потъваше на дъното, някаква риба я изияждаше. Въпреки всичко не можах да хвана злодееца.

Тръгнах да взема пушката си, която бях оставил в палатката. Може би на неделната ми трапеза все пак щеше да има печено. Когато се приближих към палатката, видях четирима туземци да стоят на ръба на една скала над мен. Четирима мъже. Трима от тях, изглежда, бяха над тридесет, а единият — едва двадесетгодишен. Бях така радостен след толкова време, прекарано в самота, да видя пред себе си хора, че забравих всичко, което знаех специално за туземците в тази област. Аз им махах, виках и те се спуснаха при мене. Бяха туземци от народността „гала“. Носеха ножове, копия, лъкове и стрели. Един от тях беше праметнал на рамото си даже и старовремска пушка, която се пълни откъм дулото. Всички бяха облечени в обичайния „шамах“ — едно парче мръсносиво платно с големина на половин чаршаф, което висеше през рамо. Мъжете, изглежда, бяха настроени миролюбиво и дружелюбно. Те ме съпроводиха до палатката. Тя беше затворена и аз не я открих. Само моят фотоапарат, кухненските ми принадлежности и две карти лежаха пред входа. Наблюдавах как четиримата опипваха всичко с пръстите си. Брадата ми и дългата ми руса коса, изглежда, не им правеха толкова впечатление, колкото бялата ми кожа, ковбойските панталони и ризата в цвят хаки. Аз съм сигурен, че тези туземци бяха чували за съществуването на бели хора, но до този миг още не бяха ги виждали. Предпазливо и със страх те докоснаха с върха на пръстите си моите ръце. Те опипаха също и ризата ми и я разкопчаха, за да видят какво има отдолу. В началото туземците се държаха плахо, но след като задоволиха първото си любопитство, клекнаха на земята и ме загледаха с очакване.

Те ми правеха впечатление на доста самоуверени хора и аз имах неприятното чувство, че ме считаха за натрапник в страната им. Затова трябваше да дам някакво обяснение, каквото те очевидно имаха право да получат. Ако европейец някоя сутрин се събуди и неочаквано срещне в градината си дивак, той без съмнение ще мисли и чувства същото, каквото туземците в Африка мислеха по отношение на мен. В Адис Абеба бях научил няколко думи и изречения амхарски — официалният език в Етиопия — и сега опитах с тях. Но тези туземци не разбраха нито поздрава „денастерлин“, нито която и да е друга амхарска дума.

Те продължаваха да разговарят с мен на своя неразбираем диалект, все по-високо и по-високо, тъй като по всяка вероятност не можеха да направят разлика между глухота и неразбиране. Извадих от джоба си няколко въдичарски куки и установих, че мъжете не знаят за какво служат те. Едва когато им показах найлоново влакно, след като завързах на него една въдица и започнах да подражавам движенията на риба — те, изглежда, започнаха да разбират за какво и как се използват въдиците. Всеки от тях получи подарък по една кука; останалите искаха да разменя срещу хранителни продукти. Най-вече — сол и подправки, захар или мед и брашно. Но каквото и да опитвах, за да им обясня — туземците нищо не разбираха. Или самите те нямаха хранителни продукти, или имаха малко, и затова *не искаха* да ме разберат. Може би пък действително не схващаха какво желая от тях. А не беше възможно също да разчетеш по лицата им техните мисли. Когато на края се отказах и им подарих както куките, така и остатъка от влакното, те дори не изглеждаха изненадани. Туземците очевидно не бяха очаквали нищо друго.

Започнах да размишлявам върху това дали мъжете наистина бяха толкова интелигентни, както вярвах в началото. Когато поставих малко дърва в огнището от предната вечер и ги запалих, четиримата се дивяха на кибрита в ръката ми като на някакво чудо. Подадох им кутийката с пет клечки и те веднага започнаха да ги палят една след друга, докато не им я отнех. Излях последния остатък от кафето си в една чаша, отпих голяма глътка и подадох чашата на един от туземците. Предполага се, че кафето първоначално е дошло от Етиопия, тъй като и днес още в някои области там то расте в диво състояние. Следователно туземците познаваха кафето. Бях любопитен само да видя как щеше да им се услади американското нескафе. Те мълчаливо си подаваха чашата. Лицата им оставаха безизразни. Пиха само двама. Четвъртият изсипа остатъка направо на земята.

Тогава един от мъжете стана, взе фотоапарата ми и започна да го бърника. Аз също станах и поисках да му го отнема. Той отначало се разсърди, но след като останалите го придумаха, пусна апарата. По-късно друг посегна към ножа, който висеше в ножницата на колана ми. Но аз се отвърнах.

Първоначално те се държаха плахо и въздържано като деца. Впоследствие се отпуснаха, станаха доверчиви, по-доверчиви, след

това нахални и на края досадни. Започнах да се чувствавам несигурно. Докато в началото бяха живи и любопитни и разговаряха помежду си, сега станаха флегматични и навъсени. От време на време промърморваха нещо един с друг, но лицата им бяха като безжизнени маски. Колкото и много да копнеех за общество, толкова повече желях сега мъжете да си отидат и да ме оставят сам.

Тъй като туземците не се канеха да си тръгват и възможността да получа от тях един обед или друга някаква храна беше равна на нула, счетох за най-разумно да се погрижа сам за неделното си печено. Но не се решавах да взема пушката си от палатката. Защо — не бих могъл да кажа. По всяка вероятност това колебание ми спаси живота.

На брега, едва на двадесет метра от туземците и от палатката, намерих на всяка от двете въдици, които бяха заложил по-рано, по една риба. Изтеглих ножа си, прерязах хрущяла под хрилете и натиснах главите на рибите назад, докато се счупи гръбнакът. Видях, че туземците бяха станали и ме наблюдаваха. Когато се върнах при тях, те се вторачиха удивени в мъртвите риби. Мъжете заговориха възбудено помежду си, но останаха на местата си. Аз отново ги поздравих усмихнат. Окачих двете риби през хрилете на два счупени клона на близкото дърво и започнах с подчертано нехайство да ги изкормям.

Изведнъж един от туземците пристъпи към мен, като сочеше краката ми. Бях с високите си обувки. Понеже всички мъже бяха боси, първоначално предположих, че той иска да ги вземе за себе си. Туземецът жестикулираше с ръце пред моето лице, като при това говореше високо и с много думи. Отведнъж забелязах, че и другите се бяха приближили и стояха в полукръг около мен. В същия момент първият туземец падна на колене, обхвана с ръце краката ми и ме хвърли назад. След това всичко се разигра много бързо. Най-младият от мъжете ме сграбчи в ръцете си отзад и ме натисна на земята, докато третият вдигна пушката си да ме удари с приклада по главата. Без да иска, четвъртият му попречи, ударът не попадна в целта, а засегна рамото ми. Болка парализира лявата ми ръка, но в уплахата си аз едва я почувствах. Видях четвъртия туземец пред мен да вади нож и бях така ужасен, че можах да извикам само: „Не! Не!“ Като хипнотизиран следях как мъжът вдигна ръката си с подобния на кинжал нож и само наполовина ми се удаде да отблъсна удара с лакът. Усетих как острието се врязва в лявата ми страна. Болката не беше толкова силна.

Фактически аз не почувствувах нищо друго, освен парене. Също като че ли ножът само ме беше одраскал. Едва когато го изтегли разбрах, че въпреки всичко беше се забил дълбоко.

Учудвах се, че е толкова лесно да се умре. Усещах да тече кръв и виждах ризата си да почервенява. Видях как ножът отново се издигна...

— Ловци на трофеи! Това са ловци на трофеи! — светкавично мина през главата ми.

Ухапах за ръката мъжа, който ме притискаше на земята, отскубнах се, хвърлих се към онзи с ножа, вдигнах един камък и го запратих към другия с пушката. Сега аз извадих ножа си и започнах като луд да нанасям удари. „Трофеят на един бял щеше да ги направи герои на племето“ — мина ми през ума. Туземците отново се нахвърлиха върху мен. Аз раних едного в рамото, а втори в корема. Останалите двама за момент отстъпиха. Сkochих напред и побягнах към палатката си да взема пушката. Когато отново се обърнах, вече с пушка в ръка, видях как туземците влекат единия от ранените към гъсталака. На края на гората двама от тях се обърнаха и спряха. Мъжът, който беше с пушката, започна да я бърника. Гръмнах два пъти наслуки. Не зная дали улучих някого. Те се хвърлиха на земята и пълзейки, се скриха.

Маймуните крещяха, птиците пищяха. Заредих отново пушката. Постепенно шумът утихна и последва непоносимо мълчание. Ослушвах се дълго, но от направлението, по което бяха избягали туземците, не се чуваше никакъв звук. Ако не беше дълбоката ми рана, целият инцидент би могъл да бъде само лош сън. Приклекнах зад едно дърво, но не се реших да легна, за да спра кръвотечението. В случай че туземците се върнеха, вече не биха рискували открито нападение, а сигурно щяха да се опитат да уредят въпроса от по-далечно разстояние. Наистина те бяха оставили своите копия, лъкове и стрели край моята палатка. Отидох и ги насякох всичките със секирата. Сега те вече разполагаха само с пушката, но аз се надявах, че нямат барут. Опитах да се превържа с ризата си, но нищо не помогна. Раната не престана да кърви и аз чувствувах как топлата кръв се стича по крака ми. Зави ми се свят и ме завладя отчайващ страх, че ще умра безпомощен от кръвоизлив. Чаках близо половин час — туземците не се появиха. Измъкнах колчетата на палатката, разхлабих въжетата и

повлякох надолу към сала палатката с всичко, което беше в нея. След това се върнах още веднъж назад да взема ролейфлекса си, който беше поставен на статив. В случай че умра, исках да оставя някакво известие. Направих две снимки на мястото на битката и със самоснимачката още две на себе си — както товарех палатката на сала. Съвсем бях забравил, че ако загина в каньона моят фотоапарат никога нямаше да бъде намерен и никога нямаше да достигне цивилизацията.

Исках да се спусна по реката колкото е възможно по-скоро, но няхах сила. В полусъзнание оставих сала да плува сам. Молах се дано наблизо няма някой водопад или опасен бързей. Бях неспособен да управлявам сала или да върша каквото и да е, мислех за крокодили и какво щеше да се случи, ако...

От време на време, когато салът подскачаше през бързеите, се стряхах уплашен. Вкопчвах се само по-здраво за него. Той често се блъскаше в скалите и бях измокрен до кости от разпенената вода. Понеже не ми оставаше нищо друго, предоставих на сала да избира сам пътя си. На картите ми не бяха нанесени подробности от речното течение. Въпреки това исках да продължа да плувам до късна вечер, да прекарам нощта на брега и още при изгрев слънце да се впусна отново на път. Исках да оставя зад гърба си колкото е възможно повече километри.

Още рано следобед получих непоносимо главоболие и всичко около мен започна да се върти. Трябваше да спра. Изведнъж забелязах, че на брега стои някой. Като се приближих, видях, че е един приятел, който от Скандинавия се опита с една шестметрова платноходка да пресече Атлантическия океан по Северния път. Това беше преди две години. Оттогава никой не чу нищо за него. Не знаей защо, но съвсем не бях учуден, че го срещам в каньона. Бях просто щастлив, че го виждам. Когато забеляза, че съм много слаб, за да управлявам сала, той ми викна да му хвърля котвеното въже. До брега имаше само пет метра, но въжетото не го достигна. Той нагази две-три крачки във водата, но пак не успя да хване въжетото и аз отминах. Приятелят ми се върна, остави своята съвършено нова манлихерова пушка на една скала и се затича край брега. Надмина ме и отново нагази в реката с обувки, панталони и всичко останало. Този път, щом наближих, той хвана въжетото, изтегли го на брега и го завърза за една скала. Салът ми спря до брега и той

дойде да ми помогне. Повече носейки ме, отколкото подкрепяйки ме, приятелят ми ме отведе на едно сенчесто място и ме положи да легна.

— Този път, изглежда, си бил дяволски близо до възможността да си счупиш главата! — каза той. — Туземци-гала? Колко бяха?

Той не дочака отговора ми.

— Обзалагам се, че щеше да представляваш прекрасен трофей!

Моят приятел ми подаде половин шише уиски, накара ме да отпия една голяма глътка и остави шишето близо до мене на земята. Искях да се осведомя как беше попаднал в каньона.

— Е — усмихна се той, — знаех, че рано или късно ще минеш оттук...

След това каза, че трябва да отиде да вземе пушката си. Видях как се върна и я вдигна. Той още веднъж се обърна бавно и после се отправи към дърветата от другата страна на полянката. Преди да изчезне, той размаха пушката си за поздрав.

Извиках подир него да се върне, но той не се спря.

Колко дълго съм лежал на пясъка, не зная. Но когато станах, разбрах, че всичко е било плод на трескавото ми въображение и че салът ми просто е бил изхвърлен на брега. Никой не беше идвал при мен.

Прецених, че течението ме беше отнесло на около двадесет километра надолу по реката. Обаче знаех, че не беше трудно да се върви пешком край брега. Разтоварих сала и го прикрих в тръстиката на едно блато, по-долу от устието на вливащия се в реката страничен приток. Когато шляпах до бедрата във вода обратно към брега, на десет метра от себе си видях ноздрите на крокодил. Продължих да вървя, като си мислех, че е просто невъзможно да преживея нападението на туземците само за да бъда изяден веднага след това от крокодил. Изкачих се на високия бряг и се огледах: крокодилът още лежеше на същото място. Така ми се виеше свят, че едва разбирах какво върша. Действувах като в транс. Не бях в състояние да мъкна вече цялото си имущество. Затова скрих по-голямата част от него под няколко храсти близо до брега. Със себе си, на издигнатото около тридесет метра над реката плато, взех само палатката, лекарствата, малко сушено месо и едно шише вода. Избрах място, което не се виждаше от брега, изсякох със секирата храстите наоколо и опнах палатката. После още веднъж се върнах до реката да намокря ризата си. Макар да не бях гладен,

искаха все пак да си набавя нещо за ядене. Хвърлих въдицата и хванах един сом около пет килограма. Преди да се върна повторно на платото, заличих колкото можах следите си на брега.

Когато дойдох на себе си, беше нощ. Намерих се да лежа на земята пред палатката. Вмъкнах се в нея и заспах.

* * *

По-късно, когато отново бях в Европа, често размишлявах дали през тези дни аз всъщност изпитвах страх или не. Мисля, че не. Но не мога да обясня защо. Разглеждах положението, в което се намирах, като че ли се отнасяше за чужд човек. Може би само с малко по-голямо участие. Единствено самотата ме гнетеше. За пръв път в своя живот се чувствах наистина сам и изоставен. Никога не съм бил силно привързан към моето семейство. Едва поизрасъл под грижите на гувернантка, бях тикнат в един консервативен пансион. След като избягах оттам, аз пътувах винаги сам. Макар навсякъде по пътя да намирах приятели, добри приятели, то без тях никога и никъде не бих се почувствувал изоставен — независимо от това дали се намирах в критично положение или се нуждаех спешно от помощ. Обаче тук, в каньона, беше друго. Не само че бях съвсем сам, но трябваше да се крия, за да не ме намерят. Смъртта щеше да бъде единственият миг в целия ми живот, в който щяха да ми липсват семейството, приятелите, или съвсем просто — хората въобще. Мислех дали нямаше да бъде добре, ако скова един обикновен дървен кръст и го забия в земята, за да отбележа мястото, където щях да умра. Това щеше да бъде единственото, което можеше да остане от мен. За гроб не можех и да мисля. Един или два, най-късно три дена след смъртта ми хиените щяха да се втурнат в моята палатка...

* * *

През дългите нощи, които прекарвах на тъмно, мислех за своя живот и за това какво бях направил с него. През ума ми минаваха много и несвързани сцени. Забележителни и маловажни, редки и

всекидневни преживявания, се появяваха в един танцуващ калейдоскоп — неща, които отдавна, отдавна бях забравил, така че ми се струваше да принадлежат на някакъв друг свят. Сетих се за задоволството, което изпитах, когато с една малка лодка достигнах пристанището след прекарана силна буря в открито море. Спомних си великолепно чувство, което изпитвах в Париж, когато ми предложиха добре платена работа и аз отказах — просто защото предпочетох да си пробия по-нататък път в живота като художник. (И след този ден аз като че ли наистина имах малък успех!) Спомних си деня, в който реших да се откажа от следването в медицинския факултет, реших да не поемам търговията на моите родители, а вместо това да се скитам по света. Спомних си снежната буря, която трябваше да преодолеея, когато прекосяхах Лапландия със ски, и от която се измъкнах жив само защото случайно открих една запустяла хижа в гората. Сетих се за онова, което чувствах, когато отново дойдох на себе си, след като веднъж при плуване под вода с дефектен кислороден апарат изгубих съзнание на тридесет метра дълбочина и бях измъкнат и качен на лодката от един приятел. Спомнях си за хора, които бях срещал, и за страни, които бях посещавал. Мислех за родителите си и се мъчех да отгатна какво правеха точно в този момент. Дали бяха поканили на гости приятели, дали бяха на почивка? Размишлявах за това какво биха казали моите приятели, ако можеха да видят в какво затруднение се намирам. Техният коментар сигурно би гласял така:

— Не те ли предупреждавахме винаги?

Но те без съмнение щяха да тъжат за мен.

Не съм циник, обаче възможността да бъда оплакван ме развесели. Добре е в подобно положение да знаеш, че не съжаляваш за нищо на този свят и че имаш желанието — ако може така да се каже — да изживееш още веднъж по същия начин своите дни. (Най-честно казано, така мисля и аз.)

Съжалявах само за едно: нямаше да мога вече да осъществя истинската мечта на моя живот — да обиколя света с една малка, дълга само десет метра платноходка.

* * *

Имах една свещ, която от време на време запалвах и отново гасех — това ми действуваше успокояващо. Правех бележки в дневника си и пишех писма...

Но аз много добре знаех, че дори ако един хеликоптер прелети каньона или някой се спусне надолу по реката, за да ме търси, положително нямаше да ме открие. По време на пътуването си рядко пуших. Сега прекарвах времето си в писане и пушейки цигара след цигара. Продължавах все още да се боря срещу изпадането в безсъзнание. Имах чувството, като че ли трябва светкавично да умра. Страхът, че няма никога да се събудя, ме възпираше да заспя. Вписах в дневника си:

„Може би само на този свят човек има възможност да избира собствения си жизнен път. Може би на онзи свят животът почива още по-твърдо на принципите на колективизма, а индивидуалността е само половината от съзнателното съществуване на един шизофреник“.

Температурата ми се покачи и аз започнах да фантазирам. Обзе ме чувство на боязливо страхопочитание. Няколко пъти ми се стори, че чувам да се говори, и извиках:

— Ало! Кой е там?

Гласът ми звучеше съвсем чуждо. Понеже не получавах отговор, разбрах, че с мен се подиграваше треската. Сънувах най-фантастични неща. Говорех с най-различни хора. Някои от тях изобщо не бях срещал, други познавах само бегло. Но истински не можех да разпозная никой. Спомням си един сън, в който се появи висок млад мъж. Сигурно го бях виждал някъде в действителност, но просто не мога да се сетя къде. Сънувах, че се приближи до палатката ми и каза, че етиопското правителство е научило за нападението върху мен и е пожелало да изпрати спасителна експедиция. Тъй като по всяка вероятност щели да минат два или три дни, докато пристигне групата, той избързал напред, за да ме намери и приготви всичко за отпътуването ми. Носеше добре комплектувана санитарна чанта и превърза с вещина моята рана. След това извади куп вестници от пътната си чанта, за които допускаше, че ще се интересувам. Понеже не исках да го разочаровам, четох и дори разисквах с него за събитията, които се бяха случили по света и които той считаше за изключително важни.

По-късно ме посети една дама, една много добре изглеждаща жена. Тя беше по-скоро ексцентрична, отколкото елегантна. Трябваше да е на около тридесет години. Носеше костюм и беше силно гримирана. Гримът се разтапяше от топлия и влажен въздух. Бях така изненадан да я видя, че не можех да продумам. Тя се наведе, разтвори москитната мрежа и каза, че се надява да извиня нейното любопитство. Научила случайно за моето нещастие, докато самолетът ѝ имал престой в Адис Абеба. Тя мислеше, че всеки би ме съжалил, и заяви, че за нея било романтично и авантюристично приключение да ме види тук в джунглата, преди да ме върнат отново в цивилизацията. Не помня вече какво стана после, но точно си спомням колко чудновато се чувствавах.

* * *

През третата нощ за първи път чух хиени да вият наоколо. Сигурно бяха съвсем наблизко. Въпреки че пушката ми беше винаги готова, не се решавах да стрелям от страх, че туземците ще ме чуят и ще открият скривалището ми.

Хиените могат да вият, да се кикотят, да стенат, да грухтят, да ръмжат, да реват.

Хиените могат да вдигат ужасен шум, шум, който е невъзможно да се опише, шум, който може да те накара да полудееш...

Вярвам, че има още само едно-единствено място, където могат да се чуят същите звуци, същите зловещи тонове — женското отделение на една лудница!

Хиените будят отвращение!

Хиените са страхливи и все пак опасни.

Те са плахи и въпреки това дръзки.

Те имат челюсти като стоманени клещи.

Хиена може да се промъкне в хижата на туземец и да открадне бебче.

Хиена може да нападне крава, когато се отелва, и да забегне с теленцето.

Хиена може да пропълзи във ферма и да разкъса вимето на някоя крава. Щом кравата побегне, полудяла от болки, хиената тръгва бавно

след нея, за да застигне своята плячка едва тогава, когато рухне поради загубата на кръв.

Хиена може да дойде в бивака ти, да легне край огъня и просто да те наблюдава, като че ли е твое куче.

Хиена може да те нападне, докато спиш, и да ти отхапе половината лице...

Може би това беше някой от моите трескави сънища, може би беше действителност. Не мога да кажа със сигурност дали наистина ги видях. Те дойдоха следобед. Първо само една. Тя пълзеше, заобикаляйки през храстите, и хвърли случаен поглед към палатката. После към нея се присъединиха и други. Те идваха насам в тръс и лягаха като дългокраки кучета в полукръг, отдалечени едва на десетина метра от мен. Хиените мълчаливо ме наблюдаваха. Те въобще не помръдваха. Не изглеждаха нито зли, нито опасни. Те чакаха, просто чакаха...

Мъчех се да разбера защо хиените не бяха дошли по-рано. Два пъти промуших пушката си през москитната мрежа и исках да стрелям, но всеки път изчезваха като призраци. Те редовно се появяваха на здрачаване, за да поемат нощното си дежурство като болногледачи.

Състоянието ми се влоши. През следващите дни трябва повечето време да съм лежал в безсъзнание. Идвах на себе си само за миг. Веднъж, когато се събудих, намерих се на брега на реката да пия вода. Никога не можах да си спомня кога и как съм допълзлял дотам. Колко ли дни бяха изминали от нападението? Осем, девет или десет?

Никога няма да науча точно. Но една сутрин се събудих и почувствувах, че треската е минала. Започнах бавно да разбирам, че отново имам шанс да се измъкна от каньона. Мислех, че е по-добре, ако остана още известно време и почакам, докато оздравея напълно и събера малко сили. Но тъй като запасът ми от месо се беше развалил, трябваше да отида на лов независимо от туземците, които сигурно се намираха наблизо. На края реших да остана поне два дни, да ловя риба или да се опитам да хвана нещо с примка. Когато обаче подир обед две птици, подобни на кокошка, кацнаха на едно дърво близо до палатката ми, така че, като ги гледах, гладът ми ставаше все по-голям, не устоях. Вдигнах предпазителя на пушката, използвах пред палатката и задебнах птиците, които скачаха от клон на клон. Когато се изравниха в една

линия, натиснах спусъка. За да стрелям, бях седнал и бях облегнал ръцете си на колене. Но слабостта ми беше толкова голяма, че ритането на пушката ме преобърна. Рамото така ме заболя, та помислих, че сериозно съм се наранил. Едва половин час по-късно можах да стана и да видя дали съм имал успех.

Беше като коледен подарък: намерих двете кокошки да лежат една до друга — охранени и тлъсти. Вярвах, че никога в живота си не съм чувствувал толкова голям глад. Веднага започнах да скубя птиците и да ги кормя. Запалих огън и ги изпекох една след друга. Първата изядох веднага — втората оставих за следната утрин.

При последната дневна светлина събрах багажа си и приготвих всичко, за да мога да потегля още на зазоряване. Искях да бъда далеч оттук, ако туземците бяха чули изстрела и ме потърсеха. Макар че бях изтощен от усилията през деня, нощта прекарах почти буден.

Станах, преди да се разсъмне, и докато изтеглях сала от тръстиката и се връщах на брега, подплаших стадо речни свине. Едно прасе бягаше право срещу мен и за малко не ме блъсна. То тичаше така бързо, че едва успях да вдигна курока. Стрелях тъкмо когато минаваше край мен. То се преметна. След като със сетни сили го замъкнах на сала и го вързах здраво, храната ми за една седмица беше осигурена.

Пренесох палатката си на борда, прибрах екипировката си от скривалищата край брега и опаковах отново всичко във водонепроницаемите варели. Тогава отблъснах сала в средата на реката и продължих пътуването си.

Горният Син Нил има наклон от хиляда и двеста до хиляда и четиристотин метра в продължение на петстотин мили. Това е разстоянието между езерото Тана и суданската граница. През първите седмици не срещях толкова много водопади и бързеи, както очаквах. Но колкото по-нататък отивах, толкова по-големи ставаха трудностите. На два пъти ми се наложи да разглобявам сала и да пренасям едно по едно стеблата край непроходими водопади. Под тях отново ги свързвах и продължавах пътуването си.

Често трябваше да разтоварвам целия си багаж и да оставям сала, вързан на котвеното въже, сам да преплава опасните бързеи на реката. Когато стигнех място, където водата отново се успокояваше, завързвах сала край брега, връщах се четири-пет пъти назад и пренасях багажа. Затова разстоянията, които преминавах за един ден, бяха най-различни: понякога изминавах само петстотин метра, понякога двадесет и пет километра.

Няколко дни нямах късмет в лова и риболова и запасът ми от билтонг се свърши. Бях гладен. Обаче всичко беше като омагьосано: нито една риба не искаше да клъвне, а дивечът се плашеше. Когато минавах един завой на реката, видях няколко газели да изчезват в храсталака. Веднага се насочих към брега. И макар да пропълзях извънредно предпазливо към тях, те ме подушиха и побягнаха далеч от реката. Газелите се спряха на един хълм, обрасъл с гъсти храсти.

Реших да го заобиколя, за да мина срещу вятъра, и така отново да приближа до тях. Аз действително успях да ги изпреваря, като през цялото време не откъсвах поглед от газелата, застанала на върха на една скала. Но когато се приближих, всички животни като че ли потънаха в земята. Кръстосвах хълма насам и натам през трънливите храсти, но не можах да намеря и следа от тях. Тази гонитба продължи около час и половина. Чувствувах се толкова изморен и изтощен, че преди да се върна към реката, реших първо да си почина. Полегнах в коритото на пресъхналия поток в подножието на хълма, в сянката на надвесена скала. Протегнах се унило. Трябваше да призная, че не се чувствувах добре. Бях ужасно отслабнал след последния тежък, току-що преминал пристъп на малария, при който изразходвах почти всичките си запаси хинин. Останали ми бяха само единадесет патрона, а наблизко, изглежда, имаше туземци. Преди два дни видях няколко стълба дим, които се виеха над една тераса от лявата страна на реката. Струваше ми се, че нямам големи изгледи да се измъкна със здрава кожа от каньона. Щяха да ме пипнат или туземците, или крокодилите. Не знаех кои да предпочета. Надявах се обаче, че така или иначе всичко ще свърши бързо — бързо и без болка. Може би в крайна сметка крокодилите все пак бяха за предпочитане...

Играех си с пясъка, в който лежах. Шепа след шепа го оставях да изтича през пръстите ми. Просто не можех да намеря сили да стана и да се върна при сала. Изведнъж видях в пясъка едно камъче, което, макар и да не лъщеше, имаше цвета на злато. Посегнах, но не можах да го достигна. Камъчето се намираще малко по-далече, а аз бях доста уморен и безразличен, за да направя по-голямо усилие. Но продължавах да го разглеждам.

Едва след няколко секунди разбрах значението на онова, което виждах. Просветна ми като през мъгла. Почувствувах как пот изби по цялото ми тяло. Търках очите си. Струваше ми се, като че ли някой се е скрил зад гърба ми, като че ли някой искаше да ме постави на изпитание. Огледах се. Бях сам. Най-сетне запълзах на четири крака към камъчето и го вдигнах.

Злато?

Да, беше злато! Без никакво съмнение!

Не можех да повярвам. Претеглих късчето на ръка — за големината си беше тежко. Извадих ножа си и с върха му зачовърках в

метала. Той беше доста мек и под горния матов слой блестеше.

Страхувах се! Страхувах се от това, че всичко можеше да се окаже сън. Или пък плод на трескавата ми фантазия. Стиснах здраво камъчето в ръка от страх, че изведнъж може да се превърне в нищо. Бях се занимавал някога във финландска Лапландия с промиване на злато. Наистина това беше преди две или три години, но аз още си спомнях много добре как изглежда промито злато и как трябваше да го търся. Парчето, което държах в ръката си, имаше приблизително формата и големината на фъстък. Умората ми се изпари. Като трескав започнах да пълзя наоколо и да търся други златни зърна. Съвсем близо до мястото, където лежеше първото късче, намерих още няколко по-малки и след това видях, че навсякъде в коритото имаше злато. Едро колкото песъчинки. Съблякох ризата си и нагребях с двете си ръце толкова пясък, колкото можех да нося. Пренесох товара до реката, взех тигана и започнах да промивам пясъка край брега.

По времето, когато промивах злато в Лапландия, разполагах с безупречно, оригинално съоръжение: корита от различни големини и форми, пипети, лъжички и прочее. Сега разполагах само с един плитък ламаринен тиган. Твърде скоро разбрах, че е доста трудно и че се губи много време за промиването на златния прах от пясъка. Затова започнах да избирам само най-едрите златни зърна от тигана, а останалото хвърлях. Веднага, щом промив пясъка, побързах отново към потока. Отначало се върнах на старото място с намерение да взема пак един товар пясък, но след това реших да действам другояче. Продължих нагоре по коритото на потока, като на всеки петдесет метра проверявах пясъка. Навсякъде намирах следи от злато. Едва след две мили следите прекъснаха. Обърнах се и тръгнах надолу, като пак на всеки петдесет метра вземах проби: процентът на златото в пясъка ставаше все по-малък.

Колкото повече приближавах към страничната долина и каньона, толкова по-малко злато намирах. Чак когато изкачвах за трети път коритото на потока, забелязах, че всичкото злато по всяка вероятност беше довлечено от няколко съвсем малки вадички. Те изтичаха от един и същ планински масив и имаха вода само в разгара на дъждовния период.

Междувременно беше станало късно. Върнах се с втори товар пясък при реката. Опнах палатката си, промив пясъка при последната

светлина на здрача и си легнах.

През тази нощ спях лошо и сънувах много. Веднъж почти се събудих напълно объркан: насън бях видял някакъв невъобразимо богат златен залеж. Където и да разриех пясъка в коритото на потока, навсякъде се показваше пласт злато. Истинско, чисто злато. Беше като кошмар. Вдигах камъни — и те бяха от злато. Преобръщах скали — също от злато. Тичах като луд наоколо. Навсякъде, където се обърнех, не намирах нищо друго, освен злато. Налегна ме отчаяние. Погледнах към една стръмна, висока скала — злато! Бях открил злато. Но много злато! Извънредно много! Ако всичкото се появеше на световния пазар, цената му щеше да спадне безкрайно. То нямаше да бъде по-ценно от оловото или медта, или кой и да е друг метал.

Когато открих, че всичко беше само сън, почувствувах голямо облекчение. Но тогава се сетих, че наистина бях промивал злато. Лежах спокойно известно време, като се опитвах да възпроизведа събитията от изминалия ден. Да, аз бях намерил злато, бях го промивал и както сега си спомних, го бях събирал в едно шише. Колебливо посегнах в тъмното. Вече не вярвах, че шишето съществува. Всичко ми се струваше чиста фантазия. Но тогава го взех и чух как златните зрънца се удържаха в стъклото. Потърсих кибрит и запалих една клечка. Взирах се в шишето, докато огънят ми опари пръстите.

Може ли в будно състояние да се сънува?

Беше нощ, но полянката пред палатката блестеше на лунните лъчи. Издатините по стените на каньона, храстите и дърветата се открояваха с чудна яснота на тъмния фон. Лунната светлина изглеждаше така осезаема и плътна, та човек имаше чувството, че може да я пипне. Тя падаше на снопове върху скалите и храсталаците наоколо. Облякох се, взех пушката си и излязох навън. Реката събираше светлината върху своите къдрици и създаваше впечатлението, че блестят милиони пръснати диаманти. Мъртва тишина. Никакъв глас на птица, никакъв повей, никакво ромолене на вода. Вървах през лунната светлина като през ледена огнена мъгла.

Не мога вече да си спомня какво всъщност очаквах да намеря отвън и защо се върнах среднощ при потока. Нямаше нищо за гледане. Пресъхналото корито приличаше на всяко друго. Катерех се по скали и се провирах през храсталаци. Най-сетне легнах на пясъка под малката

издатина на скалата, където почивах предния ден, чувствайки се съсипан и отчаян, и където намерих голямото късче злато.

Изведнъж започнах да разбирам пълното значение на своето откритие. Също и възможностите, които то ми предлагаше.

В своя живот досега не беше ставало нужда да се грижа за пари, защото винаги — или почти винаги — разполагах с толкова, колкото в момента ми бяха необходими. А претенциите ми не бяха големи. Освен това бях израсъл в среда, в която никога не можех да разбера какво значи да се бориш за своето препитание. Когато напуснах дома си и без всякаква финансова поддръжка от страна на родителите ми или на който и да било тръгнах да пътувам по света, гледах на своята издръжка като на нещо, което е по-добре да предоставя на провидението. И макар обикновено провидението да беше добро, много добро към мен, аз все пак винаги бях зависим от парите.

А сега, с това злато...

Опиянен от него, аз мислех как отсега нататък винаги ще съм в състояние напълно свободно и независимо да отида навсякъде, където желая, когато желая, както желая.

Щях да замина за една или две години за Индия. После щях да си купя в Скандинавия една десетметрова платноходка и щях да обиколя с нея целия свят...

Щях да се запозная с всички кътища на земята, които винаги съм искал да видя: Арктика и Япония. Огнена земя, западния бряг на Аляска и Нова Зеландия...

Играех си отново с пясъка, пусках го да се ръси между пръстите ми и ковах планове...

* * *

Изведнъж се сетих: някога бях чел в една книга от Емил Лудвиг за Синия Нил, че на времето си Етиопия е била главният извор на злато за египетските династии. Днес египтолозите знаят доста точно колко златни мини е имало тогава в Етиопия и по колко злато е давала всяка една от тях. Но самите мини те не успяха да открият. Известно им е само, че златните залежи и мините са се намирали в близост до Горни Сини Нил. Фараоните могли да строят величествени пирамиди с тайни, скрити входове и били истински майстори на лабиринтната архитектура. Но по какъв начин бяха успели да заличат напълно следите към десетки мини, така че те и до днес още не могат да бъдат открити? Какво се е случило с хората? Какво е станало с работниците, робите, които са работили в златните мини? Как са ги накарали да мълчат? Каква е била съдбата на туземците от близката околност, когато годините на египетската окупация са изтекли и войските са били изтеглени? Та туземците, които са живели в тази област, не може да не са знаели за мините! Къде са изчезнали? За това няма нито писмени, нито устни предания. Защо?

През последните столетия цяла редица официални и неофициални експедиции и отделни авантюристи непрекъснато

претърсваха страната, без да открият нещо, което да си струва труда, опасностите или жертвите. Многократно бяха правени опити да се навлезе в каньона откъм Судан и да се напредне срещу течението на Нил. Никоя от тези експедиции, освен тия, които още в първите дни се отказваха от пътешествието, не се завърна. Малцина от авантюристите спасяваха живота си.

Аз размишлявах: ако тука наистина имаше толкова злато, както изглеждаше, вероятно беше мините да са съвсем наблизо. И ако археолозите и египтолозите имаха право — тези залежи трябваше да са извънредно богати.

Възнамерявах да остана тук две или три седмици, за да изследвам околността. Ако през това време само по няколко часа на ден промивах злато, то все пак щеше да бъде достатъчно, за да мога да финансирам собствена експедиция, да се върна тук с научни работници и точно да изучим залежите.

Над реката запълзяха черни сенки — месецът клонеше зад ръба на каньона. Сkochих и тръгнах обратно към палатката.

* * *

На следната утрин се чувствавах слаб и разбит. Сетих се, че от двадесет часа не бях сложил хапка в уста. Заради златото въобще не бях помислил за ядене. Всичките ми хранителни запаси, които още притежавах, бяха една шепа ориз. Запалих огън и сварих ориза с речна вода. След тази закуска, която обогатих с една профилактична доза хинин, заредих пушката си и тикнах два патрона в патрондаша. Другите седем патрона оставих в палатката. Срещу всеки един от тях трябваше да получа колкото може повече месо. Бях се отнасял извънредно пестеливо с мунициите, след като в началото на пътуването половината от моя запас беше попаднал в ръцете на туземците. Но оттогава аз два пъти бях падал в реката, и двата пъти с по дузина патрони в патрондаша!

Нямах сполука и с въдичарските си влакна. Те се късаха толкова често, че сега ми бяха останали само две по десет метра. Не можех да рискувам да ловя риба в открита вода, където реката беше широка и дълбока. Ако се хванеше едра риба, тя можеше още при първия си

опит за бягство да скъса влакното. Затова сега мятах въдицата само в тесни странични ръкави, където можех с късите си корди да държа под контрол всяка риба.

На това място каньонът беше сравнително тесен, реката — дълбока и бърза. Не исках да поставям на карта съдбата на последните си метри влакно и затова заложих половин дузина примки по една добре утъпкана от диви животни пътека. Въпреки че слънцето вече се беше изкачило високо, сновех край брега с пушка в ръка, за да открия нещо за обед. Местността приличаше на хубаво ловно поле. В тинята край брега видях много следи, но през следващите два-три часа на мушката ми не попадна нищо, което да си струваше един патрон. Приказната страна на златото приличаше на изоставена, на мъртва. Може би тук, долу, туземците идваха често на лов...

Когато се връщах, чух далеч от другия бряг на реката да тръби слон. Никъде досега по Синия Нил не бях срещал слонове. Този беше първият и последният, когото чух. Звучеше като предупредителен сигнал. Друго нищо не се чуваше и не се виждаше. В реката нямаше даже и крокодили. Бях сам. Никого нямаше наблизо, никого нямаше в каньона, никого в целия този огромен първичен свят.

В тревата край палатката намерих една доста голяма змия, която, без да съдя по цвета ѝ, приличаше на питон. Хвърлих един камък, улучих я в главата, скочих към нея, притиснах главата ѝ към земята и я разбих с приклада на пушката. Действувах напълно инстинктивно. Бях гладен. Смъкнах кожата на змията, изкормих я и нарязях тялото ѝ на резени. Събрах дърва, взех тигана, който бях използвал за промиване на злато, и изпекох месото, което все още помръдваше конвулсивно от топлината. Нямах никаква мазнина, нямах сол, нямах подправки — но аз жадно гълтах „котлетите“, докато не остана нито един. Остатъка от деня прекарах в носене и промиване на пясък. За вечеря пак нямаше нищо. Питам се какво ще правя, ако и през следващите дни не ми се удаде да убия нещо. Но не стигнах до никакво решение. Бях толкова уморен, че заспах в момента, в който легнах.

* * *

През следващите дни не настъпи никаква промяна. Пропуснах възможността да убия една голяма брадавична свиня. Примките ми останаха непокътнати. Подведох се да ловя риба и действително хванах една. Обаче при втория опит влакното се скъса. Заложих стръв за диви свини: гръбнака, костите и вътрешностите на уловената риба. Знаех, че свините не могат да не забележат тези лакомства, стига само да минат достатъчно близо. Във вътрешностите скрих осем въдичарски куки, всяка от които вързах за плачевните остатъци от найлоновото влакно: влакното пък привързах към едно парче дърво. Всичко това оставих на петдесет метра от палатката — на първата малка полянка. Ако някоя свиня погълнеше куките, тя несъмнено щеше да вдигне достатъчно шум, за да ме събуди. Тогава щях да я подгоня. Влачещото се след нея парче дърво трябваше така да спира бягащото животно, че да мога да го догоня и убия съвсем отблизо. Един патрон трябваше да стигне, *трябваше* да стигне!

Тъкмо бях легнал в палатката, когато чух наблизо нещо да квичи. Идваше откъм направлението, където бях заложил стръвта. Не можеше да бъде свиня. Припълзях наблизо с готова за стрелба пушка и намерих на въдицата един ихневмон — плъхоподобно, голямо колкото лисица животно. Убих го, одрах кожата му и го изядох следващото утро на закуска. Тъй като повечето грабливи животни имат трихини, разрязах месото на малки парчета, пекох го повече от обикновено и на края го сварих. Макар месото да се пече дълго и на силен огън, така че всъщност можеше да се окачества като прегоряло, то още имаше отвратително силен вкус на дивеч и пикоч. През този ден убих и два по-големи гущера. За голяма моя изненада те, противно на очакванията ми, бяха доста вкусни. Следобед една чапла погълна вътрешностите на гущерите, в които отново бях поставил куки. След като я оскубах и отсякох дългите ѝ тънки крака и шията, тя заприлича на коледна пуйка.

Ловът, готвенето и яденето отнемаха дневно най-малко три часа, но рядко се засицах. Осъзнавах иронията на положението, в което се намирах всеки път, когато поглеждах събраното в шишето злато. За няколко минути само можех да промия достатъчно злато, за да съм в състояние да заплатя един великолепен обед с осем блюда във всеки луксозен ресторант по света. Но тук златото не ми помагаше. Колкото и да имах от него — фактът, че постепенно умирах от глад, не се променяше.

* * *

В началото носех безразборно пясък от коритото на потока и го промивах в реката. След два дни вече избирах пясък само от най-богатите „гнезда“ — от пукнатините под плоските и гладки скали, от издълбаните и проядени от водата коритца под малки водопади, от места зад каменни блокове, където през дъждовния период малките водовъртежи бяха отделили финия пясък от златото и по-едрите камъчета. На тези места се беше събрало повече злато. Един път намерих в малка цепнатина на едно скално корито, дълбоко около шестдесет сантиметра, злато и пясък в отношение, едно към четири. Случаят ми помогна да направя и друго откритие. Веднъж откъснах парче мъх от една седловина край брега на потока. Под него лежаха двете най-големи късчета самородно злато, които въобще намерих през цялото време. Като изтърсих мъха, паднаха още няколко по-малки парченца. В първия момент не можах да намеря обяснение. След като продължих да търся, открих под целия килим от мъх златни зърна и дребни кварцови камъчета. Допускам, че в малките и плитки седловини край коритото на потока и върху по-големите скални отломъци наводнението беше натрупало земя, пясък, кварц и злато. След спадането на водата отгоре им беше поникнал мъх и се беше вкоренил. Следващата година наводнението беше измило и отнесло земята и лекия пясък и в мъха бяха останали да висят като в мрежа само по-тежките камъчета и златото.

Да изтърсвам мъха беше моят най-любим иманярски метод, защото беше най-прост и най-плодоносен. Но за съжаление само след половин ден вече бях освободил всичкия мъх край потока от неговите съкровища.

* * *

Раната ми гноеше. Тя, умората от работата и едно леко, но непрекъснато разстройство бяха причините температурата ми отново да се повиши. Но аз останах. През следващите дни промиването на злато се превърна в чист навик. Изчезна възбудата, изчезна прелестта

от необикновеното. Онова, което остана, беше само физическото усилие. Първоначалната омая премина. Понякога се учудвах защо не захвърля всичко и защо не се опитам колкото е възможно по-скоро да се измъкна от каньона. Това беше съвсем просто — трябваше само да натоваря нещата си върху сала и да се оставя да ме носи надолу по течението. Без каквото и да е въодушевление наблюдавах всекидневно увеличаващия се златен прах. С всеки път удължавах почивките между носенето на пясъка и промиването му. Понякога се улавях, че разговарям с пушката си като със стар приятел. Щом проумях какво означава това, обхвана ме паника.

— Златото изобщо няма да те пусне! — пророкувах си сам.

— Това място е проклето и ти не трябва да стоиш нито ден повече тук!

Но аз винаги намирах нови и нови предлози, за да не тръгна. Един път откривах сутрин по-лоши признаци на дизентерия, отколкото обикновено, друг път вечер попадах на ново „златно гнездо“, което считах, че трябва непременно да разработя, или пък — когато веднъж отдалеч забелязах три водни антилопи — си втълпих, че трябва поне да опитам да се сдобия с месо и да се подкрепя, преди да продължа пътуването. В действителност обаче аз бях много слаб и безразличен, за да мога да се приготвя за път. Нощем спях съвсем малко, макар винаги да бях много уморен. Всяко прашене в храстите около моята палатка и всеки по-особено звучащ птичи крясък ме плашеха. Туземци? Бяха ли ме открили? Винаги след това лежах дълго и се заслушвах. Наистина никога още не бях стрелял по тези места, но все пак беше възможно да съм проследен и сега туземците да се намират наблизо, за да припълзят към мен в подходящия момент.

* * *

Веднъж нощем запалих една от последните си цигари. Едва бях смукнал няколко пъти, когато чух силно пляскане в реката и рев на хипопотам. Изгасих цигарата, взех пушката, затворих палатката и запълзах към брега. Надявах се, че хипопотамите ще излязат на суша, за да се хранят. Сигурно беше възможно да убия някой от тях от най-близко разстояние. Куршумите за ловна пушка действуват като забранените патрони „дум-дум“. А моите куршуми бяха дори от по-голям калибър и с по-силен заряд. Един-единствен хипопотам би ми доставил толкова сушено месо и мазнина, че с тях бих преживял цял месец. Но не можах да открия никакъв хипопотам — животните бяха преминали или нагоре, или надолу по реката. След напразното търсене се върнах при палатката. Едва легнах и мравки ме покриха от глава до пети. Ухапванията им боляха като убождания с нажежени игли. Разтворих москитната мрежа, изскочих навън, бързо съблякох дрехите

си и се завъргалях по земята с надежда да размажа термитите. Но даже когато разкъсвах телата им, те оставаха впити с клещите си в моята кожа. Запалих огън, за да изчистя от себе си нахалните насекоми и за да видя откъде бяха дошли. Мравките бяха големи и кафяви. Вътрешността на палатката гъмжеше от тях. Цигарата ми беше прогорила в гумения под на палатката дупка колкото стотинка. През тази малка дупка беше нахлула и армията на мравките. На няколко пъти направих отчаяни опити да отвоювам палатката си, но след многобройните нови ухапвания по цялото тяло трябваше да се призна за победен.

Болките ме подгониха към реката. Беше тъмно като в рог. Луната още не беше изгряла и студената светлина на звездите падаше призрачно върху околността. Дълбоката река беше мастиленочерна. С твърдото убеждение, че наоколо има крокодили, започнах да подражавам методите на павианите: когато маймуните отиват да пият или да се къпят край брега, те хвърлят камъни и шибат водата с дълги пръчки, за да уплашат крокодилите. Не се решавах да се потопя истински във водата и да се окъпя. Стоях на брега, само с единия крак във водата, готов винаги да отскоча, и се мокрех, за да изстудя горещата кожа. Минаха два часа, докато поотслабнат най-силните болки. Но те преминаха напълно едва през следващите два-три дена, след като измъкнах всички забити в месото ми клещи и глави на термити.

Когато се развидели, започнах да чистя палатката си. Беше хладно и взех ризата си, която при моето бягство бях захвърлил пред палатката. Лявата ми ръка още не беше влязла цяла в ръкава, когато усетих убождане и бързо увеличаваща се болка. Смъкнах отново ризата си. На земята падна един скорпион. Той беше много малък, но отровата му в никакъв случай не съответствуваше на неговия ръст. Първоначално исках да обгоря убоденото място. Но за да нагорещя острието на ножа, трябваше да запаля огън, а това би отнело много време. Един дълбок разрез направо през убоденото щеше да бъде достатъчен. Само след петнадесет секунди изтичащата кръв изми отровата от раната. Болките обаче продължаваха и половин час по-късно отокът около мястото на убождането се беше разпрострял по цялата ръка от лакътя нагоре. Зави ми се свят — трябваше да легна. Скоро отокът изпълни цялата ямка под мишницата ми. Забелязах леки

признаци на парализа в лявата половина на тялото си. Изглежда, като че ли всичко се беше обявило срещу мен, като че ли моят край настъпваше безвъзвратно.

Сетих се за предупреждението на един възрастен германец, който беше прекарал живота си в Източна Африка и Етиопия:

— Синият Нил няма доброволно да разкрие своите тайни и богатства. Той има всички възможности да се отбранява срещу нашествениците. Той се охранява също така добре, както митологическият подземен свят на гърците. Като почнем от огромните гуцери-дракони и стигнем до най-малките насекоми — всички те са готови да те погубят...

Почти винаги в джунглата онова, което те поваля, е неочакваното! Да, най-неочакваното...

Само героите от филми и приключенски книги биват разкъсвани от лъвовете, смазвани от слонове или прегазвани от разярени биволи. В действителност много по-вероятно е да те убият микроби, които разяждат червата в живото ти тяло. Или пък се одраскаш на един бодил и да умреш от отравяне на кръвта. Или от ухапването на един въшлив павиан. Или от убождането на някакъв смешно малък скорпион, вмъкнал се в твоята риза.

Нямах никакви лекарства, с които можех да си помогна. Следователно не ми оставаше нищо друго, освен да легна и да чакам. Мислех за Европа и за живота там. Струваше ми се нещо отдавна минало, някакъв призрачен сън и всекидневната непрекъсната работа, и постоянното, апатично еднообразие на хората. Всички тъпчат на едно място и въпреки това всеки тича по собствените си работи...

Почти не вярвах вече, че такъв живот изобщо съществува. Изведнъж ме завладя ужас: дали аз все още наистина живея? Може би бях тежко болен и бълнувах. Може би всичко това беше глупава самоизмама, породена от трескавото ми състояние... Може би аз въобще не бях промивал злато, а все още лежах в безсъзнание в палатката, ранен от туземците. В нападението им не можех да се съмнявам — загноялата рана в лявата ми страна беше едно болезнено доказателство!

Или аз изобщо не бях вече жив? Или се намирах само в някакъв вид трайна хипноза, или бях изпаднал в транс?

Беше слънчев ден. Размишлявах дали обърканите ми мисли не са първите признаци на лудостта. Не намирах отговор. След малко заспах. Когато по-късно се събудих, имах висока температура. Отново отидох до реката, измих се и зложих последната си въдица.

Вече не водех редовно дневника си. Днес — не зная точно дали на шестия, седмия или осмия ден, след като почнах да промивам злато — чух вечерно време барабани. Първоначално не можах да разбера дали не си въобразявам това. Но думкането продължи. За късо време чух даже да се пее. Беше някакво монотонно пеене в непозната тоналност и със своеобразен ритъм. Макар напорите на вятъра да прекъсваха пението, то не можеше да се отрече. Същия следобед, за първи път по тези места бях стрелял с пушката си и убих две токачки. Туземците сигурно бяха чули изстрела. Не можеше те да са много далече: допусках, че се бяха разположили някъде на първата тераса. Вероятно не бяха успели да се спуснат долу в каньона на дневна светлина и сега възнамеряваха да прекарат нощта там, където ги беше сварила тъмнината. На следното утро те сигурно щяха да ме открият бързо. Но защо пееха? Защо биеха барабаните? Искяха да ме предупредят ли, или идваха с мирни намерения? Или пък бяха толкова сигурни, че не мога вече да им убягна? Може би празнуваха в аванс?

Трябва да беше около десет часа вечерта, когато прибрах нещата си. Сгънах палатката и в тъмнината пренесох всичко на сала. При разузнаването на местността през втория ден от моето пристигане бях видял, че на два и половина километра надолу по течението голям бързей прегражда реката. Реших веднага, щом изгрее луната, да доплувам до него със сала. Искях да го закотвя малко преди бързея, при зазоряване да разуча най-добрия път за преминаване, незабавно да премина и после да продължа пътуването. Искях да съм изминал колкото може повече километри, преди туземците да открият мястото на моя лагер. Приклеках зад един храст на брега до сала, държах пушката готова за стрелба и зачаках да изгрее луната.

Сигурен съм, че щях да дам с голяма радост всичкото си злато само ако имаше някаква възможност някой или нещо да ме придвижи десет мили надолу по реката.

Колкото и да изглежда невъзможно, трудностите непрекъснато се увеличаваха: един подир друг следваха големи наклони, запенени, подскачащи бързеи и различни водопади.

Веднъж бях изхвърлен във водата, когато салът ми се блъскаше в стърчащите скали на буен бързей. Попаднах във водовъртеж, измъкнах се от него и за щастие, когато изплувах в спокойния вир след бързея, салът се оказа съвсем близо до мен. Друг път се спънах на брега, докато прекарвах през редица малки прагове вързания за котвеното въже сал — с целия багаж върху него. Краят на въжето се изплъзна от ръцете ми и салът заподскача сам надолу по реката с голяма скорост. Без екипировката си бях загубен. Без сал, пушка и сечива изобщо не можех да се измъкна от каньона. Щеше да бъде най-добре да се застрелям веднага, но пушката ми се намираше здраво завързана на сала. Започнах да тичам. Салът беше по-бърз от мен и разстоянието помежду ни постоянно се увеличаваше. Ето, салът се изгуби зад следния завой. Аз бягах през храсти, спъвах се и падах. Тръни разкъсваха кожата ми, клони шибаха лицето ми. Катерех се и прескачах през скали, газех през плитка вода и обрасли в тръстика блата. Достигнах завоя само за да видя как салът се понесе по следващия бързей. Не можех да си поема дъх. Бях толкова изморен, че ми идеше да се тръшна на земята. По лицето ми се стичаха сълзи.

— Защо? — питах се аз. — Защо трябваше да ми се случи и това? С какво го бях заслужил?

Ако пушката се намираше при мен, щях да се самоубия на място!

Окопитих се и побягнах нататък. Рамата ми отново започна да кърви. Нямах вече надежда да настигна сала, но продължавах да тичам — сега не отчаяно, а почти с безразличие. Не мислех за нищо, само следвах инстинкта си. Някак си се бях примирил с положението.

Усещах как кръвта се стича по крака ми. На триста метра пред мен салът се скри зад някакви скали. Пак ме завладя възбуда. Аз, само аз бях виновен, че попаднах в тази безизходица — идеше ми да крещя, да се набия от яд.

Изведнъж зад близкия завой видях, че салът ми беше застанал по средата на един бързей, заклещен между две скали и полупокрит с пяна. Трябваше да скоча в реката на известно разстояние преди сала, да преплувам до него по течението през бързея, да се кача върху му и да го освободя от прегръдката на скалите.

Но преди още да бях скочил във водата, салът сам се освободи. Понеже бързеят беше дълъг и плитък, той спира и тръгва още няколко пъти. Аз тичах подир него, без да мога да си поема дъх. Вирът след бързея беше дълъг най-много сто метра и после отново следваха редица малки прагове. Когато стигнах средата на вира, бях изпреварил вече сала, който, тъкмо преминал бързея, сега плуваше към мен по средата на реката. Скочих с дрехите във водата и заплувах напърно към него. Случайно бях определил точно скоростта на течението и достигнах сала десет метра преди следващия бързей — точно преди силната струя на водата да го всмукне. Когато погледнах назад, видях, че двата крокодила, които преди малко лежаха на отсрещния бряг, бяха изчезнали. Качих се на сала и той се понесе надолу по бурната вода. В сравнение с последния половин час всичко, което сега евентуално можеше да се случи, щеше да изглежда като детска игра! Бях прещастлив. Струваше ми се, като че ли салът ми беше върнал отново живота. Макар че нито имах сила да го управлявам, нито да го отблъсквам от скалите — чувствавах се сигурен! Спасен!

Новата ми увереност постепенно се изроди в лекомислие. Не се придържах повече към правилото предварително да проучвам особеностите на реката, което досега правех най-добросъвестно. Чуех ли пред себе си бучене на вода, определях само по силата на шума дали мястото е опасно или не. Обикновено в повечето случаи се впусках направо и преминавах. Понякога осеяните с каменни блокове, разклонени и пълни с водовъртежи бързеи изглеждаха просто непроходими. Тогава затварях очи и предоставях на сала да избира пътя си. С никоя лолка на света не бих се решил на подобен експеримент. Със сала обаче се случваше същото, както и с малките платноходки, с които през миналите години предприемах по-дълги

пътувания: той се справяше с всичко. И аз започнах да го обичам и да му се доверявам като на изпитан приятел.

Пътем ми се удаде възможност да убия една млада дива свиня. Следователно храната ми за следните три или четири дена беше осигурена. Отделните дни отдавна вече не играеха никаква роля. Само изминатите километри имаха значение. Никога не знаех къде точно на картата трябваше да нанесе мястото на моя лагер, при все че мащабът ѝ беше извънредно едър. Много рядко бях действително наясно за точното си местонахождение. А от записките в дневника ми, що се отнася до редовността, имаше още много да се желае.

Пътуването се беше превърнало вече единствено в мъчение. Чувствувах, че няма да издържа още дълго, чувствувах, че бях на края на силите си.

Кога и къде най-после рухнах окончателно, не мога да кажа. Веднъж трябва да съм изпаднал в безсъзнание, плувайки по реката. Когато дойдох на себе си, намерих се ведно със сала изтласкан до брега. Спомням си, че тогава имах треска, но аз не ѝ обръщах внимание. Бях извънредно много уморен и изтощен, за да се грижа за себе си. Обаче пред погледа си постоянно виждах една цел: да изминавам колкото се може повече километри на ден!

Ставах все по-лекомислен. Колко дни щяха да ми бъдат необходими, за да изляза от каньона? Може би само седмица? Може би месец? Беше ми все едно. Времето летеше. Всичко ми се струваше като лош сън. Нощем отново имах кошмари — сънувах туземци, змии, крокодили и огромни чудовища, които ме преследваха. Два или три пъти видях лешояди. Дали в моето трескаво въображение — не се решавам да кажа точно. Те кацаха по дърветата около мен и, изглежда, чакаха. Какво? Моята смърт естествено. Струваше ми се, че ги чувам как се смеят и разговарят. Затова предполагам, че наистина е било съновидение.

Една сутрин не прибрах палатката си и вече не продължих. Останах да лежа там, където бях, като пресмятах какви възможности имам още да се измъкна и да оживея. Беше ми ясно, че не можех да продължавам повече така. Не биваше да се оставям на сала просто да ме носи по течението и неоснователно да се надявам, че до крайната си цел — Судан — нямаше повече да срещна опасни водопади. Това вече нямаше да бъде лекомислие, щеше да бъде лудост!

Трябваше да очаквам по-големи падове, падове, през които никога не можех да преведа сала на късмет.

Не можех да разчитам и на помощта на американския хеликоптер. Наистина американците в Адис Абеба ми обещаха, че ще ме потърсят, ако след определено време не пристигна в Судан. Но можех ли да бъда сигурен, че в този случай ще имам сили да привлека вниманието на пилота върху себе си? Да опна палатката си на широко, открито място, да направя знаме от прът и риза?

Несъмнено с тези средства щях да примамя и всички обикалящи наоколо туземци. Освен това извивките на каньона ограничаваха видимостта, а бучащата вода можеше да заглуши шума от мотора на хеликоптера. По всяка вероятност щях да чуя машината едва в последната минута и ако тогава се намирах далеч от брега, хеликоптерът щеше да прелети, без да ме забележи. Даже и с изстрел по всяка вероятност нямаше да го върна обратно...

Реших да се откажа от пътуването по реката, да зарежа сала и да потърся път за връщане през високото плато на Годям.

Тъкмо това беше най-грешното, което можех да сторя. И днес още никак не мога да проумея как стигнах до това решение. Трябва да бях изгубил разума си. Друго обяснение няма! По това време нямаш сили даже да се държа и няколко часа на крака, камо ли пък да издържа някакъв поход или стръмно изкачване.

Да, трябва да съм се намирал в делириум от треската, когато направих този грешен ход...

Подиробеда на този съдбоносен ден се качих за последен път на сала. Искях да потърся някоя широка странична долина, по която бих могъл да изляза от каньона и да се изкача на платото. Какво се беше случило по-нататък — никога не ще науча. Допускам, че съм изпаднал в безсъзнание.

* * *

Когато се свестих, лежах в една туземна колиба. Наблюдавах ме две малки момчета и две жени. Щом видяха, че отворих очи, те побягнаха навън и в колибата веднага нахлуха други туземци. Както тогава, така и днес не съм в състояние да обясня как се бях озовал от

брега на реката в селото, което се намираше на най-горния ръб на пропастта. Опитах се да разбера нещо от туземците. Но не знаех как да разговарям с тях, а и те не разбираха какво исках. Самият аз днес си спомням смътно някои дребни подробности, обаче не смея да твърдя дали те бяха действителност или фантазия.

Когато се събудих в колибата, видях в един ъгъл натрупано всичкото си имущество: палатката, спалния чувал, бельото, даже котвеното въже.

Беше невъзможно да съм мъкнал дори и стотина метра всички тези неща. Затова допускам, че туземците ме бяха намерили край реката и ведно с целия ми багаж ме бяха пренесли в тяхното село. Срещу подобно предположение говореше споменът ми за това как се изкачвах сам по страничната долина, без багаж, само с пушката, как достигнах горе, как видях стада говеда и туземци и как отидох при тях...

По-възможно и повече за вярване ми изглежда все пак предположението, че нещата се бяха развили така: преди да напусна сала, аз наистина бях замислил изкачването. Но впоследствие съм изпаднал в безсъзнание. Болната ми фантазия е заработила и аз насън съм се видял — сам, без чужда помощ, да изкачвам каньона. Иначе не можеше да бъде. При състоянието, в което се намирах, считам за невъзможно да съм преодолял разлика във височината от хиляда или хиляда и двеста метра, изминавайки без път двадесет, двадесет и пет или тридесет километра.

В съзнанието ми е останала и друга една сцена. Не мога обаче да преценя доколко тя отговаря на действителността. Спомням си, като че ли се бях събудил край брега и гледам — около мене туземци. Те приличаха точно на онези, които ме бяха нападнали. Помислих, че още веднъж съм попаднал в ръцете на ловци на трофеи, и поисках да се защитя. Но се чувствах много слаб — не можех дори да стана. Като светкавица се стрелна през главата ми, че е най-добре да насоча оръжието срещу себе си. По този начин щях да избягна всякакви мъчения или болки. Посегнах към пушката си, но около мен всичко отново притъмня. Единственото, на което още бях способен, беше да изпадна в безсъзнание.

Ако бях в състояние да свържа правилно едно с друго всички тези мними или действително преживени, или пък сънувани събития,

предполагам, че щях да стигна съвсем близо до истината. Но тъй като в моя дневник не намерих никакви записки, които биха могли да хвърлят светлина върху случилото се през тези решителни дни, а няхах и снимки, то спасението ми ще остане завинаги мистерия. Една нерешима както за другите, така и за мен загадка.

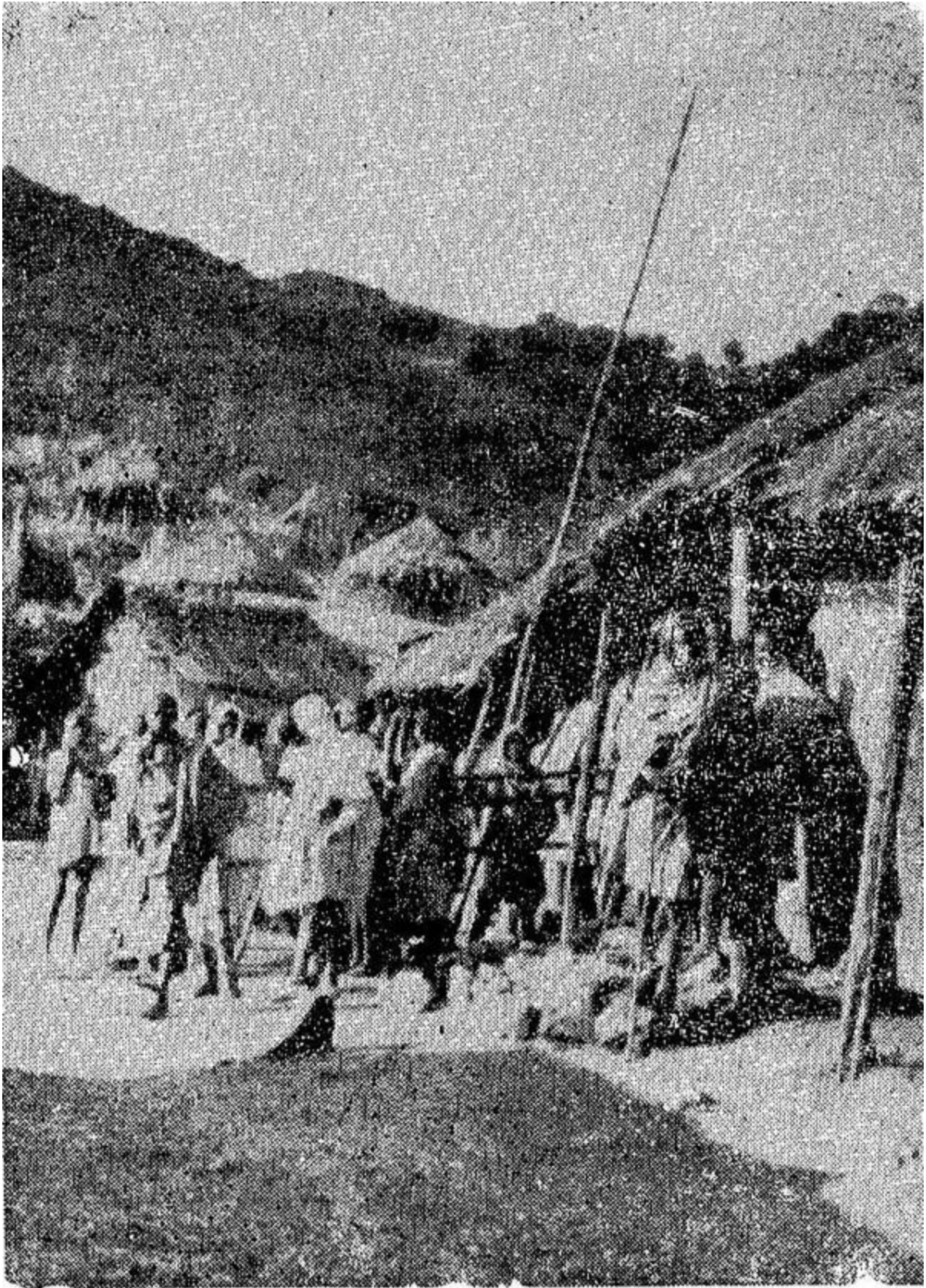
Това, което най-малко мога да си обясня, са мотивите, които бяха накарали туземците да ме отнесат в селото си, да превържат раната ми, да се грижат за мен и да ме хранят. Туземците от тази област са обикновено всичко друго, но не и самаряни. По-скоро трябваше да очаквам, че ще ме убият, ограбят и ще ме хвърлят в реката. Считам за невъзможно да изпитваха съчувствие към мен поради моята слабост. Не мога да твърдя, но допускам, че бяха научили за нападението върху мен. Може би моите нападатели принадлежаха към някое враждебно на тях племе и благодетелите ми се бяха загрижили за мен, понеже бях ранил или дори убил някой от техните врагове.

Най-възрастният от моите доброжелатели беше главатар и врач. Той лекуваше раната ми. В него аз имах неограничено доверие, защото напълно очевидно той ми спасяваше живота. С мене той никога не правеше никакви фокуси, нито пък използваше тайнствени лекарства. Мехлемът, с който намаза раната ми през първия ден, се състоеше от най-различни счукани билки и както показва резултатът — помогна отлично и бързо. За дезинфекция врачът използваше женска урина, която често се употребява от примитивните туземци — не само в Африка, а навсякъде по света — като антисептично средство. За превръзка служеше дълга, тясна, ръчно тъкана памучна кърпа. Освен това старият разбираше и от една от нашите най-модерни, но в основата си прастара терапия: сугестивната (внушението).

Една стилизирана рисунка на моята рана играеше главна роля в неговото лечение. На гърба на кожа, голяма около три четвърти квадратен метър, беше нарисувана яркочервена, подобна на риба фигура, с бял лъчист венец и кафявочерни петна. Две зигзагообразни зацриховани линии обграждаха фигурата. Старият човек продължи да сочи ту фигурата, ту раната ми, докато разбрах, че рисунката на кожата представляваше моята рана, уголемена почти три пъти. След това врачът започна с двете си ръце да прави заклинания върху рисунката. Трябва да призная, че след много кратко време започнах да виждам как фигурата се движи — точно както вероятно се отваряше и затваряше

раната ми. Изглеждаше като че ли обграждащите рисунката линии от време на време се отваряха и затваряха. Раната започна да ме боли и аз заспах.

Когато на другата сутрин се събудих, установих, че белите линии около фигурата върху животинската кожа бяха изчезнали. При всяко събуждане след процедурите през следващите дни от рисунката липсваше по някой детайл. На третия ден центърът на фигурата беше се стеснил и придобил червено-кафява окраска. Същия ден ми свалиха превръзката и за мое удивление раната изглеждаше точно такава, каквато беше на рисунката. Дължината и ширината на истинската рана съответствуваха пропорционално на нейното копие. Формата и цветът бяха съвършено точни. Раната беше престанала да гнои и се беше затворила.

Можех да стана и да направя първата си разходка пред колибата.

* * *

Селището беше малко. Имаше само четиринадесет възрастни и пет деца. Не можах да открия между тях никакво родство, нито пък да разбера кой към кое семейство принадлежи и в коя от четирите колиби живее. Все пак изглеждаше да са четири семейства. Никога досега не бях виждал толкова примитивно съжителство. Всички туземци страдаха от малария и гноящи рани. Тъмната им кожа беше покрита със сиви белези. Брадите и косите на мъжете бяха сплъстени и дълги. Мнозина носеха праметната през рамо тога от кожа на антилопа. Всички имаха ножове, копия, лъкове и стрели. Жените носеха миниатюрна престилка от плетена трева. Това бяха единствените срещнати досега от мен жени, които въобще не знаеха що е украшение. В замяна на това обаче те почти всеки ден прекарваха много часове, за да поддържат прическите си в ред. Туземците не познаваха нито земеделие, нито скотовъдство. Животните, които притежаваха, бяха две мулета и половин дузина полудиви кучета, за които се грижеха не особено. Живееха от лов, но изглежда, че заменяха при някое съседно племе срещу жито кожата и каквото въобще още успяваха да съберат. Примитивните колиби положително бяха построени само за временно пребиваване. Три метра дълги колове бяха забити в кръг в земята и свързани за върховете. Пролуките между тях бяха изплетени с клони и трева. Вътре жилищата не бяха така мръсни, както можеше да се допусне. Имаше четири по-големи „еднофамилни жилища“ и две малки. Аз лежах в едно от малките. Предполагах, че това селище служи само като „летен лагер“. Или по-точно — то беше зимен лагер. По време на дъждовния период през лятото животът тук сигурно не беше възможен. И през сухия период той беше всичко друго, но не и лек. Цялата околност беше изгорена от слънцето: едно изсъхнало високо плато. Колибите бяха скупчени около единствения малък оазис: няколко покрити с прах дървета, бодлив храсталак и една дупка в калта, от която туземците черпеха вода. Около колибите се простираше

също като ограда от бодлив тел висока метър и шестдесет преграда от тръни. В някои метрополии на „цивилизацията“ бях виждал бедняшки квартали, в които съществуваха и по-ужасни условия на живот. Въпреки това не ми беше ясно как тези туземци в Африка могат да живеят тъй радостно и щастливо.

* * *

За мене се грижеха все още денем и нощем. В началото с тази задача се бяха нагърбили по-възрастните жени, а после компания ми правеха двете млади момичета от селото. Направих им малки подаръци — ръчно огледало, ножичка, няколко игли за шев и други подобни, без да размисля до какво щеше да доведе това. Много скоро забелязах, че не беше само благодарността, която караше момичетата да отгатват по очите ми и да изпълняват всяко мое желание.

Пресметнах, че бяха изминали вероятно пет или шест дни, откакто бях напуснал сала. Живеех с тези туземци, хранех се с тях и спях с тях. Дните просто летяха. Лягахме си, щом се стъмнеше, и ставахме сутрин със слънцето. Туземците ме намираха пленителен и аз ги намирах пленителни. Можехме с часове да седим на земята на сянка и взаимно да се наблюдаваме. Очите на мъжете и жените бяха дълбоки. Не се движехме и не говорехме. Беше като сън наяве. Изглежда, всички очаквахме някакво чудо. Но никой не изпитваше разочарование от това, че не се случваше нищо необичайно. Слънцето печеше силно. Чувствуваше се лек ветреца. Някакво животно се беше хванало в капана. Имахме какво да ядем. Нямаше причина да се грижим за утрешния ден. Наблизо играеха маймуни. Цвъртяха птици. Струваше ми се, че по света вече въобще не съществува мъка.

Най-странното обаче беше, че бях загубил всяка представа за времето. То изобщо не играеше никаква роля. Какво беше един час? Една седмица? Месец, година? Учудвах се, че има хора, които не могат да съществуват без програма, без календар-бележник. Стана ми ясно колко малко значение би имал животът ми на този свят в случай, че останех сред туземците. Никой у дома нямаше да научи никога за това и едва ли някой би ме съжалил. Ако останех тук, можех да живея щастливо. Хората, изглежда, ме обикнаха и без да ме познават, без да

бяха видели паспорта ми, без да знаеха откъде идвах и какво възнамерявах да правя.

Една вечер имаше малък празник. Той беше по-различен от всички туземни празници, на които бях присъствувал в Африка. След храна мъжете се събраха около малкия лагерен огън. Поканиха ме да седна при тях. Кратуна с медовина преминаваше от човек на човек. Един от туземците тихо барабанеше по миниатюрна тарамбука и от време на време всички пееха тихо, с дълбоки, престорени гласове.

Жените и децата седяха настрани. Те също пиеха нещо. Нямаше танци, смехове, никаква особена програма или други развлечения. Въпреки това беше празник и аз се чувствах повече у дома си, отколкото на почти всички празници в Европа, в които бях участвувал. За два часа изпих около половин дузина глътки медовина. Не знаех дали беше виновен алкохолът или моето състояние — но ми се приспа и трябваше да си легна.

През нощта се събудих и вече не можах да заспя. Знаех, че се налага да взема решение. Или трябваше завинаги да остана тук, или трябваше, колкото е възможно по-скоро, да се махна. Не можех да протакам решението си — тази вечер старейшината ми бе предложил да взема едно от двете момичета за жена.

Не може да изпробваш съвместния живот с туземци, колкото ти е угодно, и да се откажеш от него, когато вече не ти отърва. В най-късо време моят живот би се преплел най-тясно с живота на тези деветнадесет души. Тогава може би щеше да бъде много късно. Ако останех и един ден разберех, че въпреки всичко не мога да издържа, изборият от мене „свободен живот“ щеше да се превърне в затвор.

На следната утрин извадих багажа си и избрах онова, което щях да взема със себе си. Събраха се около двадесет и пет килограма. Остатъка разпределих между туземците. Подарих им дрехите си, освен две ризи и един ковбойски панталон. Те приеха подаръците, но след първоначалното въодушевление, че за първи път в своя живот имаха възможност да изпробват дрехи, ги сгънаха и прибраха. Те разбраха значението на моите приготовления. Туземците не очакваха награда — не ми бяха спасили живота, за да спечелят пари. Те ме наблюдаваха и обсъждаха нещо помежду си. Изглеждаха разочаровани. Те не можеха да разберат защо исках да ги напусна. Бяха ми предложили всичко. И

всичко, което имаха, деляха с мене. Бяха ми предоставили колиба, предложили ми бяха жена. Те желяеха аз да остана.

Късно следобед старейшината ми обясни чрез езика на жестовете, че ще ми даде двете мулета и двама водачи, които да ме съпровождат в направлението, което бях посочил — на изток.

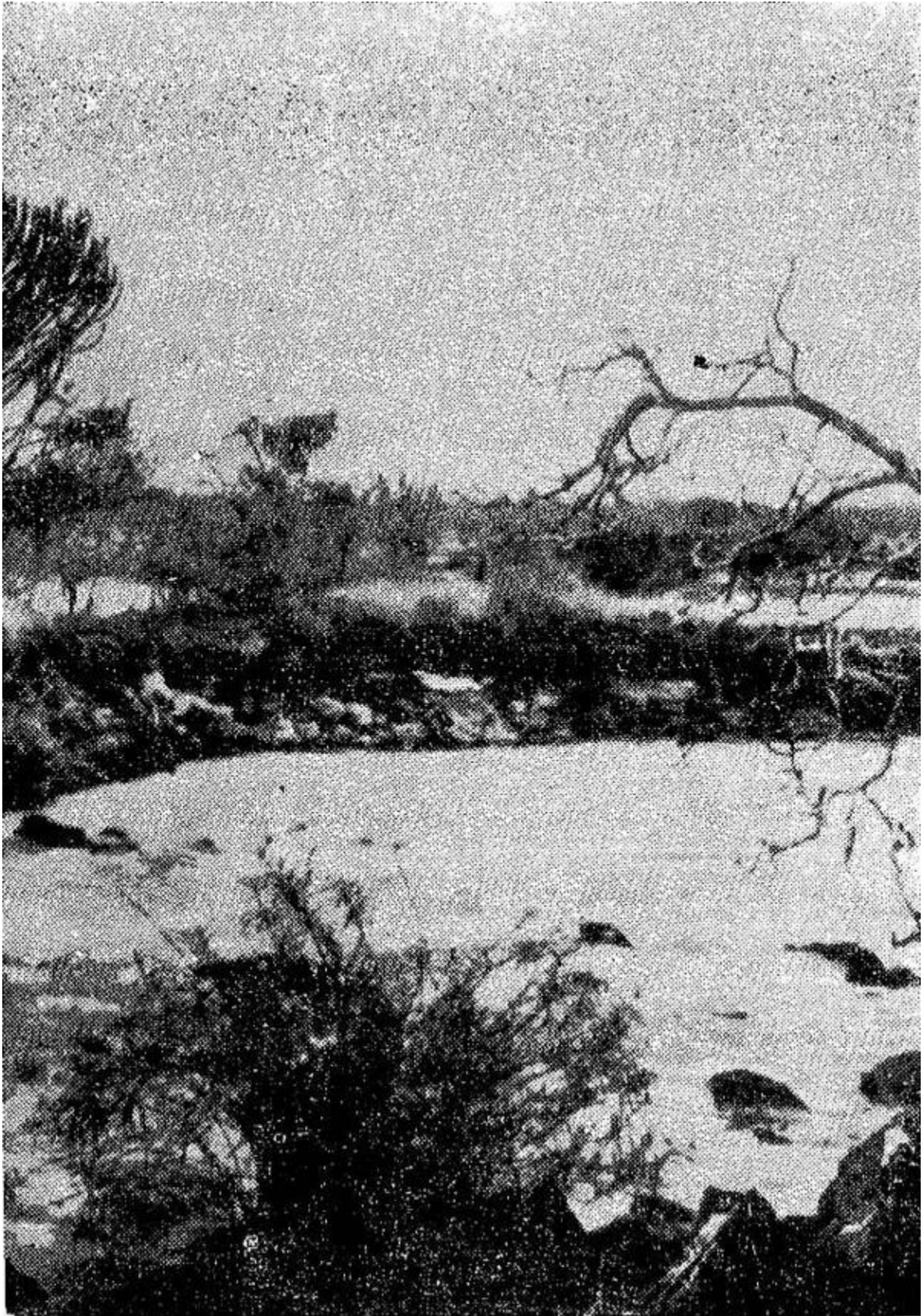
Те не можаха да разберат мислите ми, когато им казах:

— Адис Абеба, Дебра Маркос.

Но те разбраха:

— Рас! Рас Хайле Селасие!

Главатарят ми направи един великолепен подарък — лъвски нокът, обкован със сребро. При този случай той ми говори нещо, което не разбрах. Рано вечерта легнах да спя. Още преди изгрев слънце бях събуден от двама мъже, които ме подканиха да се облека и да се приготвя. Багажът ми беше вече отвън. Двете мулета бяха с юзди — едното с дървено седло за мен, а другото със самар за багажа ми, за провизии и вода. Нещата ми бяха опаковани в четири кожени чувала. За момент се поколебах и размислих как да проверя не липсваше ли нещо от нещата, които бях заделил да взема със себе си: златото, фотоапарата, филмите, дневника...

Но когато погледнах в очите хората, които ме бяха заобиколили и които бяха направили толкова много за мен, се засрамах от своите мисли. Те положително не бяха взели нищо от моите вещи. Та преди време те ги бяха изнесли от реката до селото, без да задържат за себе си и най-малката дреболия. Не бяха опаковани само моята пушка, патрондашът и ножът ми. Искях през време на пътуването тези неща да ми бъдат под ръка.

Всички туземци се бяха събрали да ме видят още веднъж. Двата мъже, които трябваше да дойдат с мен, държаха вече мулетата за поводите. Останалите седяха на земята и рисуваха фигури в праха, дялкаха късчета дърво или точеха остриетата на своите копия. Очевидно те избягваха да ме гледат и да показват чувствата си. Жените бяха също така плахи и въздържани и уж случайно поглеждаха към мен. Всички те проявяваха най-голям интерес към ноктите на ръцете си или към подгъвите на своите кърпи-шамаси, някои даже и към стените на своите колиби. Всички се опитваха да не проявяват своите симпатии или интерес. Хрумна ми едно неподходящо, но сполучливо сравнение: едно куче, което по-рано бях притежавал, се държеше съвсем подобно на тези туземци. Когато имах намерение да изляза, то чувствуваше и знаеше точно дали щях да го взема със себе си или не. В първия случай то лаеше, скачаше наоколо и тичаше към вратата, за да излезе първо навън. Обратно — трябваше ли да си стои в къщи, то мълчаливо изчезваше в някой ъгъл, без да се обръща, или пропълзяваше под масата и се занимаваше напрегнато с лапите си, за да изглежда незаинтересовано. То не ми обръщаше внимание.

Туземците се държаха точно така. Само двама мъже дойдоха при мен и ми казаха нещо. Говореха на своя език и знаеха, че нищо няма да разбере. Подадоха ми храна в две кошници, изплетени от трева. После дойде старейшината и също се обърна към мене. Те не познаваха нашия обичай на ръкостискане. Само докосваха рамото ми с дясната си ръка.

Главатарят се обърна и последва останалите. Жените и децата бяха вече изчезнали в своите колиби.

Сбогуването беше толкова рязко, че преди още да тръгна, аз се почувствувах чужд. Туземците се бяха отдръпнали от мен и ме бяха

изключили от своето общество. Те знаеха, че нямаше повече да ме видят.

Нямаше преход между оставането и заминаването...

Яхнах мулето.

Двамата водачи вървяха пред мен по хълма надолу — срещу изгряващото слънце.

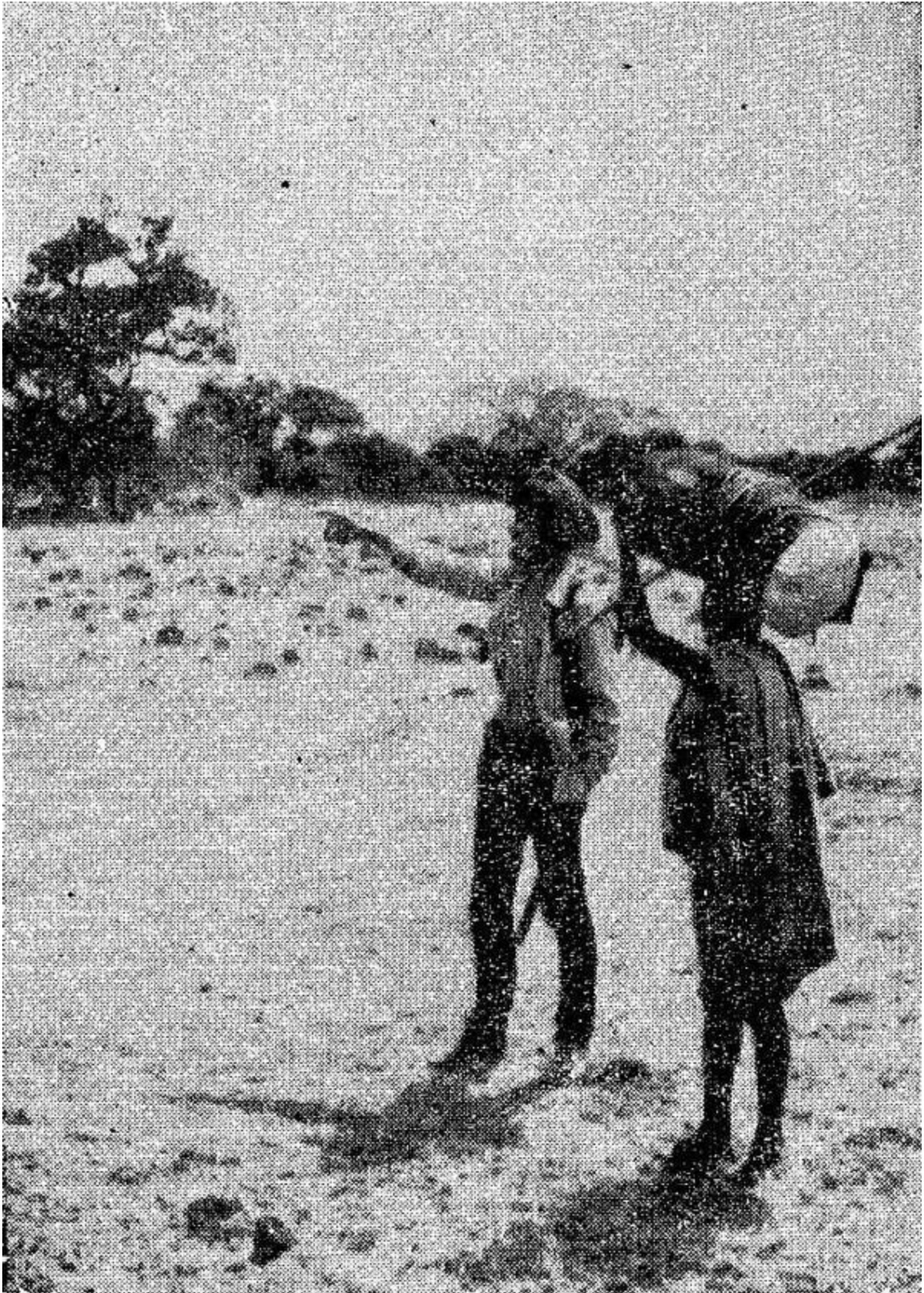
В паметта ми е останало много малко нещо за дните на завръщането. Мога да си спомня точно само две неща. Едното беше — безкрайното еднообразие на местността, през която минавахме. Всеки път, когато пресичахме някоя долина, очаквах да видя от другата ѝ страна нещо ново, нещо различно. Но изкачехме ли се отсреща — пред нас се откриваше следващата долина, която трябваше да пресечем. Дните преминаваха в безнадеждна монотонност. Второто беше — че осъзнах колко невероятно маловажно беше моето съществуване, моят живот. Само благодарение на инстинкта за самосъхранение все още понасях постоянните телесни страдания.

През първия ден на моето пътуване вървахме, ако не вземем предвид една малка почивка за обед, без прекъсване до вечерта. Когато пристигнахме до няколко туземни колиби, едва успях да слеза от седлото. Спомням си неопределено как ме внесоха в една колиба, където сигурно съм изпаднал отново в безсъзнание. След като се събудих на другата утрин, установих, че моите водачи тихомълком си бяха заминали. Искях да им дам подаръци и да ги помоля да ме придружат и по-нататък. Но те просто ме бяха „пренесли“ до следващия приятелски род и се бяха върнали веднага, щом бяха изпълнили поръчението си. Разбрах, че сега трябва да продължа с нови водачи. Туземците ме задържаха един ден в селото да си почина. На следното утро потеглихме. Този път без мулета. Съпровождаха ме пет мъже, които на смени носеха багажа ми и мен. По този начин преминах през осем или девет селища и във всяко от тях сменявах

носачите и водачите. Понякога туземците склоняваха да ме придружават повече от един ден. Само два пъти имах нещастieto да пътувам без мулета. Никога не изглеждаше, че туземците очакват някакво възнаграждение. Естествено аз се опитвах по свой начин да им се отплатя, като им подарявах различни предмети от снаряжението ми. Давах им въдичарски куки и монети, докато запасите ми се изчерпаха. Те не познаваха парите. Единствената им валута беше солта. По-късно, през втората половина на пътя, видях парите, които бяха в обращение в тази област. Това не бяха етиопски монети, а сребърни австрийски талери с лика на Мария Терезия. Тези австрийски пари сигурно са били донесени в страната през последните столетия от арабите. И днес още населението цени талерите по-високо, отколкото всякаква друга валута. Причината за това може би е силно деколтираната рокля, която носи нейно величество кралицата на Австрия...

В зависимост от характера на местността разстоянията, които изминавахме всеки ден, бяха различни — между двадесет и петдесет километра. Планинската област Годям има средна надморска височина от две хиляди до три хиляди и петстотин метра и е пресечена от безброй пропасти. Тук моите карти не помагаха. След третия ден на пътуването вече няха никаква представа къде се намирам. Аз зависех изключително и безусловно от добрата воля на моите водачи. Не разбрах защо те промениха така внезапно посоката, по която вървахме към Дебра Маркос. Те свиха изведнъж и ние продължихме в южно направление.

Един ден се спуснахме в някаква пропаст по пресъхналото корито на малка рекичка и за моя изненада стигнахме в каньона. Пресякохме Синия Нил през един плитък брод. Не бях съвсем сигурен, но ми се струваше, че не беше далеч от мястото, където бях нападнат. Питам се дали водачите ми не принадлежаха към рода на онези туземци, които се бяха опитали да ме убият. Ако моето предположение се окажеше вярно, те по всяка вероятност щяха да ме предадат. Те напълно приличаха на моите нападатели: бяха също от народността „гала“, имаха същия вид копия и ножове, същите лъкове и стрели и също като тях бяха загърнати само с шамах. Странно беше, че въпреки своите подозрения не се съмнявах в тях. Може би просто сега бях станал много безразличен, за да се плаша.

След като се изкачихме по една странична долина до втората тераса от другата страна на каньона, свихме на изток и пътят ни следваше вече извивките на грандиозната пропаст. Макар да не виждах причината за това — по-късият път по моему трябваше да бъде онзи през високото плато към най-близкото шосе, — не протестирах нито с дума. Живеех, така да се каже, полусъзнателно, като в транс. Бях смъртно уморен и изтощен и чувствавах непрекъснати болки. Постоянното очакване края на пътуването се превърна в мъчение. От ден на ден състоянието ми се влошаваше и на два пъти трябваше да ме връзват за седлото, понеже не можех да се държа сам. Друг път, при претоварването на багажа ми на една от „станциите“, един от моите фотоапарати падна на земята. Обективът се разпръсна на прах. Не ме беше грижа за това. Щом видях, че апаратът вече не беше годен за нищо, дадох го на един от стоящите наоколо туземци, и то без каквото и да е чувство на огорчение. Повече не правих снимки по пътя. Дневникът ми остана в багажа. Не се интересувах от нищо. Ако някой ден туземците откажеха да носят по-нататък багажа ми, щях без колебание да го зарежа. Междувременно бях раздал гумения си надуваем дюшек, сенника от палатката си, почти всички незаснети филми и остатъка от моите лекарства. Всички туземци страдаха от малария и дизентерия. Бях радостен, че можех малко да им помогна. Към края на пътуването багажът ми едва ли тежеше повече от осемнадесет килограма. Временно съпровождащите ме туземци уреждаха моето по-нататъшно придвижване още щом достигнем целта си, предаваха ме в ръцете на следващите и се връщаха. Изглеждаше, като че ли те лично съвсем не се интересуваха от мен. Хората или родовете, които видях, общуваха помежду си, но иначе нямаха връзка с други туземци. По време на пътуването многократно забелязвах, че заобикаляме, когато се приближавахме към селища.

Един следобед, след близо две седмици път, открих в една странична долина пресни следи от автомобилни гуми. Разпознах местността едва когато се спуснахме осем-десет километра по-надолу и отново излязохме на Синия Нил. Беше долината, която се намиреше на един ден път от моста над реката, откъдето бях започнал своето

пътешествие. Туземците, които ме придружаваха, познаваха град Дебра Маркос и възнамеряваха да ме заведат там.

Но до моста на Нил беше значително по-близо. Обясних им, че искам да отида при него, защото там можех да чакам кола и да се придвижа към Адис Абеба или Дебра Маркос. Обърнахме се назад, върнахме се няколко километра и прекарахме нощта на една тясна тераса на около триста метра над пропастта. До моста на Нил оставаха още най-много двадесет и пет километра.

Това беше един от най-щастливите дни в моя живот.

На следната утрин продължих към моста с моите водачи по една скрита, тясна пътека край ръба на терасата. Пътеката беше твърде тясна, за да се движим с мулетата, и аз трябваше да вървя пеш. Приближаването до целта, която вече почти докосвах, ми даваше нови сили. Следобед слязохме долу край Нил и спряхме на втория завой преди моста. Чух бумтежа на мотор в каньона. Никога един дизел не е звучал така приятно в ушите ми. Беше като символ за нов живот. Не чувствах повече умора, но туземците поискаха да си починат край брега. Отидох към мястото, където преди два месеца, когато започнах пътешествието си, бях спрял през първия ден. Беше се наложило тук да извърша някои поправки на сала, като използвах и възможността, да скрия в гъсталака две туби, стоманено въже, празни шишета и консервни кутии — всичко онова, от което мислех, че нямаше да имам нужда. Нещата все още се намираха там, където ги бях закопал. И понеже знаех, че тубите могат да свършат добра работа на туземците, аз им ги донесох. Те, изглежда, се зарадваха, но след малко демонстративно започнаха да сочат към мен, после към моста, още веднъж към моя багаж и след това пак към мен.

После станаха, обърнаха се и тръгнаха в посоката, от която бяхме дошли. Скочих след тях, но те, без да спират, продължаваха да сочат към моста. Няколко минути по-късно туземците изчезнаха зад най-близкия завой надолу по реката. Имаше още един час до залез слънце. Отправих се към моста на Нил да поискам помощ. Войниците се страхуваха. Трябваше да им платя по половин тяхна месечна заплата, за да се решат малко преди настъпването на нощта да отидат в каньона и да донесат багажа ми. От туземците нямаше и следа. Те дори не бяха взели тубите, които им бях подарил.

Останалото беше просто. Прекарах нощта заедно с войниците в една от къщите за караула. На сутринта те спряха заради мен първата минаваща кола. Случайно шофьорът се оказа германец. Той дълго ме разглежда и после запита:

— Имате ли паспорт?

Разбрах, че отново се намирам в цивилизацията. Шофьорът ме откара до Дебра Маркос, главен град на провинцията Годям. Там бях приет от губернатора и бях лекуван от един американски лекар, преди да продължа пътуването си през Асмара и пустинята за Судан. В Хартум написах доклад за откритото от мен злато и го изпратих на негово величество император Хайле Селасие. Получих отговор от негово превъзходителство Катема Жифру, частния секретар на императорския дворец. От Европа изпратих проба от промитото злато за проверка и анализа, заедно с предложението до находището да се изпрати научна експедиция, ръководството на която да поема аз.

След това получих от много хора различни официални и неофициални предложения, които досега не са довели още до сключването на някакво споразумение.

* * *

Никога не вярвах истински на разказите за „съвършено девствени страни“ по простата причина, че всеки, който случайно се отбие от отъпканите пътища на цивилизацията, мечтае за такива загадъчни места. Но сега, когато самият аз бях намерил и видял със собствените си очи такава една област, съм убеден, че по света съществуват и други подобни кътчета.

Вероятно много скоро ще бъда отново на път към някой „отдалечен край на света“. Но не зная кога и дали въобще някога ще се върна при Синия Нил.

Издание:

Куно С. Щойбен. Към златните извори на фараоните

Редактор: Дончо Лазаров

Художник: Апостол Русчев

Художествен редактор: Енчо Минков

Технически редактор: Катя Куюмджиева

Коректор: Жени Чакърва

Издателство: „Профиздат“, 1967 г.

Дадена за набор на 4.IV.1967 г.

Формат: 1/32 от 71/100

Печатни коли: 12

Тем.№ 1143

Издателски коли: 7,08

Тираж: 18720 екземпляра

Поръчка №50 (2 379)

Излязла от печат на 10.VI.1967 година

Цена 0,40 лв.

Печатница „Профиздат“ — София

Поръчка №981

ZU DEN GOLDDQUELLEN DER PHARAONEN

Verlag Ullstein GMBH — Berlin — Frankfurt/M

Wien, 1963

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.